655

8
3-c
16

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
6
34 MG
17

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

8. _ 3. c. 16

16
c
20

Godeſcalci StewechI Heuſdani

IN L. APVLEII OPERA OMNIA QVÆSTIONES ET CONIECTVRÆ.

In queîs præter caſtigationes infinitas, ritus priſci obſeruati, explicati.

Acceſſerunt quoque aliorum doctorum virorum in eundem ſcriptorem emendationes.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ANTVERPIAE,
Ex officina Chriſtophori Plantini.
M. D. LXXXVI.

ILLVSTRISSIMO AC GENEROSISSIMO

HERMANNO A BVRGVNDIA,
Domino in Somelſdijck, Sint Annelant,
Veuualeue, &c. S.

QVANTI me faceres, Illuſtriſſime ac Generoſiſſime adoleſcens, dum in Vbiis fuimus, nõ obſcurè interdum indicaſti: etſi id factũ arbitror neſcio qua opinione tua, ſeu potius commendatione Caroli Malderei tui. quem quidem à multis annis vnicè me adamaſſe, & honori meo ſemper ſtuduiſſe non ſum neſcius. multa illũ de me, etiam magna pollicitum exiſtimo; vereor tamen, vt quod hoc ipſo mihi oneris impoſuit, illi aut ferendo, aut ſuſtinendo par eſſe queam. Fateor habere me, quæ tibi fortaſſe probare poſſim; cæterùm vbi cum animo reputo quàm ſit difficile vel modicè placere multis, quodammodo deterreor, &, vt verè dicam, mihimet ipſi vix vnquam ſatiſfacio. nihilominus tamen quia iam ante de re ſtatui, aleam iaciundam video, non tam vt

opinionem illam tuam confirmem,quàm vt amici,ſeu meam potius fidem liberem. Habe igitur, & excipe ſerena fronte has APVLEIANAS QVÆSTIONES meas. quas ego tibi in manum do,tuæq́; fidei,atq; tutelæ committo.Habe inquam à me munuſculum hoc exiguum,futurum tamē obſeruantiæ in te meæ,& in illuſtriſſimam familiam veſtram qualecumque μνημόσυνον.Etenim in hac mea peregrinatione,dum abſum & à libris,& ab ipſis penè (vt ita dicam) Muſis, aliud non ſuppetit, neque elaborare animus poteſt. Vale, & vt cœpiſti litteras amare perge. nam & hæ amplius tibi ad gloriam & laudem auorum coæquandam valebunt, quàm ludicra nobilium quorundam exercitia. qui diuitiis, & ſumptibus certare cum maioribus poſſunt, virtute ac generoſitate nequeunt. Iterum vale. Francofurto,anno M. D. XXCV. pridie Kalen. VIIIbres.

Tibi addictiſſimus

Godeſcalcus Stewechius.

IANI

IANI GVLIELMI

AD GODESCALCVM Steuvechium elegia.

QVAE tibi coniunxit me copula dulcis honeſti,
Perpetuùm cuſtos hanc retinebit amor.
Nequeat aut creperæ præceps violentia ſortis,
Aut tener eiuſdem ſoluere riſus heræ.
Quin quæcumque mihi tellus, quæ vita manebit,
STEVVECHI, ingeminem, tu quoque noſter eras.
Tu quoque Muſarum, & diæ virtutis alumnos
Inter, eras animi mutua cura mei.
Qui-cum Parnaſo ſuccedere, iamq́ lubebat
Laurea ſic meritis texere ſerta comis;
Iam miſcere ſales, Chariſin plaudentibus; & iam
Seria, ſed nullo multa ſupercilio:
Tum bene STEVVECHIVM de more ad pocula dicam
Singula. ſic abſens numquam eris ipſe mihi.
Hæc ego teſte Deo conceptis ſpondeo verbis,
Tu caueſis mecum mutuum, amice, ſace:
Sed proprium potius redde huc, atque adfer amorem,
Verus amor parilem poſtulat vſque fidem.
Immo, ſi potis eſt, vel me connitere amando
Vincere, ne vincar ſtrennuus ipſe dabo:
Vt duello hoc, ô Dij, bello, defunctus vterque
Exemplum ſanctæ ſimus amicitiæ.

A. GERARDI DALANTHI

AD GODESCALCVM
Stewechium Senarij.

Vale, vale Godeſcalce, millies vale:
Noſtriq; te memoria numquam deſerat,
Siue ad Padi fluenta, ſiue Matronæ
Seu Danubî ad fœcunda abibis oſtia,
Qua diues vlma fertiles campos arat.
Faxit Deus quocunque gentium pedem
Feras, domum te candidis oloribus
Illæ reducant, quæ ſacrum nemus tenent,
Nemus, quod ille fons perennis irrigat,
Qui noſtra mulcet ſuauitate pectora;
Qua nil poteſt adferre ſol iucundius:
Illæ ſorores, illa ſacra concio,
Perenne quæ cultoribus ſui decus,
Nomenq; præſtant; quod nec vnda, nec vorax
Delebit vnquam flama, nec furens Notus.
Hac te STEVVECHI *ſemper incitem face,*
Vt pulchrum opus, quod inchoaſti, feruido
Virtutis œſtro concitatus, indies
Augere pergas, & tuum laboribus
Nomen propages, teq; fato ſubtrahas,
Quod cuncta fœdo obliuionis carcere
Concludit, inuidetq; lucem poſteris.
Sic te Deæ Parnaſides meritis ferent
Ad aſtra laudibus, audientq; poſteri,
Quo ſe coërceat loco, queis menibus,
Exilis illa noſtra, ſed cariſſima
Tibi, mihiq;, quos peperit Hueſdania.
Certè meis tu ſemper vnus oſsibus
Hærebis ignis, noſtra te Clio canet;
Seu me perire rebus aduerſis volet,
Seu proſperis augerier Rhamnuſia.

GODE-

GODESCALCI STEWECHI IN L. APVLEII

LIB. I. DE ASINO, Quæſtiones.

Godeſcalcus Stevvechius Iulio Strozzæ V. I. S. D. P.

QVod munus Criticorum ſit, Illuſtriſs. Strozza, ſat per te capis. omnes nimirum id operam dare debere, vt veterum ſcriptis melius ſit, eaque quantum poteſt emaculata publico donentur in poſterũ. quotquot in eo ſtadio currunt, his pręterquam alibi, tum etiam in hanc partem aduigilandum arbitror, videlicet ne ſæpius eadem iterentur, néue inculcentur multotiens à pluribus. Diuerſis, imò & longiſſimè diſſitis eadem in mentem venire poſſe ſcio: & ſciunt mecum non pauci. quid ni? cùm aliàs, tum maximè nunc nuper idem vſu mihi veniſſe intelliges. Petij ſuperiori mercatu Francofurdienſi, ab operis Plantinianis commentarium Philippi Beroaldi ad L. Apuleij libros De aſino aureo. quos libros per ſe verbis ſplendidos; varia & antiqua doctrina conditos; illuſtratione iſtius viri multo ſplendidiores fa-

ctos non ſemel intellexeram. Simul commentarium illum adeptus ſum, cum Coniectancis meis, quæ ſaltuatim, & ſpicatim (vt ita dicam) in hoc ſcriptore conlegeram, componere cœpi. quid quæris? infinitas coniecturas meas illius iudicio comprobatas, tantum abeſt vt doluerim, vt maximopere etiam gauiſus ſim. nimirum, quæ tanti viri iam olim in animum venerant, ea me quoque coniicere, ſeu mauis diuinare potuiſſe. id adeò concorditer, vt quaſi ex ſecta prudentium, eadem nobis ambobus, locis ducẽtis, & quod excurrit, placuerint. Quæ omnia qualiacumque fuêre, hîc prætermittere viſum. neque id adeò, ne quid ſermonis ea res daret liuori; quàm ne citârêt nauſeam eruditis, & ingeniis noſtri ſæculi lautis. Surrogaui in locum eorumdem leuiora ſubinde, quæ tamen eò mihi pro magnis habita, quia vel prætermiſſa, vel non animaduerſa à viro magno, Opinionem meam V. I. vides, quam velim in his paucis vel confirmes, vel (quod facilè patiar) damnes. poſſe te non addo. quòd perſpectum mihi ſit quàm varia eruditione animum excultum geras. cuius acumen, & iudicium non modò rebus grauibus; verùm etiam diſpectione aliquot locorum Ciceronis, Taciti ego expertus, dum tu Mantuani Principis ad S. R. Imperij Electores, & reliquos Germaniæ Principes Legatus, in Vbiis me ita humaniter amplexus es, & magnis præmiis in Italiam inuitaſti, Vale, Tullo Leucorum.

EXER-

Exertus cachinnus. latiſsimus riſus.
Exclamare longùm, exertè, ſolidùm.
Prouectus. profectus domum, rus.
Pantapolæ.
Vrigo, vredo. vri amore.
Saccarij.
Quid me fiet emendatus Cic. in epiſtolis, & Ennius apud Feſtū.
Ilicet. Deſpoliari. T. pro D. Petronius emen.
E re. è re nata. Solini locus confirmatus.
Turbauerat παθητικῶς.
Primarij, primores, ſummates.
Mos antiquus oſculandi hoſpites. Aſty, Athenæ.
Oſcula, baſia, ſauia, quid differãt.
Affatim lignorum. piſcatuum.
Ædiles, flagellorum pœnam inferebant.

Fol. 2. *Dum auſculto quid ſermonis agitaretur, alter extorto cachinno, parce, inquit, in verba iſta.*

Primum quæro, rectè ne coner legere *exerto cachinno.* vt ea id phraſi dictum ſit, qua multa libris ſequentibus. *exerta voce, exertè clamare.* & lib. quinto *longùm exclamare.* & lib. quarto, *ſolidùm exclamare.* De riſu ſupereſt alter locus non abſimilis, qui adtexendus è lib. VI. vt emendetur. *Venus* (ait) *lætiſſimum cachinnum extollit, & qualem ſolent furēter irati.* legendum arbitror, *latiſſimum cachinnum.* ſuadente ipſo Apuleio lib. x. *Ac dein riſu ipſe quoque latiſſimo aduſque inteſtinorum dolorem redactus.* Iterum lib. VII. De aſino: *cœpit riſu latiſſimo geſtire.* alibi eiuſmodi cachinnum clariſſimum nuncupat.

fol. 5. *Sed (vt fieri adſolet) ſiniſtro pede profectum me ſpes compendij fruſtrata eſt.*

Quid ſi legamus *prouectum.* & contrà lib. IX. De aſino, *quanquam procul ſemotus domum celeri gradu profectus.* quo loco editiones præferunt, *prouectus.*

atqui nouum non eſt in ſcriptoribus Romanis, proficiſci domum; proficiſci rus; proficiſci ad villam. imò frequentata eadem huic ſcriptori libro decimo. De cætero, ſiniſtra Apuleio, vt Græco, pro infauſtis ſunt. itidem de metamorphoſi ſua lib. x i. *curioſitatis* (inquit) *improſpera ſiniſtrum præmium retuliſti.*

fol. eod. *Omne enim pridie Lupus negotiator magnarius coëmerat.*

Interpretes mercatorem magnarium. explicant celebrem, & clarum; alius eum à magnitudine negotiationis vult dictum. mihi aliquando in mentem venit auctorem dixiſſe *Pantapola.* dehinc interpretamenti vicem acceſſiſſe illa *negociator magnarius.* Meminit eorum hominum cõſtitutio Nouella Imperatoris Valériniani. *Græcos negotiatores, quos Pantapolas dicunt, in quibus manifeſtum eſt maximam ineſſe multitudinem, magnamq́, in emendis, vendendisq́; mercibus diligentiam, &c.* Vidẽdus quoque de iiſdem Iacobus Cuiacius lib. x. Obſeruat. cap. x i x.

fol. 7. *Ac mox virgine percita cubili ſuo applicat.*

Fuit, cùm probarem *prurigine.* at pòſt impenſiùs placuit *vrigine percita.* Sic & infra lib. v i i i. *Ad illicitæ libidinis extrema flagitia infandis virginibus efferantur.* & hic reponebam illud *vriginibus.* Solens eſt tropo ab igne & illius proprio ſumto amorem deſignari. Virgilius:

Vritur infelix Dido. Ouidius:
Vror, vt inducto ceratæ ſulphure tedæ,
Vt pia fumoſis addita thura rogis.

Itidem

Itidem apud eundem Paris, poſt declaratum amorem ſuum, ſubdit;

Si tamen exſpectas vocem quoque rebus vt addam,
Vror. ————

Vrigo, & quo alibi Apuleius vtitur, vredo, idem valent. vſi vtroque alij ſcriptores idonei, vt Cicero, Plinius; pro eo, quod Græcis eſt κνυθμὸς, κνῦσις.

fol. eod. *Operulas etiam, quas adhuc vegetus ſaccariam faciens merebam.*

Putaui aliquando adſentiendum iis, qui *ſagariam* reſtituerent. at nũc alia mens eſt. etſi enim ſagaria, vt ſaccaria, cùm alibi, tum in Pandectis iuris reperiantur, placet tamen editam lectionem tueri. mouet me l. prima, titul. XXII. lib. XIV. Codicis Theodoſiani, cuius partem adſcribo, vt munus eorum hominũ innoteſcat. *Omnia, quæcunq; aduexerint priuati ad portũ vrbis æternæ, per ipſos ſaccarios, vel eos, qui ſe huic corpori permiſcere deſiderant, magnificentia tua iubeat comportari.* Item Vlpianus de contrahen. emptione. *Si quid ex ſacco ſaccarij cecidiſſet.*

fol. 12. *Quid inquam [de] me fiet, vbi iſte iugulatus manè apparuerit?*

Imitatus eos, qui dixère, *quid me fiet?* ideoq; præpoſitionem expellendam credo. Terentius Phorm. *Quid te futurum eſt?* GE. *neſcio herclè.* Lucillius lib. XXVIII. Satyrarum:

Quid me fiet? ſiquidem nõ vis te improbis cõmittere.

Plautus Epidico:

Quid illa fiet fidicina igitur? N. *aliqua res reperibitur.*

Idem Caſina. ———*tuo quid factum eſt pallio?*

Cic,

Cic. Terentiæ lib. XIV. epiſt. quarta. *Sed quid de Tulliola mea fict? iam id vos videte.* auctoritate membranarum tollo etiam hinc τὸ *de*. quod genus loquendi niſi in ipſo Cicerone repertum foret, explodere voluiſſent neſcio qui pueri. Ennij verſum apud Feſtum in *me*, pro, *mihi*, nō ſemel ſuſpectaui, vt corruptum. *Si quid me fuerit humanitus, vt teneatis.* Reſtituendū exiſtimabam *Si quid me fuat hum. vt te.*

fol. eod. *Cui videbor vero ſimilia differentia proferens vera?*

Inſiſto veſtigiis lectionis vulgatæ, & corrigo: *Cui videbor veroſimilia deferre, proferens vera.*

fol. 13. *Hæc identidem mecum [replicabam.]*

Tale etiam illud libro decimo De aſino: Sic ipſe mecum [replicabam]. Nihilominus tamen vtrobique adulterinum videbitur ſcriptoris huius ſtylum conſideranti. apud quem nimis quàm vſitata hæc. *Et ſic mecum. Et ſic ad illum. Et mecum.* alia ſimilia ſexcenta.

fol. eod. *Hem, et ſi tu alicuius facinoris tibi conſcius ſcilicet mori cupis.*

Non incommodè videtur ſcribi poſſe: *ilicet mori cupis.* Ilicet, pro, ſtatim, Plauto, Terentio, Salluſtio placuiſſe, pueri ſciunt. tum vſu illud pro comperto eſt, inuicem has voces ſæpè commutatas. Apud eundem libro quarto: *Veſtem ſtragulam ſubductam ſcilicet iactare deſtinaret.* poſtulat ſententia, *Ilicet.* Iterum eodem lib. IIII. *quanquam ſatis cupidi, tamen ſine mora parabunt ilicet idoneam ſui ſanguinis redemptio-*

demptionem. & hic in vulgatis ſedet τὸ *ſcilicet.*

fol.eodem. *An ignoras inepte nudum nec à decem paleſtritis te ſpoliari poſſe.*

Plauti imitatorem eſſe Apuleium nemo neſcit. vnde ſcribendum ſuſpicor, *deſpoliari poſſe*. Plau.Aſinaria ſc. Vnumquodque,

Aliam nunc orationem deſpoliato prædicas,
Longè aliã præbes inquã nũc, atq; olim, quom dabã.

Gloſſæ veteres ἐκδύτης, *deſpoliator*. Cicero Terentiæ: *Illud doleo, quæ impenſa facienda eſt, in eius partem te miſeram, & deſpoliatam venire.* lib. XIV. epiſtol. II. Quin & ipſe Apuleius lib. vndecimo. & ſecunda Apologia ſua dixit, *tegmine deſpoliare, deſpoliare pudore*. Petronius de fabis loquens, *dentibuſq; folliculos peritè ſpoliat*. malim *deſpoliat*. Præterea non hîc primùm eſt, cùm in mutuum locum immigrarint hæ litteræ D. & T. nam infra apud eundem hunc libro III. De aſino, *Luctantem me ac diu renidentem.* an quis ambigat quin ſcribendum ſit, *renitentem.* Itidem libro tertio Floridorum emendo hæc: *Quippe non promptè veniam impertire rarenter adeunti, aſſiduitatem eius requirentis eſt.* malè in hunc vſque diem edidêre, *adeundi*.

fol.13. *Vnde autem inquit ſcio, an conuectore illo tuo, quo cum ſero deuerteras iugulato fugæ mandes præſidium?*

Nulli his viatoribus equi, aut currus. quare adhuc in ſententia permaneo, corrigendum videri, *combitore illo tuo*. Bitere, id eſt ire, notum ex Nonio, & Feſto,

& Feſto. imò *Bitienſes* huic vt aſſiduè peregrinantes dicti. Varroni autem inde compoſitum *combito*, pro *comeo.* libro ſexto de lingua Lat. & multa ab eodem verbo aliis Grammaticis priſcis.

fol. 15. *At ego mirè afſicio ex tempore abſurdo ioco, in alium ſermonem intentionem eius diruo.*

Suſpicor legi potius debere, *at ego mî è re effictio ex tempore ab. io. in al. ſermonem inten. eius deriuo.* Terentij exemplo.

———nam mî è re quendam offendi ibi militem
Eius noctem orantem ———

Tum hæc apud Apuleium memineram lib. quarto: *Ex re nata conſilium capere.* Iterum libro prædicto. *remedium ex re nata comminiſci.* Similiter dixit quoque libro quinto. *Sed è re nata iuuenem quendam eſſe confingit.* Cæſar lib. tertio belli ciuilis. *Ex tempore capto conſilio.* Iterum emendandus Apuleius libro x. De aſino. *Habes ſolitudinis plenam fiduciam, habes capax neceſſarij facinoris otium.* in libris duobus erat, *Habere ſolitudinis*, quod ego leuiter immutandum cenſeo, *Habes è re ſolitudinis plenam fiduciam.* neque Beroaldum aliter ſentientem ſequor. Solinus de Aſcitis. *quibus è re nata datum nomen eſt.* quam ſcripturam non eſt cur ſpernere debeamus.

fol. 16. *Eumq́ auidè eſitantem aſpiciens, aliquanto interiore macie, atque pallore buxeo deficientem video. ſic denique eum vitalis color turbauerat.*

Reſti-

Reſtituere conor genus ſermonis non inelegans, non inſolens. *ſic denique tum vitalis color turbauerat.* ſciunt qui Latinè ſciunt, multa terminatione actiua, accepiſſe veteres ſignificatione paſſiua. ſic Liuius, alij, dixêre *mores mutarunt*, pro, *mutati ſunt*. ſic color turbaſſe dicitur, qui valde turbatus, & mutatus eſſet à priore. qua phraſi hic noſter paullo poſt: *nam & illa vrit perpetuum.* de ea quæ iugi amore ardeat. Itidem libro de Deo Socratis, *& prope exeſa manſuetudine generis ſui immanè efferarunt.*

fol. 18. *Vir, vt habitus, & habitudo demonſtrat ornatus.*

Lego, *cordatus.* quo modo ipſe Apuleius lib. v. *mater autem tu, & præterea cordata mulier.* pari phraſi vetus poëta Ennius,

Egregiè cordatus homo catus Ælius Sextus.

fol. eod. *Noſtine Milonē quendā è prioribus?*

Genuina ſcriptura eſt *primoribus*. Turpilius Pedio:

Nuptias abieci, amicos vtor primores viros.

Sic & auctor noſter hoc eodem libro: *Iam & de patria, & eius primoribus explorans.* Rurſum & libro ſecundo de Milonis coniuge agens, *Magna* (inquit) *primi nominis, & omnis carminis ſepulcralis magiſtra creditur.* Itidem lib. quarto, *ſummatem puellam.* & libro vndecimo Deam Iſidem *ſummatem* vocauit. Pari genere loquendi Byrrenam feminam *primatem* libro 11. & Democharem appellauit virum *primarium*, libro quarto.

fol. 21. Amplexuſq; ac comiter deoſculatus. mi Luci,

Luci, ait, ſat pol diu eſt, quòd interuiſimus te. at Hercules exinde è Vaſtio magiſtro digreſſi ſumus.

Mos oſculandi amicos, & hoſpites, obſeruatione dignus. id primum eſt. tum expendenda quæ ſequuntur hactenus certè in mendo iacentia: Eluo hoc modo, Muſis vt arbitror volentibus. *at Hercules exinde, vt Aſty à magiſtro digreſſi ſumus.* niſi malis hoc pacto: *exinde vt Aſty digreſsi ſumus.* Pythiam ipſum condiſcipulum ſibi apud Athenas Atticas fuiſſe ipſe Lucius paucis antè verſibus prodidit. quam ciuitatem Aſtyn vocatam ſcio, à Terentio, Cicerone, Vitruuio, & aliis plus millies. Feſtus, *Aſty apud poëtas aſtutiam ſignificat, cuius origo ex Græco ab ἄϛυ, in quo qui conuerſati aſſiduè ſint, cauti, atque acuti eſſe videantur.* Meminere eiuſdem rei Diodorus Siculus, & Stephanus. itidem Donatus, & reliqui interpretes in illud Terent. Eunuch. act. v. ſc. vi.

An in aſtu venit? Accius Neoptolemo:
Sat in aſtu, & fallendo callet. Ennius Medea:
Aſty, atque Athenas antiquum, opulentum opidum.
Contempla, & templum Cereris ad læuam adſpice.

Iam illam particulam, *exinde*, cum ſua relatiua, *vt*, temporis ſignificationem habere, plus ſatis notum. adſtruam tamen exempla, quia prima hinc via nobis facta ad emendationem. Apuleius libro ſecundo. *Exinde, vt de Eubœa inſula enauigaſti.* Iterum prima apologia, *exinde, vt curiam participare cœpi.* Itidem quoque apologia ſecunda. ſic & Vlpianus:

Legatum

Legatum habere iuriſdictionem non exinde, ex quo mandata eſt; ſed ex quo prouinciam ingreſſus eſt. l. 4. ff. de offic. proconſulis. De oſculo autem illo plura audiamus, non alia cauſa, quàm quod cognitus ille mos alibi nobis vſui futurus eſt. Donatus oſcula facit officioſorum; baſia pudicorum; ſauia libidinoſorum. Apuleius libro ſecundo: *qui vt primùm me conſpexit, eſt, inquit, Hercules hic Lucius. & offert oſculum.* Iterum de Fotide puella, dicto libr. *& oſculato tuo capite, quàm inuita diſcederet vultu prodidit.* Itidem quarto de aſino: *Sic enim primus aditus, & ſermo prolixus, & oſcula mutua.* Itidē lib. ſeptimi principio. vbi Hemus Threx à latronibus dux factionis eligitur, antè ſocios omnes exoſculatus, quàm inauguraretur. Cornelius Tacitus de Othone: *nec deerat Otho protēdere manus, adorare vulgū, iacere oſcula, &c.*

fol. 22. *Abnuebam. quippe qui iam cœnæ affatim piſcatum proſpexeramus.*

Fortè an ſcripſerit ipſe auctor, *affatim piſcatus*, vel *piſcatuum*. quo modò Liuius, *habetis affatim lignorum.* Idem alibi: *Agri affatim materiæ præbebant ad noua opera molienda.* quin & ipſemet Apuleius libro ſequenti hac phraſi dixit, *Vtenſilium pollemus affatim.*

fol. eodem. *Et florem Theſſaliæ [regionis] inſtar ſolitudinis, & ſcopuli edulium caritate deducitis.*

Scripſerim primùm *diducitis*, abiecto nihilo minus illo *regionis*. Infra libro tertio, inquit: *ſplendidiſ-*

 ſima,

ſima,& vnica Theſſaliæ ciuitas. Verba autem prædicta ædilis ſunt obiurgantis cupedinarium, quòd piſciculos minimos cariùs indicaſſet. ſed coërcitionem eius, vt nimis lenem ridet Apuleius. nam præterquam quod piſces pro pedibus abiici per officialem ſuum, & conteri pedibus ædilis curauerit; etiam flagellorum pœna in venditorem animaduertere poterat, auctore Calliſtrato: *ſed ne quidem arcentur honoribus, qui ab ædilibus flagellis cæſi ſunt. quanquam iure ſuo ædiles officio iſto fungantur.* l. eos qui. ff. de decurionibus.

GODESCALCI STEVVECHI IN L. APVLEII LIB. II. DE ASINO QVAESTIONES.

God. Stewechius Theodoro Alyſio Lotharingiæ Præſidi. S.

SÆpe id, clariſſime Domine Præſes, re ipſa compertum, qui imbuti artibus bonis, etſi numquam ſe mutuò viderint, dilexiſſe inter ſe, imò non ſecius, quàm ſi coram inita, & longa conſuetudine confirmata foret amicitia, amaſſe. De beniuolentia tua erga me, id mihi credas velim, etſi multis nominibus gratam,
cò

eò tamen gratiſſimam fuiſſe, quòd illam tam prolixam declarare dignatus ſis, & quidem in eũ, quem vel ſolo nomine vix potueris noſſe. Cæterùm ab iſtiuſmodi viris, ea humanitate, ea ſcientia, ea rerum experientia præditis, qua tu; non ſolent beneficia niſi maxima proficiſci; non niſi in promerentes ſuo loco, & tempore conlocari. Liberorum tuorum contubernio, & præſentia dies aliquot magna cum voluptate vſus, fructus ſum. Vnus Franciſcus iis moribus, eo erga ſtudia affectu, vt ſolus ille (etſi cæteris nihil detraho) futurus ſit ſat idoneus, in quo omnium Alyſiorum ſpes conquieſcant. Abſtrahor nũc ab illo etſi perinuitus. Nihilominus tamen, ſi quid erit in quo commodare illi, aut fratribus potero, nõ committam, vt cõqueri poſſis cùm ingrato tibi rem fuiſſe. Vale, & vt cœpiſti Stewechio fauere perge.

Altercari. Alternare ſermonem, pocula.
Quaqua. Apuleius extra ordinem pluries correctus
Geminatæ litteræ, ſyllabæ. Ciceronis duum locorum, plurium Apuleij reſtitutio.
Salue, Aue, etiam diſcedentes dixiſſe.
Iuſculum, recula, ſpecula à ſpes.
Bono animo es. Stata ratio.
Opimũ. p optimũ. Retegere caput.
Vereor tui. Cerdo.
C. litteram & S. ſuperfluè olim inſerebant.
Accij verſus tentatus. Maturare. Obtuitio.
Lauſus. is à Decemuiris, & antè à Solone in funere inhibitus.
Sermonem interficere, verba deuorare, Interſtrepere ſingultibus.
Poſtliminium. Diſtringere contentionem.

fol. 25. *En, inquit, ſanctiſſimæ Saluiæ matris generoſa probitas. ſed & cætero corporis exæqualiter ad regulam, quam diligenter*

aliquid adſigunt ſunt congruentia.

Vide quæſo num rectè reſtituerim, *ſed & cætera corporis ex. ad reg. q. d. aliquid adſingunt.* Omnia inquit lineamenta maternæ formæ in filio obſeruata. non ſecus, atque ſi ad regulam, ad amuſſim hic factus ſiet, ad quam examinare, & formare ſua ſolent diligentes architecti. pariter libro ſecundo extremo emendandum videbatur & illud, *ſed cùm primam plateam vadimus* geminatione videlicet vnius ſyllabæ, & reſcribendum, *plateam inuadimus.* qua phraſi dicit libro tertio, *populum ſic adorat.* alibi alia.

fol. 26. *Dum hunc, & huiuſmodi ſermonem altercamur.*

Alteram hanc & non bonam ſcripturam puto, probè emẽdare videor, *alternamus.* ad eum modum dicti Horatio *alterni ſermones,* ἀμοιβαῖοι λόγοι. Feſtum audi: *altercatio* (inquit) *iurgatio; alternatio per vices ſucceſsio.* Apuleius hoc eodem libro: *ſequenſq́, & tertium inter nos viciſsim, & frequens alternat poculum.* Corrigendum ſimiliter, mea opinione, libro nono: *atque illos, qui mea tutelæ peruigiles excubias agitauerant, auſculto de meis ſic alternare fortunis.* nam quod ibi editur *altercari*, non placet. Iterum dicto libro nono frequentatum in omnibus editionibus, *iam bis poculis mutuis altercantibus.* repono, *alternantibus.* Rurſus apud eundem libro v. *ſic ſecum altricantes, quid ſoror dicimus, &c.* malim *alternantes.*

fol. eodem. *Palmaris Deæ facies quæque pinnis explicitis.*

Emendo

Emendo, *quaquà pinnis explicitis*. Itidem libr. v. *conualles lacunoſæ, cauæq́; nimium ſpinetis aggeratæ, & quaquà verſus repoſitæ.* perperam enim in vulgatis codicibus ſuppoſuere, *quamquam verſus.* Similiter & libro vndecimo De aſino, ipſo principio libri, ſcribo, *quoquo ritu, quaqua facie te fas eſt invocare.* in Pariſienſi editione, & Beroaldina retinuerunt, *quaq́; facie.* non rectè, vt opinor.

fol. 28. *Tunc minus morigeros, & viles faſtidiens in ſaxa, & in pecua, & quoduis animal puncto reformat.*

Quin reponam, *vt viles faſtidiens.* dicta enim hæc de Pamphile Milonis coniuge, hoſpita ipſius Lucij. quæ vt quemque iuuenem conſpexiſſet forma liberali, illico in eum & oculum detorqueret, & animum; ſtatimq́ue amoris pedicis irretire conaretur. ſi quos verò reperiret, quorum mens occalluiſſet ad blanditias; eos vt ſpretos à ſe, & vilia capita, magicis artibus miſerè exerceret.

fol. 29. *Et ſalue addito ad Milonis hoſpitium perniciter euolo.*

An non reponenda littera, quę neglegentia librariorum, ſeu potius inueterata ſcribendi conſuetudine geminata non eſt? *perniciter reuolo.* pariter & apud Ammianum Marcellinum libro vndeuigeſimo: *ita curatè pollinctus.* anne inquã ſcribendũ? *ita accuratè.* In Apuleio equidem hac ratione plura emaculare conabor. apud quem libro tertio: *Ipſe denique dux, & ſignifer validiſsimè aggreſſum.* Flagitat iſtiuſmodi

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

geminationem ipſa ſententia, *validiſsimè me aggreſſum*. Iterum libro quarto conſtituenda etiam hæc: *quamquam valido, repentino tamen pulſu*. dicta de vetula conſtituenda, *quamquam inualido*. Itidem in oratione Veneris ad filium dicto libro, his verbis: *Et in pulchritudinem contumacem reuerenter vindica*. vides ſcio geminandam denuò ac retrahendam ſyllabam, quæ in fine præcedentis vocis hæſerat: *in pulchri. contumacem inreuerenter vindica*. Pertinet etiam huc illud libri ſeptimi: *Dum ſecum mitiſsimi homines alterant de mea nece*. legendum enim, *dum ſecum inmitiſsimi homines alternant*. Simile quoque mendum libro vndecimo De aſino in omnibus adhuc editionibus adhæſit, *tu rotas orbem, luminas ſoles*, ſcribere enim debuerant: *rotas orbem, inluminas ſolem*. Recurro ad librum quintum, vbi illa: *Inſtructiq; variè, partim gladiis armati, in lemures reformant*. reſcribo, *in lemurES reformant*. quod valet, *in lemures ſe ref*. Non aliunde iuuanda ſententia libro octauo De aſino: *ad iſtum modum ſaluti quiſque ſuæ conſulebat; interea quidam, &c.* non aliundè, quam quo modo dixi, *ad iſtum modum dum ſaluti*. Etiam in ſcholaſtica illa Ciceronis oratione in Salluſtium medicina eget hæc verba: *His moribus amicum tibi facere non potes, videris velle inimicum habere*. lego, *amicum cùm tibi*. Dabo alia in quibus putatione opus. Apuleius: *Interim dum Pſyche quæſitioni Cupidinis intenta populos circuibat, ille vulnere ingemebat*. peruerſa enim iſtic editorum librorum ſcriptio, interpunctio: *circuibat. At ille vulnere*. ſimile hodieque mendum initio libri

bri vndecimi De aſino: *nec quicquam rerum mearum reformides.* ſcribo, *rerum earum.* Quin & in prima Apologia huius ſcriptoris deprauata lectio, ob litteram malè geminatam: *idq́ue ſe ait Craſſus, quanquam meo tempore vel Alexandriæ fuerit.* recta ſcriptura erit, *eo tempore.* Redeo quamquam longo interuallo ad ea, vnde digreſſi ſumus, hoc eſt ad formulam: *Et ſalue addito.* quod à diſcedente hic dictum obſeruandum putaui, cuius loco vulgus magis frequentatum putat *Vale*, itidē vt in concluſione litterarum, iuxta illud Ouidij lib. v. Triſtium, elegia XIII.

Accipe quo ſemper finitur epiſtola verbo,
Atque meis diſtent, vt tua fata Vale.

Cæterùm non ſemper & in litteris eam formulam ſeruatam oſtendam. Tullius & Cicero Tironi libro XVI. epiſtola nona: *Etiam atque etiam noſter Tiro vale.* Diſertim in membranis perſcriptum. *Tiro ſalue.* Eodem modo in extremis Catilinæ litteris ad Q. Catulū, vt apud Salluſtiū videre eſt, additur: *Aueto.*

fol. 30. *Fotidem, quæ ſuis dominis parabat iuſcum fartim circumſciſum.*

Quod auctorem in diminuendis vocibus libenter ludere animaduertiſſem, quod teſtantur hęc pauca è plurimis. menſula, anicula, ſeniculus, baſiolum, vnctulum. ſpecula à ſpes, recula à res. reſtituiri putabā *iuſculum*. niſi verius ſit *iſicium*. de quo nos alibi.

fol. 31. *Sitq́ue indicij huius apud me certa, & ſtatuta ratio.*

Vereor ne genuinum ſit *ſtata ratio.* eamque ſcri-

pturam pluribus poſtea locis recipiendum.

fol.33. *Ad hæc illa rurſum me deoſculato, bono animo eſto, inquit.*

Suauius ad aures accidere viſum, ***bono animo es, inquit.*** pariter vt loquitur apud Nonium Lucillius, in ***Es***, pro ***Eſto. Conice te intro, ac bono animo es.*** Itidem Plautus Amphi. ——— ***bono animo es.*** Nec aliter Apuleius libro proximo: ***Bono animo es, quod ad huius rei curam pertinet.*** Iterum libro ſeptimo: ***Bono animo es, inquit, Charite dulciſſima.***

fol.eodem. *Diem ceterum lauacro, ac dehinc cœnæ dedimus. Nam Milonis boni concinnaticiam menſulam rogatus accubueram, &c. cùm ecce.*

Emendo: ***Iam Milonis boni c. m. r. ac. cùm ecce.*** Simile Plauti Merca. ***Iam addicta, atque abducta erat, cùm ad portum venio.***

fol.eodem. *Mittit mihi Byrrhena xeniola, porcum optimum, & quinque gallinulas.*

Reſtituendum videri & hic, & infrà ſæpius, ***opimum***, in Coniectaneis ad Frontinum indicaui. Malè quoque diſtinctum, quod mox præceſſit de capillis Fotidis: ***Quid cum frequenti ſobole ſpiritus cumulat verticem, vel prolixa ſerie porrectus dorſa permanat?*** interpungo, ***Quid? cum frequenti.*** eamque phraſim nimis ſæpè Apuleio periiſſe obſeruaui, ſed longum mihi ſit commemorare, tibi legere tædioſum. Proponere malo quod paullò ſuperius hoc eodem libro monere propemodum oblitus eram. ***Quin, inquit,***

etiam

etiam vel ipſam parentem tuam accedis & ſalutas. vereor inquam ignotæ mihi fœminæ. & ſtatim rubore ſuffuſus reiecto capite reſtiti. Tam liberaliter educatum vt iſte erat Lucius, caput reieciſſe, & cum ſummá humanitate opus erat, maximè inhumanum, inciuilem ſe præbuiſſe, non credimus, eoq́ue reſtituendum, *retecto capite*. Quod autem interpres ad ſuperiora illa; *vereor inquam ignotæ mihi fœminæ*. extrinſecus ſubintelligendum putat; *me offerre*, vel *tradere*; vel aliquid ſimile, errorē animaduertis, quòd illi in mentem non fuerint hæc Varronis, Sardis, Venalibus:

Non te tui ſaltem pudet, ſi nihil mei reuereatur.

Item Afranij illud Compitalibus:

Si non vereare, nemo vereatur tui.

Item alia eiuſdem Afranij, Accij, & Pacuuij, quæ apud Nonium Marcel. de numeris, & caſibus.

fol. 35. *Cerdo quidam nomine negotiator acceſſit, eum diem commodum peregrinationi cupiens.*

Credere nequeo τὸ *nomine* ab ipſo Apuleio eſſe. quippe adſutum ab eo qui dignus cerdoni Martialis ſeruire perpetuum. ſubdit ipſemet Apuleius paullò poſtea: *Hæc eo adhuc narrante mœſto, cerdo ille negociator nummulis ſuis correptis, &c.* Feſtus: *Cercopa vocant Græci lucrari vndique cupientem, quaſi κέρδονα, quem nos quoque lucrionem vocamus.*

fol. 37. *Nam & pueris extra limen, credo vt arbitrio nocturni gannitus ablegarentur,*

humi quàm procul diſtractum fuerat meum grabatulum.

Corrigendum autumo, atque in ordinem redigenda verba: *Nam & pueri extra limen; credo, vt arbitrio nocturni gannitus ablegarentur quàm procul. humi diſtratum fuerat meum grabatulum.* Quod ad verbum diſtratum, verbo non contendam. nam & in Vegetio pro equis diſtratis, ſuppoſitum fuiſſe diſtractis, ibidem oſtendi. addidi mendi originem inde eſſe, quod conſonantem C. multis locis inſerere, vel adimere ſolent librarij. ſciunt, qui membranas antiquas volutarunt. adhoc teſtis mihi Feſtus in *Dumecta*, in *Deblacterare.* Eodem modo, ſeu more. S. litteram inſerebant, atteſtante eodem Feſto. in *Duſmoſum.* Quinimmò & typographos Germanos, præſertim priores illos, id religiosè ſecutos in variis codicibus obſeruaui: adeò, vt non tantùm ob inuentam præſtantiſſimam atque vtiliſſimam artem typographicam; verùm eò quoque honorem habendum cenſeam; quòd codices manuſcriptos Germanâ fide exprimere, quàm in excudendis iis ſuo arbitrio maluerint vti. An' nõ hinc in vno Apuleij exemplari Baſileenſi: *præfactio, blactero, victricus, inchoactus.* pro *præfatio, &c.* & contrà, *conditum*, pro *condictum.* tum illa, *honuſtus, hoſtiatim, cohortus.* Itidem: *clangulo, graſſius*, in quibus G, pro C. Similiter & conſonantes non geminatæ, in *polutus, inaceſſius, penatus.* Præterea non leuia quoque indicia ſcripturæ vetuſtæ typis fideliter reddita, in *beniuolus, maliuolus*; in *omnis, tris,*

tris,puerilis, pro *omnes*. in *anſius*, pro *anxius*; contrà in *exſtimatio*, pro *aſtimatio*. in aliis ſexcentis, quæ in illa editione diligens lector facilè deprehendat.

fol. 38. *Pauliſper etiam glabella femina, vel roſea palmula [potius] obumbrans de induſtria, quàm tegens verecunda.*

Si quid video, ſcripſit Apuleius abſque illa particula [potius] *obumbrans de induſtria, quàm tegens verecundia*.

fol. 39. *Sed heus tu, inquit, caue cœna regrediare maturius.*

Ex mente Fotidis reponendum *inmaturius*. nolebat enim ipſa tardius redire Apuleium à cœna, propter metum graſſatorum. Itidem libro ſexto Venus inquit: *Sed haud immaturius redito*. Cicero III. Offic. *venit ipſe maturè*. vide Nonium in *Maturare*. Emendare conabar Accij verſum Menalippo apud Nonium, in *maturum*.

Eſt res aliqua, quã præſente his prius maturare inſtitit, qui vulgatur, *quæ præſente his prius maturè in.*

fol. eod. *Tibi verò fortunæ ſplendor inſidias; contemptus etiam peregrinationis poterit adferre.*

Scribe meo periculo, *peregrinatio po.*

fol. 41. *Omniumq́; ora, & obtutus in vnum quempiam angulo ſecubantem conferuntur. qui cunctorum obſtinatione cõfuſus.*

Puto τὸ *conferuntur* expungendum. & paullò pòſt ſcribendum, *obtuitione*.

fol. 43

fol. 43. *Ibi corpus ſplendentibus linteis coopertum, introductis quibuſdã ſeptẽ teſtibus, manu releuat, & diutinè viſu præfleto.*

Repertum in aliis codicibus, *vſu præfleto.* vnde fortè quis effecerit, *viſo, perfleto.* ſed verius eſſe exiſtimo, *& diutino lauſu præfleto.* eò quod hæc ante iuſtum funus fierent. lauſus meminit Nonius in *Silicernium.* & pariter leges XII. tabularum. Imò ante tabulas iſtas à Decemviris vulgatas, lauſum, vel vt alij vocarunt, leſſum, in funere prohibitum à Solone, teſtes mihi Cicero ſecunda Tuſculana, & Plutarchus in Solone.

fol. 46. *Sic ille ſenior lamentabiles queſtus ſingulis inſtrepebat.*

Tuum iudicium erit, verior ne ſit coniectura mea ſcriptura vulgari: *queſtus ſingultibus interſtrepebat.* vide quæſo quod modò pręmiſſum eſt: *manibus ambabus inuadens torum, voce contenta quidem, ſed adſiduis ſingultibus impedita.* pari ferè phraſi infrà libro quinto: *Suſcipit* (inquit) *Pſyche ſingultu lacrimoſo ſermonem incertans.* Simile planè illud Apuleij libro ſexto: *Dum hæc identidem puella replicat, votuſq; crebros intermiſcet ſuſpiratus.* ſimile quoque libro vndecimo De aſino: *Singultu crebro ſermonem interficiens, & verba deuorans.*

fol. 47. *Reducere ab inferis ſpiritum, corpuſq; poſtliminio* [*mortis*] *animare.*

Dicam, etſi fortè audacior videbor, illud, *mortis*, ſuſpectum mihi eſſe, tanquam ab aliena manu huc adſcitum.

adſcitum. Iuuat me quod libro tertio idem auctor ita collocauit id verbi poſtliminium abſolutè: *ſtatimq́(ait) in meum Lucium poſtliminio redibis.* Iuriſprudentes verò aliter ea voce vſos non memini. iuris quoque non imperitum fuiſſe Apuleium adæquè certum eſt. Præterea non alia mea opinio eſt, quàm mendoſum quoque eſſe quod ſubiiciam ex libro decimo: *ſurgentem poſtliminio [mortis] deprehendit filium.*

fol. 48. *Sed hanc contationem ſequens adoleſcentis ſermo diſtinxit.*

Æſtuans populus, & ſciſſum ——— *ſtudia in contraria vulgus*; cùm reuocatum poſtliminio ad vitam audiret iuuenem, aliis alia placuere: hi matrem, quæ venenum in mortem propinaſſe diceretur, ſtatim è vita tollendam; alij loquenti cadaueri fidem non habendam contendebant. vnde mihi in mentem venit genuinam lectionem fore: *Sed hanc contentionem ſe. ad. ſermo diſtrinxit.*

GODE-

GODESCALCI STEVVECHI IN L. APVLEII LIB. III. DE ASINO QVAESTIONES.

God. Ste. Iacobo Suſio V. N. S. P. D.

NARRABO quod actum eſt, mi Suſi. munus non dico parabam, ſed debebam tibi, dignum viro nobiliſſimo, grauiſſimo; viro inquam dies, noctes in litteris habitanti. cæterùm eò res rediit. præter exiguas non emendatiunculas, ſed quæſtiunculas in preſens mittere nil poſſum. Vides quid inita mecum familiaritas, quid pacta, & firmata inter nos amicitiæ fides negocij tibi faceſſat. prius namque moleſtiam, quàm gratitudinem meam experiris. vt qui muneris loco onus accipis. Quid tibi debeam non me præterit: quantum præſtare conatus ſim, tuum erit expendere; ipſumq́ue primum hunc arrhabonem amoris in te mei, ſeu potius obſeruantiæ, animo æquo ſuſcipere. quod equidem te pro ingenita humanitate tua non modò prolixè facturum; verùm & rudia hæc, acutiſſima iudicij tui lima libēter expoliturum confido. vt quod omnimodis deſiderant, à grauitate tua ſpecimen; ab ingenio tuo perfectionem adipiſcantur. Vale, &, vt ſoles, me redama.

ANGV-

ANGVLATIM. *Nihil quã flet. Non, pro non modò.*
Exertè lætitia delibutus. Apuleius mendo liberatus.
In lapidem fletit. Cuſor valetudinem, pro cauſor.
Cudere, recudere in malam partem. Vlmea.
Scindulæ. Cæſar correctus. Alius huic. mordices aſinini.
Iuppiter hoſpitalis.
Epona. ſeu Hippona dea.
Semones, medioxumi, dij præſides locorum, Genij.
Varronis apud Fulgentium verſus tentati.

fol. 53. *Circumductus angulati forum, eiusq; tribunal adſtituor.*

Hæc putabam correctum iri hoc modo: *cir. angulatim forum, vſque tribunal adſtituor.* Apuleius libro nono extremo: *angulatim cuncta ſedulo perluſtrari iubent.*

fol. 55. *At ego nihil tunc temporis quàm flere poteram.*

Si quid ego de conſuetudine loquendi huius auctoris imbibi, numquam *τὸ poteram* ab illo ipſo hic adſcriptum fuit. Suetonius Claudio: *Nihil tota via, quàm eſſet ne ſibi ſaluum imperium, requirens.*

fol. 56. *Simul eximiè metuens & hoſpitibus meis, & mihi; gladiolo, qui me propter huiuſmodi pericula comitabatur armatus, fugare, atque proterrere aggreſſus ſum.*

Interpungendum, ac reſcribendum credidi: *comitabatur, armatos fugare.*

fol. 57. *Sic pace vindicata, domoq; hoſpitis, ac ſalute communi protecta, non tam impunem*

nem me; verùm etiam laudabilem publicè credebam fore.

Reſtituit Beroaldus: ***non tantùm impunem me.*** cæterùm germanum arbitror fore: ***non iam impunem me.*** Neque inſolens particulas temporis ſubſequi eo loci, vbi ablatiuus caſus præcedens aduerbij notionem ſupplet. oſtendi in Particulis linguæ Latinæ. Et inde quoque manifeſtum eſt Ciceronem, Plautum, optimum quemque Romanorum libenter collocaſſe ***non,*** pro ***non modò; non tantùm, &c.***

Fol. 60. *Et certè lætitia delibuti, meq́ reſpectantes, cuncti theatro faceſſunt.*

Veroſimile, ſcripſiſſe auctorem ipſum, *Exertè,* vel vt antiquitus ſolent, *eccertè lætitia delibuti.* vt duplex c c. eſſet loco x. idque minus animaduerſum deprauandi Apuleij cauſam dediſſe. ſuprà libro primo: *Ianitor* (ait) *introrupit exertè clamitans.* Et fuit cùm apud eundem auctorem ita reſtituendum putarem lib. VII. extremo: *Eiulans, & exertè proclamans.* nam minus ſincerum videtur illud in libris editis, ***eiulãs, & exinde proclamans.***

fol. eod. *At ego, vt primùm laciniam illam præhenderam fixus in lapide ſteti gelidus.*

Expende quæſo coniectaneum hoc, ***in lapidem ſteti gelidus,*** hoc eſt non aliter obrigui timore, quàm ſi totus in lapidem forem conuerſus. ad hanc normam alia eiuſdem Apuleij alibi ſuppeditamus.

fol. 61. *Verùm ſtatuas, & imagines dignioribus, meisq́ maioribus reſeruare ſuadeo.*

Probat

Probat correctionem ipſa ſententia, *meq́ maioribus*. hoc eſt, qui me maiores ſunt.

fol. 62. *Raptim denique paupertina Milonis cœnula perfunctus, curatuſq́ capitis acrẽ dolorem, quem mihi lacrymarum adſiduitas incuſſerat, cubitum, venia facilè tributa, concedo.*

Non eſt quod indicem ſcribendum *cuſatuſq́*. quippe ſat notus tibi, nobiliſſime Suſi, antiquorum ſcribendi modus, *frudo, cludo, cuſo*, pro *fraudo, claudo, cauſo*. Porrò cauſſam dicere, vel cauſari valetudinem, pluuiam, tempeſtatem, alia, quò minus aliquid fiat, plus ſatis trita.

fol. 63. *Sed quod alterius rei cauſſa facere miſſa ſum, mala quædam mea ſors in tuam recedit iniuriam.*

Quid ſi ſic ea legantur? *mala quædam mea ſors in tuam recudit iniuriam*. vide rectè ne fecerim, qui ipſius auctoris, quæ paullo poſt ſubduntur, præ oculis habuerim. *quod tuum factum ſæuitas conſecuta in meum conuertit exitium*. Recudendi vocem eleganter huc tranſlatam non ignoras. tum notum lippis atq; tonſoribus prouerbiũ: *In te iſthæc cudetur faba*.

fol. 65. *Túne vltima non ceſſas ſubinde lectorum iuuenum capillamenta ſurripere.*

Scio amicum Plautino exemplo repoſuiſſe, *túne Miluina*. Videndum tamen, ſit ne hæc coniectura ingenioſiſſimi, amiciſſimi Gabrielis Rolandij ad ſcripturam vulgarem accommodatior? & adeò ad

eiuſdem Plauti imitationem? *Túne vlmea non ceſſas.* in virgis vlmeis frequentes ioci Plautini, & in ſeruos conuenientiſſimi.

fol. 66. *Pamphile mea iam vecors animi tectum ſcandulare conſcendit.*

Scindulas appellandas, quas paſſim in libris ſcãdulas vocant, ad Vegetium demonſtraui. Item apud Cæſarem VIII. belli Gallici: *cupas ſeno, pice, ſcandulis complent*. ſcribo, *ſcindulis*. & apud Apuleium, *ſcindulare*. Certè ſiue à ſcindendo, ſiue à σχινδαλμὸς quod apud Ariſtophanem eſt, ſcindulæ non immerito appellantur. eadem vox, vt à viro doctiſſimo, quem honoris & amoris cauſſa nomino, Iacobo Campio, inquam, Decano, & Officiali Bonnenſi audiui, hodieque Aquiſgranenſibus in ore eſt, nec minus in vſu ipſæ ſcindulæ, quas illi ſceindulen appellant. Vſui quoque eſſe in hunc diem Bohemis, Lotharænis, aliis nationibus, non eſt operæ pretium indicare.

v. gloſſ. σχίδαξ.

fol. 69. *Et illa quidem magnis ſuis artibus volens reformatur: at ego nullo decantatus carmine.*

Corrigo volente ſententia, *magicis ſuis artibus.* Virg. IIII. Æneid. —*inuitã magicas accingier artes.*

fol. 70. *Adiuro per dulcem iſtum capilli tui nodulum, quo meum vinxiſti ſpiritum, me nullam aliam meæ Fotidi malle.*

Facilè perſpicis quid induxerit magnum interpretem, vt mutaret, *nullam aliam mea Fotide malle.* Sed

Sed obſeruatum hoc eſt, Alius non ſecus cum tertio, quàm cum ſexto caſu conſtrui. atque adeò frequentari ad eam ſimilitudinem alia. vt hæc, *Inuitum qui ſeruat, idem facit occidenti.* Sic & Arrius Menander: *qui præpoſitum ſuum non protexit, cùm poſſet, in pari cauſſa factori habendus eſt.* l. omne. ff. de re militari.

fol. 72. *Deliberaui an nequiſſimam, facinoroſiſſimamq́; fœminam illã ſpiſſis calcibus feriens, & mordicus adpetens, necare deberẽ.*

Conueniens aſino vox erit, *& mordicibus adpetens.* adhoc, Plautina imitatio eſt, cuius Aulularia hic verſus:

Aſini me mordicibus ſcindãt, boues incurſent cornibus.

Conſulendus quoque de eodem Nonius.

fol. 73. *Sed proh Iuppiter, hoſpitalis, & fidei ſecreta numina?*

Concinniorem ſcripturam arbitror: *hoſpitale ius, & fidei ſe. nu.* iuxta illud poëtæ:

Iuppiter hoſpitibus nam te dare iura loquuntur.

Tamen & Iouem ipſum hoſpitalem nuncupauêre Cicero, Ariſtoteles, Homerus, alij. quòd ius iſtud conſeruaret, ac violatores eius puniret.

fol. eod. *In ipſo vero meditullio Hipponæ Deæ ſimulachrum reſidens ædiculæ.*

Omnino legendum, *præſidens.* Q. Curtius libro quarto: *Patrio more,* inquit, *ſacrificium diis præſidibus loci fecit.* ad eundem modum dicta ab Arnobio multa, imprimis illud lib IV. *præſidatum focorum Deus*

 iſte

iſte ſortitus eſt. Idem libro tertio: *niſi pecorum ſanguine delibutas ſuas conſpexerint arulas, ſuos deſerunt, atque abiiciunt præſidatus.* Hipponam Deam ſtabulis præſediſſe, præter Apuleium, teſtatur quoque in Octauio ſuo Minutius Fœlix: *niſi quod vos* (inquit) *& totos aſinos in ſtabulis cum veſtra Hippona conſecratis.* Erat porrò hæc Dea cum Priapo, cum Vertumno inter deos Semones, quos teſte Fulgentio ita nominauêre antiqui, quòd nec cælo dignos cenſerent, neque terrenos deputare vellent. Varro Myſtago. ———*Semoneq; inferius derelicto*

Deum pinnatum attollam orationis eloquio.

Apud Fulgentium in *Semones* aliter vulgatur, *Deum depinnato attollam.* Atqui hos Deos, Medioxumos ab Apuleio, & philoſophis appellatos memini. Apul. lib. De dogmate Platonis: *Tertium, inquit, habent, quos Medioximos Romani veteres appellant: quod ex ſui ratione, & loco, & poteſtate Diis ſummis ſunt minores; hominum profectò natura maiores.* Dij ſuperi, & quos vocant maiorum gentium, numerati à Lactantio Firmiano Iuppiter, Apollo, Neptunus, Mercurius, Mars, Vulcanus, libro 1. Diuinarũ Inſtitutionum, cap. xv. Quòd ad Deos præſides quorumque locorum, magno illos numero à Romanis cultos, Genioſque dictos fuiſſe, teſtantur verſus Prudentij aduerſus Symmachum, quibus ille nimis ridiculam & ſtultam in hac parte antiquorum ſuperſtitionem inſectatus eſt:

Quamquam cur Genium Romæ mihi fingitis vnum?
Cùm portis, domibus, thermis, ſtabulis ſoleatis

Adſigna-

Adſignare ſuos Genios, perq́ omnia membra
Vrbis, perq́ locos Geniorum millia multa
Fingere. ————————

Illud penè imprudens præterieram, docuiſſe in Aduerſariis ſuis Adrianum Turnebum lib. XXIIII. cap. IIII. & Iacobum Pamelium in eruditiſſimo Commentario ſuo ad Tertullianum approbaſſe; Deam illam de qua modo egimus, *Eponam*, non *Hipponam* nominandam, quamquam aliter id nomen vulgetur apud Tertullianum, Prudentium, Iuuenalem. &, quorum teſtimonia nos ſupra laudauimus, Fulgentium, & Minutium Fœlicem. pro Turnebo ſtare quoque videtur inſcriptio antiqua, quæ in valle Lauentina: HERCVLI. ET. EPONE. Diſſentit nihilominus à Turnebo Lilius Gyraldus libro primo de Diis gentium.

fol. 74. *Et largo ſtrepitu percuſſis ianuis, trepido etiam rumore viciniæ conclamantis latrones, profugit territus.*

Geminandam vocem arbitratus ſum, & legendum, *viciniæ conclamantis latrones, latrones*. qua formula apud Ouidium quarto decimo Metamor.

Certatimq́; omnes vno ore arma, arma loquuntur.

Itidem vt apud Horatium lib. I. Ode XXXV.

Ad arma ceſſantes, ad arma
Concitet. ————————

fol. 76. *Tunc igitur à roſis, & quidem neceſſario temperaui, & caſum præſentem tolerans, in aſini faciem fœna rodebamus.*

 Pericu-

Periculoſa dubio procul coniectura, maximè ſi deſint codices antiqui, quorum veſtigiis nitare. verùm enimuerò permittendum nonnumquam neruos ingenij experiamur, ſicubi aut hiulca ſcriptorum oratio, aut luxata ſententia appareat. quam opinionem meam videbo ſi probaturus ſis. deinceps has coniecturas in præcedentem Apuleij locum conſiderandas tibi relinquam. *in aſini faciem fœna vt mus rodebam.* vel *in aſini faciem fœna Lucius rodebã.* facere eo videtur quod legitur principio lib. ſequentis: *nec me cum aſino, vel equo meo compaſcuus cœtus attinere potuit, adhuc inſolitum alioquin prandere fœnum.* Illud ex libris hiſce palam eſt, auctorem ipſum in forma aſini, veteris Lucij ſui oppidò frequenter recordatum, tum nulla de re magis conqueſtum, quàm quod errore Fotidis in aſinum trãſformatus eſſet, cum canes rapinis ſat lautis ineſcari, aut cœnarum reliquiis diſtendi videret.

GODE-

GODESCALCI STEVVECHI IN L. APVLEII LIB. IIII. DE ASINO QVAESTIONES.

God. Ste. A. Gerardo Dalantho Medico S. P. D.

DICAM ingenuè,ex popularibus,& ciuibus noſtris vnum te, iam inde à puſillo puero, & ſuſpexi frequenter, & annis creſcentibus vnicum æmulatus ſum. Didonem tragœdiam tuam quotiens inſpicere ſoleo, totiens non imago tua,verùm & ingenij quoque acumen,venuſtas morum mihi repræſentari. Quiſquis eam legit,& legit cum iudicio,facile animaduertit εὕρεσιν ποιητικὴν,ſententias acutas,verba aptiſſima.ſuper hæc,affectus pro aulæo tragico ingenioſè expreſſos,ab homine ſcilicet eius ætatis, cuius tu, cùm eam ſcriberes. Diſceſſit illa à me, & quidem ingratIs.nec ferrem deſiderium, ni alios mihi verſus ſuccenturiaſſes,qui apud me,quo ad aliter licebit,eius poëmatis vicem erunt. Scio premere te alia, quæ alterius generis,alterius Genij. velim proferres, cùm patriæ inluſtrandæ,tum iuuandæ reip. Si qua bellicis hiſce turbis interciderunt,noua te ſuccudere poſſe,id quoque ſcio. Rectè feceris, ſi exſpecta-

tioni Heuſdanorum ſatisfeceris, laudem tuam ſimul cum nomine dulciſſimi natalis ſoli noſtri propagaris. Vale, & paucula hæc in Apuleio mihi conſidera.

Status hominiquare erectus. Quaquà verſus. Forare, fori ſociorum. Cætera bonus. Threces temulenti. Ter anteferre. Mali, & noxij. Euigilare. B pro V. & contrà. Caſſiodorus in Variis bene correctus. Reuenire. Apuleius extra ordinem aliquammultis locis emendatus. Formulæ, quid malum: quid bonũ. Omne publicum, commune Siliciæ. Somniorum euentus contrarij in ſomniis nuptiæ & mors ſeſe repræſentant. Lancinare verbum ſemel Apuleio; bis Salluſtio reſtitutum. Melliꝑta edulia. V pro B. Voces blandientium, mi Herilis; mea mater. Apuleij loca extra ordinem emaculata. Petronius correctus. Formula deprecandi, per te: per vos.

fol.77. *Sumpto remedio de iumenti quadrupedis incuruo gradu, rurſum refectus in hominem reſurgerem.*

Malim legeretur, *rurſum rectus in ho. reſurgerem.* vel ſic, *rurſum erectus.* Ouidius I. Metamorph.

Os homini ſublime dedit, cælumq́; tueri
Iuſſit, & erectos ad ſydera tollere vultus.

Cur autem ſoli homini Deus ſtatum ſublimem tribuerit, & erectum: cæteris animalibus depreſſum, corpore toto in humum proiecto; eleganter, & acutè diſputat Lactantius Firmianus lib. De opificio Dei, cap. VIII.

fol.83. *Mons horridus, ſylueſtribuſq́; frondibus vmbroſus, &c. conualles lacunoſæ, & quam-*

quamquam verſus repoſitæ.

Probè reſtituiſſe me, *& quaquà verſus.* Pariſienſis,& Beroaldina editio poſt oſtenderunt.

fol.85. *Hi ſimili lauacro refoti, inter foros ſociorum ſeſe reponunt.*

Reſtituere conati, *inter choros ſociorum.* ſed probum eſt,quod editur.dictum de latronibus, qui ſociis iam accúbentibus ſuperuenerunt, qui pariter calida perfuſi,& peruncti oleo, lectulis ſeſe iniecerunt,inſeruerúntque iis locis (foros vocat) vbi ſocij rarius,nec ſatis aptè & continuatè accubuiſſent. A foris illis deducta *forare, fores, foras*: adeundus Feſtus, & Nonius Marcellus.

fol. eod. *Clamore ludunt, ſtrepitu cantillant, conviciis iocantur, ac iam cætera ſemiferis Lapithis, Thebanis, cẽtauriſq; ſimilia.*

Niſi me opinio fallit, ſcripſerit ipſe auctor, *ſimiles.* Græcum loquendi morem agnoſcis ſcio, Romanis quoque non neglectum. *cætera ſimilis huic. cætera bonus.* Virgilius:

Conſertum tegmen ſpinis, at cætera Graius.

Apuleius libro decimo: *Poſſumus quidem omnia cætera fratres manere, ab iſto tamen nexu communionis diſcedere.* Iterum primo Floridorum: *Cùm in artificio patris foret tibicinus; Phryx cætera, & barbarus.* Redeo ad præcedentia, quòd enim Thebanos ſemifero,& truci hominum generi adnumerauêre, ipſis nolentibus arbitror factum. quare reſtituendum ſuſpicor, *Threcibus, centauriſq;.* Threces enim à te-

mulentia, & inſolentibus moribus inter conuiuendum malè ſemper audiſſe teſtis mihi, præter Herodotum, & cæteros hiſtoriographos, Horatius libro primo. Ode XXVII.

fol. eod. *Cuius ſalutem merito ſarcinis iſtis, quas aduexiſtis omnibus terræ antetulerim.*

Ad oram libri adhibuere, *certè antetulerim.* quid ſi genuinum credamus, *ter antetulerim.* quomodo & pro formula antiqua erat,

———*ter, quaterq́; beatum.*

fol. 88. *Prius maluit rerum ſingula per latiorem feneſtram forinſecus nobis ſtilis rapienda diſpergere.*

Si coniecturam ſequamur, clarior videatur ſententia, *nobis ſingulis rapienda diſpergere.* ſi quid video, mutauit ſententia ex compendioſa ſcriptura quæ fuit, *ſiglis.* nam qui aniculæ ædes expilabat, ſociis in area ſtātibus ſua ſingulis onera abſportāda proiecit.

fol. 90. *Gladiatores iſti, famoſæ manus; venatores illi, probatæ pernicitatis; alibi noxij perdita ſecuritate ſuis epulis beſtiarum ſaginas inſtruentes.*

Pro *alibi noxij*, legendum autumo, *mali & noxij.* Minutius Fœlix in dialogo ſuo (cui titulum fecit Octauius, monente id duobus locis Lactantio) de ſacrificiis, & ludis Rom. agens, addit: *hodieq́; ab ipſis Latiaris Iuppiter homicidio colitur; &, quod Saturni filio dignum eſt; mali, & noxij hominis ſanguine ſaginatur.* Adhibendus etiam Lactantius lib. I. cap. XXI.

fol. 91.

fol. *91. Tunc vulgus ignobile, quos inculta pauperies, ſine delectu ciborum, tenuato ventri cogit ſordentia ſupplementa, & dapes grauitas conquerere.*

Plebem Romæ ſecretam fuiſſe ab aliis, quòd publico aleretur, notum. cæterùm prius annonam, poſt collegio piſtorum inſtituto panem accepiſſe, eumq; ab eminentiori loco, & gradibus, vbi diſtribueretur, gradilem vocatum, variis Imperatorum conſtitutionibus, tam Iuſtinianæi, quàm Theodoſiani Codicis docemur. quæ cauſſa fuit, cur aliquando mutandum hoc loco putarim, *ſordentia ſupplementa, & dapes gradiles*. vbi verò Pariſien. codicem inſpexi, non potuit non placere illius lectura, *& dapes gratuitas.*

fol. *94. Nam & facies vrſæ mediis ædibus diſcurrentis, ad proterendos, ſi qui forte vigilaſſent, videbatur oportuna.*

Geminatione litterarum, idque locis geminis iuuanda ſententia, *ad perterrendos, ſi qui fortè euigilaſſent*. de vtroque mihi iam perſuaſum eſt. maximè autem de poſteriori, quod ſciam Ciceronem, Quintilianum id verbi ea notione vſurpaſſe. Eſt etiam apud Arnobium lib. II. aduerſus gentes: *quibus cauſis*, inquit, *mergamur in ſomnos, quibus euigilemus*. Itidem Apuleius lib. VIII. *ſomnolentis tenebris relictis, ad aliam euigila caliginem.*

fol. *95. Quidam ſeruulus ſtrepitus ſcilicet diuinitus inquietus, proſerpit leniter.*

Mea

Mea auctoritas valeret, reſtituerem, *ſtrepitu ſcilicet diutino inquietus.*

fol. 97. *Sic etiam Thraſilion nobis perimitur, ſed à gloria non periuit.*

Scriptum id fuit ἀρχαϊκῶς, pro *peribit*. Plautinam ſententiam huic in animum fuiſſe veroſimile eſt, ex Captiuis: *Qui per virtutem peritat, non interit.* Opinionem noſtram non queo commodius, quàm ipſius Apuleij germano loco ſtabilire. qui eodem hoc libro: *ſed illum vtcumque virtus ſua peremit; inter inclytos reges, ac duces prælıorum tanti viri memoria celebrabitur.* Dabo locum in quo è contrario B, pro V immigraſſe cenſeo. Caſſiodorus lib. VI. Variarum, in Formula præfecti annonæ: *Per officinas piſtorum, ciboſq́; diſcurris, penſum, & munditiam panis exigis. nec vile iudicas vnde te poſſit Roma laudare.* an ferendum ſit, diſcurriſſe per cibos? mihi certè is cibus non ſapit. puto in antiquis fuiſſe, *Biceſq́; diſcurris*, pro *vicoſq́;*. id an ad palatum ſit eruditiorum, audiam.

fol. 98. *Nec mora, cùm latrones vltro anxij, atque ſolliciti remeant.*

Ora libri adſcriptum habet, *remaneant*. noli dubitare, quin habitarit in autographis, *reueniant*. Itidem emendandum apud eundem pluries, inprimis lib. VI. *Ecce confecto neſcio quo graui prœlio latrones eueniunt onuſti.* lege *reueniunt*. Iterum initio libri ſeptimi: *quidam de numero latronum peruenit.* lego, *reuenit*. Apuleius libro ſeptimo, vbi id vocabulum integrum

integrum eſt. *Gaudentes (ait) ciuitatem reuenimus.* Iterum lib. IX. *Larem reueni meum.* Solinum, Ciceronem, Plautum ſæpenumero vſos, non eſt precium operæ demonſtrare. Corrigamus potius quod mox ſubditur: *Dicere eam ſauiore iam vultu iubebat, quod malum fieret.* Formula Comica, & iraſcentis erit, ſi ſic emendes: *quid malùm fleret.* Contraria extat apud eundem hunc libro decimo: *Sciſcitatus quid bonùm rideret familia.*

fol. 100. *Specioſus adoleſcens inter ſuos principalis. quem filium publicum omnis ſibi ciuitas cooptauit.*

Neſcio an verius ſit, *quem filium, publicum omne ſibi cooptauit.* alia apud eundem ad eam formam dicta videntur. libro quinto: *profundum calamitatis.* lib. XI. *lubricum virentis ætatulæ.* Itidem apud M. Tullium: *commune Siliciæ.* quod nos redderemus, communitatem. rempublicam Siliciæ. Ad coniecturam noſtram facit Latinus Pacatus, qui in panegyri, quam Theodoſio dixit, atratos ait infeſtare publicum.

fol. 101. *Cum irruptionis ſubitæ gladiatorum impetus ad belli faciem ſæuiens nudis & incertis mucronibus coruſcans.*

Mutat Beroal. *& inſertis.* malim, *& exertis.* ſi modo quid de vulgata lectione recedendum ſit.

fol. 102. *Denique flere, & vapulare, & nonnunquam iugulari lucroſum, proſperumq́ pro-*

prouentum nuntiant. contra ridere, & mellitis dulciolis ventrem ſaginare, vel in voluptatem veneream cõuenire, triſtitiæ animi, langori corporis, damniſq́ cæteris, vel anxiatum iri prædicant.

In explicatione ſomniorum, ne quid ſomniarem, pro virili contendi: quid verò mihi euenerit, doctiorum iudicium eſto, inter eos tuum, mi Dalanthe. Qui in margine libri addidêre, *vel laxatum iri*, vidêre quidem vulnus, ſed nihil minus, quàm curauêre. Abſterrere vult anus puellam à ſuperſtitione ſomniorum. non debere vanis illis figmentis vel terreri, vel moueri. quippe viſiones nocturnas contrarios ſequi euentus. In qua ſecta hodieque non pauci: & inter veteres, qui de ſomniorum interpretatione ſcripſerunt, Artemidorus auctor Græcus: is libro ſecundo ſuo tradidit plorantem, dolentem in ſomnis, exinde gauiſurum. qui autem mortuum ſe ſomniat, nuptias contracturum, & contrà: eò quòd nuptiæ, & mors inuicem ſe repræſentent. In eadem opinione Plinium Iuniorem fuiſſe, eiuſdem epiſtolæ indicant. Eadem mens aniculæ huius, ſeu Apuleij fuit: ad quam exprimendam, videndum quid faciat mea coniectura. *contra ridere, & mellitis eduliis ventrem ſaginare; vel in voluptatem Veneream conuenire; triſtitia animi, langore corporis, damniſq́ cæteris lancinatum iri prædicunt.* Arnobius primo aduerſus gentes: *Iſis furua mœrens perditum filium, & membratim coniugem lancinatum.* Idem libro ſecundo: *ipſam* (inquit)

quit) *credulitatem facetiis iocularibus lancinare.* Iterum lib.eodem: *Cruciatibus,& belluis,quibus corpora lancinatis.* Vſi quoque Lancinandi vocabulo,Catullus,& Salluſtius Catilinaria coniuratione. *bona* (inquit hic) *patria diſſipauerat.* merito repoſitum ab Iano Palmerio noſtro: *bona pa.lancinauerat.* id ex fide manuſcripti codicis. Reddamus ſuadeo idem verbi Salluſtio, primo lib. Hiſtoriarum in oratione L.Philippi: *remp.largitionibus lacerari videbam.* lego, *lancinari.* Ibidem paullò inferius, *angitur enim,& laceratur animi cupidine.* lego, *lancinatur.* Nunc quod, *mellitis edulíis*, in Apuleio repoſuerim, pro, *mellitis dulciolis*, cauſam vide: Apuleius lib.x.inquit: *panes, & mellita edulia concinnabat.*

fol.eod. *Bono animo eſto me hercules,nec vanis ſomniorum figmentis terreare.*

Scribo primùm, *bono animo es.* inde in verbis aniculæ iuramentum illud non puto tolerandum:fœminæ enim per Herculem non iurabant, neque per Caſtorem viri,vt docet nos Agellius in noctibus Atticis.quæ cauſa eſt,cur vlterius ſcribam: *bono animo es mi Herilis.* Blandienti vox conuenit. Identidem apud eundem hunc vſurpata libro nono: *De iſto quidem mi Herilis tecum ipſa videris.* Simile blandimentum in verbis iuuenculæ, quibus ea vetulam adfatur,eodem libro nono: *Sed noſce valde cupio,& oro mater,ordine mihi ſingula retexe.*

fol. 104. *Sed non adeò gaudens,quæcumque eſt, meos honores vſurpauit. iam faxo, huius*

etiam

etiam ipſius illicitæ formoſitatis pœniteat.

Videbit quilibet, eorum certè qui aliquid vident rectum eſſe, *vſurpabit.* vitium ex commutatione litterarum V, & B. mendum ſimile in tribus codicibus editis obſeruabam libro IX. *ſed forſitan lector ſcrupuloſus reprehendens narratum meum ſic argumentaueris.* ſcribo, *argumentaberis.* Emaculandum quoque libro primo Floridorum: *Alexandri præclara facinora fatigaberis admirando.* perperam enim iſtic editur, *fatigaueris.*

fol. 105. *Per ego te, inquit, maternæ caritatis fœdera [deprecor,] per tuæ ſagittæ dulcia vulnera, per flammæ iſtius mellitas vredines.*

Magnum periculum eſt, ne in deprecatione hac Venerea, formula debita, & conſueta ſeruata non ſit. nam vel ſolo aurium ſenſu initium eius nimis aſperum deprehenditur, quia præcipitatum. Placeret mihi, *Per te, inquit, per maternæ caritatis fœdera.* quia placuiſſe video eam formam priſcis; Liuio imprimis: *Per vos, inquit, fidemq; veſtram.* Saluſtio Iugurthino bello: *Oro vos per liberos, atque parentes veſtros.* ſed ibidem, non iniuria, veteres membranas ſecutus erudititiſſimus Ioannes Riuius emendauit abiecto verbo: *Per vos, per liberos, atque parentes veſtros.* Vide anne & ſupra libro II. his verbis Apuleij medelam adhibuerim: *Miſerere, ait ſacerdos, miſerere per cæleſtia ſydera, per inferna numina, per naturalia elementa per [ſe] nocturna ſilentia.* particulam inclu-

incluſam ad ſuperiora re traho,& muto: *miſerere per te, per cæleſtia ſydera.* Iterum apud Apuleium in ipſo limine libri ſexti, vbi Pſyche Cererem Deam adprecatur: *Rogo te frugiferam, tuam dexteram iſtam deprecor, per lætificas meſſium cerimonias, per tacita ſacra ciſtarum.* Marginalem ſcripturam Beroaldus arripuit, *Per ego te frugiferam.* mihi pro genuino erit, quam diu ero: *Per te, per frugiferam tuam dexteram.* Petronio eadem formula reddenda: *Per formã tuam te rogo, ne faſtidias hominem.* emendo, *per te, per formam tuam, ne faſtidias hominem.* Vſum hac formula Virgilium, & quidem perlibenter, teſtimonio ſit vel vnus liber x. Æneid. in quo eam reperias bis, térue. Arnobium quoque vſum animaduerti libro quarto aduerſus Gentes: *Per humani generis iura atque ipſius mortalitatis conſortia, cum auditis & legitis, &c.*

GODESCALCI STEVVECHI IN L. APVLEII LIB. V. DE ASINO QVAESTIONES.

God. Steu. Hieronymo Berchemio I. C. S. D. P.

QVANTVM indolueris, adlato nuntio de Iani Melleri Palmerij obitu, facilè per ſe capiant,quibus notusBerchemius; quibus ipſe Palmerius notus. Virum amiſiſſe nos multijuga ſcientia imbutum, & eximiis antiquæ diſciplinæ notis tinctũ vel ipſamet inuidia inficias ire nõ auſit. vĩrũ, inquam, in quẽ verè illud Ennij: ———*mores veteres,nouoſq; tenentem.*

Multorum veterum leges,diuumq;,hominumq;
Prudentem. qui multa loquíue,tacerêue poſſet.

Addo,ex animi mei ſententia,indidem :

Qui res audacter magnas,paruaſq;,iocumq;
Eloqueret.quæ tincta malis,& quæ bona dictu,
Euomeret ſi quid vellet,tutoq; locaret.

Acutum,facundum fuiſſe,non eſt quòd prædicem. talem enim ipſe ſe,non modò Germaniȩ ſuæ;verùm & Galliæ, Britanniæ coram;Italis, cæteriſque noſtri orbis populis ſcripto probauit. Vale amiciſſime Berchemi,& permitte in his Apuleij tuo me iudicio vti. Tullo Leucorum.

AGERE *ſe intra limen. Gradus penſilis.*	*Libri antiquitus maioribus typis Romanis deſcribebantur.*
Penitus, penita, penitum. offa penita.	*Varronis locus Bimargo ſuſpectus, forte ſanatus.*
Dedititiorum libertorum conditio peſsima.	*Vultu fraudem tegere. vultu ſimulationem ſuſtinere.*
Quidni pumilus, pumilio. glabrus.	*Præminari. Hilarare. Lætare. Adulare. Vlciſcere.*
Epitome Liuij lib. LII. *correcta.*	RE, *& Ex locum commutarunt.*
B.P.R commutatæ ob ſimilitudinem litteræ.	*Biles meræ.*

fol. 110. *Inuitata Pſyche talium locorum oblatione propius acceßit, & paullò fidentior mira limen ſeſe facit.*

In Pariſienſi editione correxiſſe animaduerti, *locorum oblectatione.* vbi etiam bene immutarunt alterum iſtud, *intra limen.* ſed hactenus tantùm. etenim magnum pignus dederim, reliqua non ab Apuleio, ſed ab aliquo librario eſſe. Video quid illi fucum fecerit: in m. ſ. reperit *ſeſe acit*, hinc ille more ſuo effecit *facit*. cæterùm vera lectio in altero latet, tantùm ſcriptura mutetur, *agit.* agere ſeſe intra limen, imitatio Virgiliana eſt: idemque valet, quod pedetentim, & quaſi ſuſpenſo gradu (penſilem alibi hic noſter vocat) ire. proprium eorum qui metuunt. Subdubito etiam hunc Apuleij locum libri decimi De aſino non integrum eſſe: *hæc vt primùm ante iudicis conſpectum facta eſt.*

fol. 115. *Vt illarum prorſus cæleſtium diuitiarum copiis affluentibus ſatiatæ, iam præcordiis penitus nutrirent inuidiam.*

Coniectura hæc noſtra non difficulter, vt ſpero, ſe tibi probabit, *iam præcordiis penitis nutrirent inuidiam.* Iterum ea vox reddenda Apuleio prima apologia ſua: *De ſummis montibus in mare transſtratis, & penitus piſcium ventribus inſuatis*, ac legendum, *penitis piſcium ventribus inſuatis.* ſat notum eſt antiquos, & quidem Latiniſſimos, declinaſſe penitus, penita, penitum. Quin & ipſe Apuleius ad eum modum ſummi fontis ſcaturiginem appellat penitam, ſexto de aſino. De offa penita meminere Feſtus, & Arnobius. Subditur eadem pagina de Veneris filio Cupidine, quem vt adoleſcentem, modò florenti lanugine barbam inſtruentem ſua Pſyche deſcribit, his verbis: *Sed è re nata confingit eſſe iuuenem quendam, & ſpecioſum commodum. Lanoſtim barbitio genas inumbrantem.* emendandum arbitror, *iuuenem quendam ſpecioſum, & commodùm lanatim barbitio genas inumbrantem.* vt lanatim, ſic ille efflictim, diſcretim, angulatim, aceruatim, alia ſexcenta vſus. & cum eo optimus quiſque.

fol. 116. *Et nos quidem, quæ natu maiores ſumus, maritis aduenis ancillæ deditæ, extorres & lare, & ipſa patria degamus.*

Mileſiarum ſcriptorem iuris Romani, & Latini peritum fuiſſe, teſtantur non ſolùm voces, ſed & formulæ antiquorum prudentium. quibus ille & multis vtitur, & ad rem perquàm accommodatè. quare ſuſpicatus ſum eũdem & hoc loco inibi fuiſſe, & ſcripſiſſe, *ancillæ addictæ.* vel quod propius vero,

ro, *ancillæ dedititia.* Seruorum manumiſſorum triplex olim conditio, vt meminiſti. nam aut ciues Romani fiebant, aut Latini, aut Dedititij, horum peſſimam conditionem fuiſſe qui neſcit, videat Inſtitutiones Vlpiani, Caij, Theoph. & Liuium libr. VIII. Andream Alciatum lib. I. Parer. cap. XVI. Angeli Politiani Miſcellanea, & alios.

fol. eod. *Patre meo ſeniorem maritum ſortita ſum, dein cucurbita caluiorem, & quouis puero pumiliorem. cum cuncta domum ſerris, & cathenis obdita cuſtodientem.*

Fortean dixerit auctor: *quid ni? cuncta domi ſeris & cathenis obdita cuſtodientem?* vel hoc pacto: *cunctam domum ſeris, & ca. obditam cuſtodientem.* Nunc qui *puſilliorem* reponere conantur, pro *pumiliorem*, ſciant ſe id facere inuito Fulgentio, qui in libello ſuo de priſco ſermone, adductis præcedentibus Apuleij verbis, pumilum interpretatur mollem: & pro caluiorem, legit glabriorem. quo modo & Arnobio id verbi vſitatum lib. III. aduerſus gentes: *Hos capillorum intortionibus criſpulos; caluitiis alios & glabritatibus raſos.* Item lib. VI. Arnob. *Vterque à vobis glaber, atque ore compingitur leui.* quapropter auctoritate Fulgentij primum illud retinẽdum: alterum quoque in poſſeſſionem remittendum cenſeo. De pumilionibus ſæpiuſculè meminit Plinius. Pupulum à pupus, quaſi paruum puerum Catullus, & similiter Apuleius denominauêre. quod ad *pumulum*, corrigo Epitomen Liuij lib. LII. *qui Alexandri filio bimulo*

mulo admodum regnum aſſerebat. reſtituoque *pumilo admodum.* neque ſequor eos, qui repoſuêre, *puero admodum.* cauſa deprauandi fuit ſimilitudo litterarum B. & P. nam & has, vt & R. non ſemel ex adfinitate commutatas, teſtes mihi Quintilianus, & Plinius, quorum verba, & monita de maiuſculis, & Romanis litteris accipienda, quod iis antiqui in libris deſcribendis vſi, fruſtra te monerem. Potius Varronianum fragmentum ex Bimargo mecũ conſidera. *nam humanis omnia ſunt paria: quippe maior plus vrget: piſces vt ſæpè minutos magnus comeſt: vt aues enecat accipiter.* Vide diuinationem, ſiue hallucinationem meam: *num humanis omnia ſunt paria? quippe maior pumilos vrguet.*

fol. 121. *Sorores nomine mentientes; theſaurumq; penitus abditæ fraudis vultu læto teſtantes.*

Tam certum bene me emaculare, quàm meridie lucere: *theſaurumq; pe. ab. fr. vultu læto tectantes.* quomodo ipſemet locutus alibi Apuleius, *vultu tamen* (inquit) *gaudium tegit.* ſic & lib. x. *fidei ait ſupprimens faciem, prætendens imaginem blandiuſcule reſpondit.* Porrò & ipſo rerum vſu indies experimur, & à Cic. libro primo, epiſt. I X. docemur, fronte, ac vultu ſimulationẽ facilè ſuſtineri. Virg. IIII. Æneid.

Conſilium vultu tegit, ac ſpem fronte ſerenat.

Iterum dicto libro:

Spem vultu ſimulat, premit altum corde dolorem.

Atqui hypocriſim iſtam ſcitiſſimè à Salluſtio depictam

pictam non negabis. in Coniurat. *alind clauſum in pectore, alind promtum in lingua habere.* & paullò poſt: *magisq́ vultum, quàm ingenium bonum habere.*

fol. 124. *Maritum incerti ſtatus, & prorſus lucifugam tolero, beſtiamq́ aliquam rectè dicentibus vobis, marito conſentio. meq́ magnopere ſemper à ſuis terret aſpectibus. malumq́ grande dei vultus curioſitate præmiatur.*

Lernææ beſtiæ capita aliquot concidiſſe me intelliges, rem ipſam ſi conſiderabis: hoc eſt, Pſychen coniugale præceptum hic temeraſſe, quamquam ille ſeriò monuerat, grauiaque interminatus erat, ſi vnquam de forma illius vel inueſtigare, vel prodere quicquam pernicioſiſſimis lupulis, ſororibus ſuis ipſa auderet; tum fore, vt infans quem vtero geſtabat, diuinus alioquin futurus, mortalis fieret: & vultibus mariti exploratis, eos poſtilla amplius non viſuram. reſcribo autem præcedentia in hunc modum: *maritum incerti ſtatus & p. l. tolero, beſtiamq́ a. dicentibus vobis maritum conſentio. me qui magnopere ſ. à ſuis terret aſpectibus. malumq́ grande de vultus curioſitate præminatur.*

fol. eodem. *Simplicis puellæ pauentes cogitationes inuadunt.*

Tractata primum Pſyche à ſororibus aſtu: tectè enim & quaſi per cuniculos omnia primum expiſcatæ; poſtea deſtrictis fraudiũ gladiis apertè illã inuaſerũt. ea propter ſcribo: *patẽtes cogitationes inuadũt.*

fol. 125. *Sed cùm primùm illius morte ſalutem tibi feceris, anxiæ præſtolabimur, cūctiſq́; iſtis ſocius tecum relatis, votiuis nuptiis hominem te iungemus homini.*

Legere conor, *cunctiſq́; iſtis opibus.* ſed hoc ſcio magis facturum ad palatum: *cunctiſq́; iſtis ocius tecum relatis.* Adhibendus Feſtus, in *Ocius.*

fol. eodem. *Ipſæ protinus tanti mali [conſilium] ſibi metuentes.*

Malis conſultoribus malum id conſilium, futurum haud dubiè peſſimum. verùm tamen quod in Pariſ. editione repererim *confinium*, inducor, vt vtrumque ab adulterina manu eſſe deputem.

fol. 126. *Cupidinem formoſæ cubantem, cuius aſpectu lucernæ quoque lumen hilaratum increbuit.*

Hilarare frequentatum olim Rom. ſcriptoribus fuiſſe non ſolùm hoc loco teſtatus Apuleius, & alibi Cicero. quin & Liuius Ægyſtho *lætare*, actiuè protulit: *Iámne oculos ſpecie lætaſti optabili.*

fol. 128. *Ego quidem ſimpliciſſima Pſyche parentis meæ Veneris præceptorum immemor; quæ te miſeri, extremiq́; hominis deuictā cupidinē, infimo matrimonio addici iuſſerat; ipſe potius amator aduolaui tibi.*

Mihi in mentem venit ſuſpicari, ab auctore ipſo dictum fuiſſe, *adulaui tibi.* quomodo poëtam Tragicum locutum, fragmentum teſtatur apud Cic. itidem in verſibus Ennij erat *Eloqueret*, pro *eloqueretur.*

tur. Similiter apud Nonium dicitur in membranis, *Vlciſco*, pro *vlciſcor*. in verbo, *exanclari*. & Apul. 11. Floridorum: *Heſternũ illi imbrẽ lacrymas auſpicaſſe.* Conſulendus Nonius cap. De contrariis generibus verborũ. Iã paullò ante iiſdẽ illis verbis mendoſum eſt, *deuictã cupidinẽ*. nõ diſpliceret, *dignã cupidine*. nã ſolere antiquos exarare *deicnã*, pro *dignã*, alibi docui.

fol. 130. *Sed cùm primùm vtraque placuerat, conſcio lumine vultus eius adſpexi.*

Geminata ſyllaba ſcribo, *ſed cùm primum, vt vtraque placuerat*. itidem vt eadem hac pagina, *luxurioſumq́; blandis obſequiis promerere*. malè enim vulgatur, *promere*.

fol. eodem. *Caſu ſcilicet peßimo lucerna feruens oleum rebuliuit in eius humerum: quo dolore ſomno ſtatim recuſſus.*

Quid ſi legatur *ebulliuit*. & poſt, *ſomno ſtatim excuſſus*. præpoſitiones RE & EX. ita commutatas librariorum negligentia, alibi oſtendemus.

fol. 131. *Fallens maritum, quaſi de morte parentum aliquid comperiſſet, ſtatim nauem adſcendit, & ad illum ſcopulum pergit.*

Vide, ſitne pro adulterino habendum, *τὸ pergit*.

fol. 132. *Sed enormis eluuies, & ſqualentium federum inſuaue faſtidium.*

Scribendum, *fœtorum*, aut ſi libet, *fœdorum*, voce quaſi compoſita ex fœdo & odore.

fol. 133. *Vt primùm quidem tuæ parentis, imò dominæ præcepta calcares, nec ſordidis a-*

moribus inimicam meam cruciares: verùm etiam hoc ætatis puer, tuis licentioſis & immaturis iungeres amplexibus, vt ego mirum ſcilicet tolerarem inimicam?

Veneris hæc verba filium increpantis. ea verò, quòd Pſychen (de qua præcedentia dicũtur) vt formæ ſuccubam, & honorum ſuorum æmulam à filio exerceri voluerit, arbitror ſuperioribus Apuleij verbis alterubi legendum, *mimicam*. Interea tamen non prætermittendum quod pag. proxima obſeruabam: *Verboſa, & ſatis curioſa auis in auribus Veneris filium lacerans, exiſtimationem ganniebat.* Poſcit enim ſententia reponamus: *in auribus Veneris filij inlacerans exiſtimationem, ganniebat.*

fol. 134. *Sic effata, foras ſeſe proripit infeſta, & ſtomachata biles venerias.*

Dicta hæc de ipſa Cupidinis matre Venere. & eam cauſſam ſufficere exiſtimo, quapropter emendem: *ſtomachatam biles meras.* Quod autem extremo hoc libro ſcribitur: *Sed Venus indignata ridiculè tractari ſuas iniurias, peruerſis illis, altè rurſus concito gradu pelago viam capeſcit.* malim legeretur, *reuerſis illis.*

GODE-

GODESCALCI STEVVECHI IN L. APVLEII LIB. VI. DE ASINO QVAESTIONES.

God. Ste. Iacobo Bornonio I. C.
S. P. D.

LITTERAS meas, doctiſſime Bornoni, ſimul exemplar Vegetij grato animo accepiſſe arbitror. acceperis modò, hoc eſt, eo tempore cùm mitterem domi fueris, neque ablegatus, nec abductus aliquò ab Illuſtriſſimo Lotharingiæ Principe. id enim mihi in mentem venit ſuſpicari, eò quòd nihil in hunc diem vſque reſcripſeris. quod quidem præter exſpectationem meam euenire litteræ ipſæ loquẽtur: præter humanitatem tuam eſſe non alius teſtis magis idoneus, quàm egomet mihi. Dominum Henneſonium V. C. etſi inuiſum, de ſolis aliorum ſermonibus antea me plurimi feciſſe, non te ſolum cõſcium laudare poſſim: cæterùm lectis lepidiſſimis verſibus, verſibus inquam iis, quibus vos inter vos colloqui, abſentes iocari, atque adeò gaudere, dolere animaduerti; factum eſt, vt vtrumque non amare tantùm, verùm etiam ceteroquin admirari, in oculis ferre cœperim. Memini probare te conſilium quod iam

iam tenebam, de inuiſendo illo tuo Pyrithoo; verum tamen abiicere coëgerunt negocia quædam mea priuata, in primis verò ſtatus regionis mutatus. De academia veſtra ita ſentio, ſi rumor de bello Galliç perſeueret, pleroſque hinc reuocatos iri, neq; adeò magnitudine, vt opinor, periculi, quàm periculi metu. Id ſi fiat, vereor vt commodum mihi ſit, ad vos denuò excurrere, ac poſtremum dicere Vale. itaque viſum fuit has quæſtiunculas in præſens mittere, quas pro eximia eruditione, & humanitate tua ſingulari ita & legas, & perpolias velim, tamquam futuras mei etſi leue, aliquale tamen monimentum, & pignus amoris. Salutem D. Claudio Bardino, & D. Michaeli Boueto tibi collegis, mihi amicis. Vale, Pontimuſſo, Kal. Maij. ∞. D. X X C V.

IN locum filiæ, fratris, diligere.
Maximùm exclamare. Propertij verſus conſtitutus.
Et, item, que, encliticon, valent. id eſt. *Cenſorinus de die natali emen Suprema. Nec mora, cùm.*
Satyriſcus, Paniſcus. Apuleius extra ordinem emaculatus.
Excitus vocis. Obliquare corpus, ceruicem.
S. *&* X. *promiſcuè olim librariis vſurpata.*
Conteſtus, pro, contextus. Apuleij duo loca aliis libris correcta.
Arceſſere, pro, accerſere. Petronio reſtituta illa vox. Itē Ciceroni.

fol. 139. *Sis meis extremis caſibus Iuno ſoſpita: meq; in tantis exanclatis laboribus deſiſſam imminentis periculi metu libera.*

In editione Pariſienſ. excudêre *defeſſam.* idque melius (vt mea fert opinio) quadrabit, ſi legerimus, *meq; iam tantis exanclatis laboribus defeſſam.* quomodo

modo ego eum locum antea de coniectura conatus eram conſtituere.

fol. eod. *Sed contra voluntatem Veneris, nurus mea, quam filiæ ſemper dilexi loco, præſtare me pudor non ſinit.*

Omnino reſtituendum, *nurus mea*. neque ſeiungenda ea verba à præcedentibus. poſtea gemino: *quam in filiæ ſemper dilexi loco.* Terentius Andria: *Si te in germani fratris dilexi loco.* niſi fortè verius ſit, vtrobique auctores ipſos dixiſſe *in locom*.

fol. 141. *Quæ res nunc vel maximè ſuſtulit Pſyches omnem contationem.*

Conſonans magis, magiſque ſignificans viſum, *quæ res vnica vel.*

fol. eod. *Occurrit vna de famulatione Veneris nomine Conſuetudo. ſtatimq́, quantum maximè potuit, exclamat.*

Quæro ex te? ſitne elegantius, & propius ad conſuetudinem Apuleij: *quantùm maximùm potuit*. motum me alio ipſius exemplo videbis, quod libro ſecundo Floridorum: *Dein cœtu facto, maximùm exclamat.* Simile & illud hoc eodem libro De aſino: *contortis ſuperciliis ſubridens amarùm.* Vide, ſitne Propertij verſus, libro ſecundo elegia vltima:

Me iuuet æternis poſitum languere corollis.

ſitne, inquam, ille verſus hoc modo reſcribendus:

Me iuuet æternùm poſitis languere corollis.

fol. 143. *His æditis involat in eam, veſtemq́ diloricat,*

loricat, capilloq́; diſciſſo, & capite conquaſſato, grauiter adfligit.

Cur legendum crederem, *his edictis*, cauſſam dixi in Commentario meo ad Fl. Vegetium. cætera ſic rectè videtur habitura, ſi reſcribas, *capilloq́; diſcuſſo.* quod verò ſequitur: *& capite conquaſſato.* prioris interpretationem continet. Obſeruaui non ſemel coniunctiuam particulam *Et*, idem valere quod, *id eſt.* in Pandectis obuia exempla, itidem apud Virgil. Itidem accipiunt illud Diui Hieronymi: *de ſcammate & loco certaminis egrediens.* Plautus: *Annos natus ſexaginta, & ſenex.* Conſulendus Laurentius Valla, lib. II. Itidem coniunctionem encliticam. q;. interpretabar apud Virgil. IIII. Æneid.

Oceani finem iuxta, ſolemq́; cadentem.

Iterum libro octauo Æneid.

Attulit & nobis aliquando optantibus ætas
Auxilium, aduentumq́; Dei ———.

Extat apud Cenſorinum de die Natali cap. XIX. pars plebiſciti de prætore vrbano. ea vulgò ſic vulgatur: *duos lictores apud ſe habeto. Iſq́; ſupremum ad ſolis occaſum ius inter ciues dicito.* ea in vetuſtiſſimis membranis Colon. hoc modo perſcripta: *duo lictores apud ſe habeto. Iſq́; ſupremam ad ſolem occaſum iuſq́; inter c.d.* Vnde faciebam: *Vſque ſupremam, ſolemq́; occaſum, ius inter ciues dicito.* vel ſi ſic magis placet: *Iſq́; ad ſupremam, ſolemq́; occaſum.* præmiſit quippe Cenſorinus: *plurimi ſupremam poſt occaſum ſolis exiſtimant.*

fol.

fol.eod. *Tum formicula illa paruula, atque ruricola certatim difficultatis tantæ, laboriſq́ miſerta.*

Scriben. *ruricula, certa iam difficultatis tantæ.*

fol.147. *Nam primi Iouis regalis auis illa repentè propanſis vtrimque pinnis affuit rapax aquila.*

Lego: *nam inprimis.* & paullo inferius: *ſperáſne te ſanctiſſimi fontis vel vnam ſtillam poſſe furari, vel omnino contingere?* in vulgatis perperam ſeruarunt, *ſperaſq́.* niſi putes ſcribendum traiectis vocibus, *quæ ſperas te,* abſque interiectionis nota.

fol.151. *Longè vegetior ab inferis recurrit. & repetita, atque adorata candida iſta luce, quamquam feſtinans obſequium terminaret, mẽte capitur temeraria curioſitate.*

Coniecturam meam experiar an probaturus ſis: *quãquam feſtinans obſequium terminare, tamen mentem capitur temeraria curioſitate.* equidem mihi veroſimile ſynechdochικῶs Apuleium id extuliſſe.

fol.eod. *Sed infernus ſomnus, ac verè ſtygius, qui ſtatim cooperculo reuelatus inuadit eam craſſi ſoporis nebula.*

Mihi pro genuino eſt, *cooperculo releuatus.* videlicet ſomnus, qui pyxide concluſa à Pſyche ab inferis vſque petitus gerebatur.

fol.155. *Nec mora tum cœna nuptialis affluens exhibetur.*

Lege meo periculo: *nec mora cùm.* quomodo plus

centies

centies Apuleium his libris locutum, pariter mecum facilè meminiſti.

fol. eod. *Vt Muſæ quidem chorum canerent, tibias inflaret Satyrus, & Paniſcus.*

Diminutione vocum ſcriptorem iſtum ludere nouum non eſt, neque ab ipſius ſtylo, ad comicam leuitatem ſæpè accommodato, alienum. hinc eſt, cur & Satyriſcum diminuto vocabulo dixiſſe arbitrer à Satyro: proinde vt Paniſcum appellauit, tanquam minutulum Panem. Infra octauo libro De aſino: *de cibo inquit vel poculo cogitatis.* fallor? an verum eſt, *potulo.*

fol. 157. *Cùm nullus adforet, qui ſuppetias ei ferre poſſet: niſi ſola illa virgo capticia, quæ vocis exitu procurrens.*

Leuis correctio, ſed quam veram præſtare audeo *vocis excitu.* in exciendi vocabulo pluries deprauatum hunc auctorem, antehac alibi oſtendi.

fol. 158. *Sed & ſcalpendi dorſi mei ſimulatione, nonnumquam obligata ceruice pedes decoros puellæ baſiabam.*

Qui ab aſino fugitiuo, puellam fugitiuam dorſo geſtante hęc dicta ſciet, nullo negocio perſpiciet merito à me reſtitutum, *obliquata ceruice.* qua phraſi hic alibi corpus obliquatum; alibi vngulam aſini obliquatam ſcribit. Quid ni, verbis pænè iiſdem de eodem hoc aſino libro nono extremo hæc dicuntur, *dum obliquata ceruice per quandam feneſtrulam, quidnam ſibi vellet tumultus ille proſpicere geſtio.* adeò

vt

vt mirum ſit ſuperiora illa in hodiernum vſq; diem in mendo iacuiſſe.

fol.eod. *Iam primùm iubam iſtam tuam probè pectinatam meis virginalibus monilibus adornabo. frontem verò criſpatam prius decoriter diſcriminabo, caudæq́; ſetas incuria congeſtas, &c.*

Promiſſa hæc virginis, quæ aſino, quo vehebatur, maximas gratias, honores ſummos habituram ſe recipiebat, ſi ſaluam è manibus latronum domum peruexiſſet. ſed in his neſcio quid erroris cōmiſſum, propter adfinitatem quondam litterarum x & s. Repertum ſuſpicor in autographis: *ſetas incuria conteſtas.* quod valebat *contextas.* atque ignaros eius rei alterum ſuppoſuiſſe. Simile prorſus mendum libro vndecimo, in pompa illa, quæ Iſidi deæ ducebatur: *Quintus auream vānum aureis congeſtam ramulis, & alius ferebat amphoram.* nō ambigo, quin & hic olim habitarit illud *conteſtam,* pro, *contextam.* Reſtituendam ex interdicto, Vnde vi, eandem ſcripturam ſupra libro ſecundo obſeruabam: *Suſcipit ille de lectulo & vno contextu populum ſic adorat.* nam quod in excuſis heret, *vno congeſtu.* non æquè commodè accipietur de eo, qui beneficio magicarum artium breui vſura vitæ vſus, pauca ad populum verba fecit. eaque vnica ſerie, & eodem contextu abſoluit. teſtem dabo ipſius oratiunculam hanc videlicet: *Malis nouæ nuptæ peremptus artibus, & addictus.* (lego *inductus*) *noxio poculo, torum repentè adultero mancipaui.*

fol.161. *Ac ne meæ quidem modeſtiæ cõgruit, pati, vos vltra modum delictiq́; ſæuire terminum. nec feras, nec cruces, nec ignes, nec tormenta, ac ne mortis quidem maturatæ feſtinas tenebras acceſſere.*

Emendari poſſit *accerſere*. attamen verius eſſe non negabis, *arceſſere*. de quo adeundi Grammatici. Petronius: *Atq; animas accerſe nouas.* ——— legerim, *arceſſe nouas*. Cic. lib. x. epiſt. xxxiii. *Lepidum in Italiam accerſiſtis*, in m. ſ. Colon. eſt, *arceſſiſtis*.

GODESCALCI STEVVECHI IN L. APVLEII LIB. VII. DE ASINO QVAESTIONES.

God. Ste. Iuſto Lipſio V. C.
S. D.

TE CVM ſentio, Clariſſime Lipſi, lectionem Apuleij abhòrrendam non eſſe, tamen etſi inueſtes quidam reclament ſolidùm. Vtilem eſſe, dicere non attinet, reapſe experiuntur qui phraſim Plautinam imbibere; qui mores & ritus veteres auent cognoſcere. quos equidem ex fontibus huius multos, & alibi vix ob-

uios

uios hauriri poſſe & veſtro indicio, & vſu ipſo didicimus. Exemplar Baſileenſe anni M.D.XXXIII. ſi vidiſti, multa inibi veſtigia ſcriptionis antiquæ animaduertiſſe mihi dubium non eſt. Illo dum ego vſus, adnotaui interim ad oram (vt ſolet) curſim non pauca. quæ vt recognoſcere cœpi, occurrêre quæ emendando, nonnulla quæ inluſtrando ſcriptori viderētur. Leuia fateor, etiam indigna de quibus quæram præſertim ex te. cæterùm ſi quid te noui, dabis hoc amicitiæ noſtræ, dabis inquam ipſi reipublicæ, & cùm ocium erit à rebus ſeriis, hæc leges, ſimul iudicium tuum perſcribes. Vale.

NVMERO. valet cito. Exerere manum.
In coram. in coram omnium. Apuleij plurima ſanata.
Sequior ſexus. inſerere. ſequius ſuſpicari.
Fœminarum cōditio in multis deterior. Sexus virilis preſtātior.
Quiritare. iubilare. Nonius emēdatus.
Fama hilarior. emaculata l. prouidendum. C. de poſtulando.
Lens. lenticula. Concipilare. Probè conſtringere.
Concinnare querelas. concinnatores cauſarum.
Ain tu? Gratiola. Diecula vna.

fol. 164. *Seruum nil quicquam rerum talium eſſe confeſſum. miſſos tamen in patriam Lucij illius multos numero, qui reum pœnas daturum ſceleris inquirerent.*

Quid ſi ſcribamus, *miſſos tamen in patriam Lucij illius nuntios numerò*. Numerò, ſignificare *citò*, ex Nonio Marcello, & Feſto liquet. Afranius Suſpecta:

Per falſum, & abs te creditum numerò nimis.

Attius Oenomao:

Tuam peti gnatam numerò te expurgat timor.
Plautus Amphi.
Numerò mihi in mentem fuit.
Varro περὶ ἐξαγωγῆς, *ac diſcedens, numerò ait venire adoleſcentem.*

fol.167. *Nec manum validam erogandæ ſtirpi porrigeret, ſed hauriendo potius exerceret auro.*

Suſpicor germanum Apuleij eſſe *exereret.* quo modo etiam apud Sex. Iul. Frontinum nuper emendaui. deinde quod ſubditur: *alios ad ſupplendum numerum veſtigare ſtatuunt*, geminatione, id eſt retractione vnius ſyllabæ, quæ in extremo verbi præcedentis delituit, perſanandum puto, *numerum inueſtigare ſtatuunt.*

fol.168. *Nam procuratorem principis ducenaria perfunctum, dehinc fortuna triſtiore decuſſum, prætereuntem coram fueram aggreſſus.*

In editione Pariſienſi reperiebam, *prætereunte me coram.* ſed hoc adæquè ineptum. ex quo tamen veram ſcripturam eruiſſe me non negabis: *prætereuntem in coram fueram aggreſſus.* Apuleius hoc eodem libro: *Ibidem in coram omnium geſtiebat inſcendere.* ſed qui iſtic, ſublato archaiſmo ſuppoſuêre, *in corona omnium*, nõ optimè de hoc ſcriptore ea parte promeriti. Infrà apud eundem hunc libro nono extremo: *Vnus è commilitonibus caſu fortuito collimatis oculis ad vmbram meam, cunctos teſtatur in coram.* Iterum

rum dicto libro nono: *atque in coram omniũ aureum depromeret cantharum.* Itidem ſæpius libris reliquis. Emendandum pariter illud Apuleij prædicto libro nono: *non quidem in coram noxæ prahenſus.* perperam enim vulgo circunfertur, *non quidem coram.* nam phraſin iſtam plus decem locis Apuleio reddendam diligens lector facilè obſeruabit.

fol. eod. *Contemptis vrbicæ luxuriæ deliciis, fugientis comes, & infortunius ſocia.*

Scribendum erat, *infortunij ſocia.*

fol. 169. *Niſi quod pauore cunctorum, quem ſibi quiſque metuentes deliteſcebant, effectum eſt, vt impunè diſcederemus.*

Lege, volente ſententia, *quùm ſibi quiſque metuentes deliteſcebant.*

fol. eod. *Et inſequiore in ſexum incertus atque abſconditus, aſello ſpicas hordeaceas gerenti reſidens, per medias acies infeſti militis tranſabij.*

Neſcio quid viderit, qui non viderit hoc emaculari debere, *& in ſequiorem ſexum inſertus, atque abſconditus.* Hemum hunc latronem Threcium, veſte indutum muliebri, aſino inſidentem, indagatorum manus euaſiſſe liquido conſtat. De cætero elegans, & trita illa metaphora, à ſerendis arboribus ſumpta vel latuit deſcriptores librorum: vel multis (vt ſolet) de ore vnius excipientibus, ſimilitudine ſoni vox illa ab vno aliquo deprauatè perſcripta eſt. Sexum verò ſequiorem muliebrem vocat, compara-

tione virilis. Pariter & lib. decimo: *Si ſexus ſequioris edidiſſet fœtus, protinus, quod eſſet editum necaretur.* Similis omnino phraſis in illo libri octaui: *Placuit Thraſillo ſchema feralium nuptiarum, nec ſequius aliquid ſuſpicatus.* Quod verò ad ſexum muliebrem attinet, etiam in multis iuris noſtri articulis, feminarũ cõditionem deteriorem eſſe quàm maſculorum, ab Homero, ab Ariſtotele 1. Politicorum, & à Papiniano docemur. l. in multis. ff. de ſtatu hominum. idq; in ſucceſſionibus obtinere teſtatur lex Voconia apud Paulum I. C. in libris ſententiarum. Itidem Iuſtiniani conſtitutio, quæ eſt l. penul. C. de legitimis heredibus. Quin immò vt diligentiſſimi inter veteres obſeruarunt, non modò in hominibus, ſed in omnibus, quæ terrà gignit, beſtiis, arboribus, herbis, maſculinus ſexus vtique præſtantior ac fortior habitus, exceptis pantheris, & vrſis.

fol. 170. *Viſa ea, vt erat, cathenis onuſta: contorta, & vituperanti nare diſceſſit.*

Tantùm quæro ex te, ſcribendum ne ſit, *& intuberanti nare.*

fol. 171. *Hanc ex animo quidem meo ſententiam conducibilem protuli. ſed vos noſtrorum eſtis conſiltorum, rerumq́; domini.*

Mea opinione concinnius ſit, *voſtrorum eſtis conſiliorum, rerumq́; domini.* pro me facit, quod idẽ qui hęc loquitur, præmiſerit in eandem ſententiam: *& non ſum quidem tam brutus, vel certè temerarius, vt ſcitum veſtrum inhibeam.* alluſum autem ad Plebiſciti

ſciti formulam, quod Tribuno, id eſt, plebeio magiſtratu rogante, plebs conſtituebat. itidem ſuadente quidem Hemo prædonum duce, reliquis latronibus conſiliorum liberam exiſtimationem, rerumq́ue diiudicationem relictam ſequentia huius ſcriptoris clamitant. Vſui porro fuere antiquis, in ſuaſionibus, iſtiuſmodi formulæ, *at hic iam tua eſt exiſtimatio.* quę extat apud Apul. lib. v. Plautus Perſa. ſcæ. Satin.

———tua merx, tua iudicatio eſt?

Cicero: *ſed hoc tui & conſilij, & iudicij eſt.* lib. XIII. famil. epiſt. LXXII. lib. III. epiſt. II. Idem Bruto epiſt. VI. epiſtola VII. & epiſt. VIII. & epiſtola IX. Itidē Cicero: *tuum iudicium eſt, idq́ liberum.* lib. x. famil. epiſt. III. & libro XV. epiſt. XIIII. Idem: *Tuum conſilium eſt.* lib. XVI. epiſt. III. Iterum: *Veſtrum iam conſilium eſt, non ſolùm meum.* lib. XIIII. epiſtola. XIIII. & epiſt. XVIII. Iterum alibi: *Sed huius rei totum conſilium tuum eſt.* lib. XV. epiſtola XIIII. Reperias earum formularum apud eundem M. Tullium ſynonyma non pauca, ſed meo animo nō ad ſuperiorum elegantiam, quales ſunt: iam id vos videte. Item. hęc pro tuo ingenio conſidera. Item. Sed hæc ipſe viderit. Agellij locum pænè imprudens prætereieram: qui libro primo Noctium Atticarum, cap. XVIII. *In hac re, inquit, de viro tam excellentis doctrina non meum iudicium eſt.* Liuio quoque non inſolens ea formula: *Vtrū è rep. ſit nec ne, veſtra exiſtimatio eſt.* lib. XXXIIII.

fol. 173. *Quid ſi quomodo cæteri latrones perſenſerint, non rurſum recurres ad aſinum, & rur-*

& rurſum exitium mihi parabis.

Si, vt in formulis antiquitus ſolent loqui, ſcripturam reſtituero, non videbor peccare: *Quod ſi quoquo modo.* deinde adhibendo interrogationis notam verbo vltimo, *parabis?*

fol. eod. *Cognoſco non Hemum illum prædonē famoſum; ſed Lepolemum ſponſum puellæ ipſius. nam procedente ſermone, paullo iam clarius, contempta mea præſentia quieuêre mortui.*

Scribo: *paullo iam hilarius contempta mea præſentia, quieuere mortui.* quaſi dicat procedente ſermone, aſini præſentia contempta, tandem audentius ſe mutuo amplexos. in m. ſ. extitiſſe arbitror *ilarius*, idque à fungis illis illico deprauatum. Itidem in l. prouidendum. C. de poſtulando. *Si in vno auditorio duo tantum præ cæteris fuerint, vel plures, quorum fama ſit hilarior.* In membranis Colonienſibus ſcripſerant *ilarior.* quod idē cum in m. ſ. ſuis vir magnus offendiſſet, legendum putauit, *clarior.* ſed in illo, cum eo ſentire non poſſum. Spem hilarem, famam hilarem Apuleium alibi dixiſſe demonſtrarem, ſi precium operæ me ſcirem facturum.

fol. eod. *Cuncti denique, ſed prorſus omnes vino ſepulti iacebāt omnes, partim parati morti.*

Legerim lubens: *Cuncti denique, & prorſus omnes, vino ſepulti iacebant humi. partim parati morti.*

fol. 175. *Exin me ſuū ſoſpitatorem nuncupatum matrona prolixè quæritabat.*

Ignora-

Ignoratum verbum antiquum loco corrumpendo fuit. ad oram libri adſcripſêre *prolixè currutabat*, præpoſtera certè eorum hominum opera, qui cùm vellent iugulum, talum preſſerunt. certè monſtrum verbi Currutare. reſtitui non inuitis nouem illis ſororibus: *Exin, me ſuo ſoſpitatore nuncupato, matrona prolixè quiritabat.* quaſi dicat triumphabat, exertè clamabat. Promittere aliquid prolixè; facere animo libenti, prolixo; nota cuilibet. de altero, vt antiquo, priſcos conſulendum eſt. Nonius Marcellus: *quiritare*, inquit, *eſt clamare, tractum ab iis qui Quirites inuocant.* attamen in mendo apud eundem eſt, quod ſubiicio: *Clamat quiritatum.* ſcribo, *clamat, quiritat.*
Lucillius: ———*clareq́ quiritans.*
Aſinius Ciceroni lib. x. epiſtolarum ad Familiares: *& illi miſero quiritanti ciuis Romanus ſum, reſpondit.* Varro quinto de ſermone Latino: *Vt quiritare vrbanorum; ſic iubilare ruſticorum.* Et inde iſtud apud Apul. lib. VIII. *Canes iubilationibus ſolitis, & huiuſmodi vocibus inhortantur.* quod ibidem de ruſticis dictum eſt. quin imò & ipſum illud Quiritandi verbum huic ſcriptori pòſt vſitatum animaduerti libro octauo: *At ille*, ait, *deum fidem clamitans, altius quiritabat.* alibi quoque Apuleio eam vocem reddendam obſeruaui. cæterùm loca in præſens non occurrunt. Arnobium vſum quoque memini libro quarto aduerſus gentes. adhibendus & Feſtus in *Iubilare.*

fol. eod. *Ergo igitur euocato ſtatim armentario equiſone, magna cum præfatione dedu-*

cendus adſignor. & ſanè gaudens, lætusq́, præcurrebam, ſarcinis & cæteris iam renunciaturus.

Ad rem magis pertinere viſum, ſi legeretur, *ſarcinis & clitellis.*

fol.eo. *Placuerat vni domi me cõcluſum et ocioſum ordeo, lecto, fabaq́, & vitia ſaginari.*

Poſſis interpunctione ſublata intelligere de lecto, & puriſſimo hordeo. nihilo minus tamen temeritatem, ſeu oſcitantiam potius librariorum ſentẽtiæ inuertendæ fuiſſe, deierare auſim. fortè quod minus nota leguminum vocabula, iſta videlicet: *& ocioſum hordeo, lente, fabaq́, & vicia ſaginari.* Lentem, & diminutiuè formatam inde lenticulam qui ignorat, conſulat Plinium. interim confirmandæ coniecturæ noſtræ adhibebimus Apuleij verba, quæ libro ſexto: *Et accepto frumento, & ordeo, & milio, & papauere, & cicere, & lente, & faba, commiſtiſq́, aceruatim.* Columella lib. De re ruſtica: *Commodiſſima cibaria palumbis putantur vicia, vel eruum, tum etiã lẽticula.*

fol.176. *Actis gratiis, honoribusq́, plurimis aſino meo tributis humana facie recepta, multo tanta, pluribus beneficiis honeſtarer.*

Tollẽda diſtinctio, ac ſcriben. *multo tãto pluribus.*

fol.177. *Sic apud hiſtoriam de rege Thracio legeram, qui miſeros hoſpites ferinis equis ſuis lacerandos, deuorandoſq́, porrigebat. Adeón præpotens ille tyrannus, ſic parcus ordei fuit.*

Poſcere

Poſcere viſa ſententia: *Adeo.n.præpotens*. hoc eſt, *adeo enim præpotens*. Diomedis Thraciæ regis hiſtoriam attingit: qui cum equos ſuos carne humana aliquamdiu aluiſſet, ab Hercule victus, & equis ſuis in pabulum proiectus eſt. auctor poëmatis in Ibin:

Vt qui Threicij quondam præſepia regis
Fecerunt dapibus ſanguinolenta ſuis.

Ouidius libro nono Metamorph.

Qui cum Threcis equos humano ſanguine pingues.

fol.179. *Occipiens à capite, imo verò ab ipſis auribus totum me compilabat, cedens fuſte grauiſſimo.*

Affirmare auſim ad imitationem Plauti dixiſſe Apuleium, *totum me concipilabat.*

fol.eod. *Stuppæ ſarcina me ſatis onuſtum, propereq; funiculis conſtrictum.*

Nulla hic feſtinatio agebatur. placet ſcribi: *probeq; funiculis conſtrictum.*

fol.180. *Miſerrimumq; iſtud magiſterium renuens querelas huiuſmodi concinat.*

Geminatione conſonantis, quam rem librorum deſcriptoribus neglectui fuiſſe alibi docui, rectè legetur, *concinnat.* Ad hunc modum Vlpianus noſter cauſſarum concinnatores, & alij technarum concinnatores denominauerunt. Atqui paullò inferius eodem hoc libro, vbi vt aſini abactorem ſerui inuadunt, inquit viator ruſticus: *nullum ſemet vidiſſe ductorem, ſed planè concinnatum, ſolutum, & ſolitarium ob indicinæ præmium occupaſſe aſinum.* ſuſpicatus ſum

iam

iam olim, hyſteron proteron eſſe, & ſcripſiſſe auctorem, *concitatum, ſolutum.* namque aſinus loro, quo deſtinatus fuerat, abrupto, celeri, & proiecto curſu vrſam fugerat, & fugiendo à viatore, in quem fortè inciderat, fuerat arreptus.

fol. 181. *Nam corium affirmatum cineris inſperſum dominis referemus.*

Agitur de aſinino, & ipſius Lucij corio. Non peſſimè correxiſſe mihi videor, *corium obfirmatum cineris inſperſu.*

fol. 184. *Quid me raptatis? quid inuaditis? an te nos tractamus inciuiliter?*

Quid ſi comicum illud poſſeſſionem quondam hic habuerit, *Ain tu? nos te tractamus inciuiliter?*

fol. 185. *At ego gratias agebam puero, quod ſaltem mortuus vnam carnificinæ meæ dieculam donaſſet. nec tamen tantillum ſaltem gratulationi meæ, quietíque ſpacium datum.*

Verum eſſe arbitror, ſaltem vero ſimillimum: *nec tamen tantillum ſaltem gratiolæ meæ, quietíque ſpacium datum.*

GODE-

GODESCALCI STEVVECHI IN L. APVLEII LIB. VIII. DE ASINO QVAESTIONES.

God. Steu. Franciſco Modio.
S. D.

SIMVL Nouantiquas tuas inſpexi, non minori quàm pro amicitia noſtra debui, lætitia affectus ſum. Vidi enim te, chariſſime Modi, non litteris modò; ſed cùm humanitatis tuæ, tum aliorum ornamentorum cauſſa, quæ magna in te, magno quoque amicorum numero auctiorem in patriam reuenturum. Peregrinatione iſta (etſi moleſtam fuiſſe dubium nō eſt) perfunctum te multis nominibus eſt cur gaudeas. mitto bibliothecas perluſtratas, viſos multorū mores, & vrbes: etenim tot, tamq́ue præſtantibus per Germaniā viris innotuiſſe, multis eorum coram adfuiſſe, conſueuiſſe, convixiſſe, hæc ego in prima fœlicitatis parte deputo. Fortunatum te, cui tantum ocij obtigit; ſapientem, qui totum illud in negocio reip. conlocaſti; præclarum, & omni honore dignum patronum tuum D. Eraſmum Neuſteterum, cuius vnius liberalitate tu id aptus. Quærerem ex te de amicis, ac familiaribus noſtris, ſed pariter mecum

neſcire

neſcire autumo quid agant, vbi agant, quod mihi quidèm tam moleſtum, quàm quod moleſtiſſimum. Vale, & Apuleij hæc, de quibus ex te quærendum cenſui, diſpice.

PAENISSIME. *Apuleius lib.* III. *Floridorum emendatus. Faceſſit luctus.*

Alius, alij, alio. totus, toti, toto. Alia multa ſic declinata.

Confirmata lectio Vlpiani. in l. inuitus. ff. de diuer regul Iuris.

Luctu, pro luctui. Tempus lugendi viduis lege præfixum.

Luctus quibus cauſſis olim Romæ minutus.

Inſiſtere, inſultare inequitare aliis. Capulus; capulares ſenes, rei.

Propter ignem adſidere. Vnica ſepultura. contubernium vnicum.

Exitus. Lancinare. Plautus emen. Præminari. EI *immitto. pro, immitto.*

Sancus Deus. Sabbazius. eius ſacra.

Empti de menſa. Excire.

fol. 190. *Et conuerſatione frequenti, nonnumquam etiam cœna, poculoq́ communi carior, cariorq́ factus, in profundam Romam cupidinis ſeſe paulatim neſcius præcipitauerat.*

Cùm de fornice, eumq́ue pro lupanari huic Apuleio, Senecæ, Petronio, Arnobio quoque vſurpatum, cogitaſſem: vel legendum ſtatuiſſem, *in profundam Foueam.* oportunè in memoriam redij I. Lipſiũ lib. II. epiſt. XXII. reſtituiſſe, *in profundam ærumnam.*

fol. 193. *Et ecce mariti cadauer accurrit, labentiq́ ſpiritu totam ſe ſuper corpus effudit, ac pleniſſimè ibidem, quam deuouerat ei, reddidiſſet animam.*

Exigua

Exigua, at certa mihi emendatio: quæ parum quidem ad ornatum, plurimum tamen ad ſenſum: *ac paniſſimè*. voce declinata ab aduerbio *panè*. vſus hic auctor alibi. & vſus quoque Plautus. En alterum locum Apuleij à me quoque reparatum libro tertio Floridorum: *cùm impedita eſſet imbri recitatio, in propinquum diem vobis volentibus protuli, & quidem Philemonis exemplo paniſſimè*. Si enim librū inſpexeris, nimiſquàm inſulſum eſſe comperies illud vulgare: *& quidem Philemonis exemplo, pleniſſimè quippe eodem die, &c.* Integrum id vocabulum Apuleio remāſit ſecunda Apologia ſua: *nam quod paniſſimè inquit, oblitus ſum*.

fol. 195. *Prius quam dolorem lacrymæ ſatiaret, & percitæ mentis reſideret furor; & in ſeſe nimietatis ſenio laceſſeret luctus.*

Primùm ſcribo, *faceſſeret luctus*. Nonium, item & Feſtum conſulendos ſuadeo in *Faceſſere*. Apuleius libro tertio: *Omnis contatio, ignauia omnis faceſſat è pectore.* Deinceps porrò ſubdubito num in m.ſ. aliquando fuerit, *dolorem lacrymæ exſatiarent*. ſolens quippe illi vt aliis idoneis auctoribus quoque, compoſita, pro ſimplicibus vti. quod aliis quibuſdam, præſertim poëtis, contrà placuiſſe, eorumdem lectione manifeſtum fit.

fol. eod. *Si pectori tuo iam permanet noſtri memoria: vel acerbæ mortis meæ caſu fœdus charitatis intercidit: quouis alio fœlicius mari-*

maritare, modò ne in Thraſilli manum ſacrilegam convenias.

Diſſuadet vmbra mariti nuptias ſui percuſſoris. cuilibet(inquit)alij coniungere potius quàm Thraſillo. ſententia aperta eſt, ſed verba vim paſſa à ſciolis, qui non animaduerterunt *alio* hîc poſitum tertio caſu. ſcribo: *cuiuis alio felicius maritare*. Sed dicēt inueſtes quidam pueri: at hodie nemo ita loquitur? fateor, ſed veteres ſcimus aliter multo locutos, quàm quomodo nos loquimur. imprimis Pronomina multa non in ius genitiuo, & datiuo i. ſed genitiuo i. & datiuo o. declinaſſe, teſtis Priſcianus libro ſexto. Hinc alia, aliæ, aliæ; illa, illæ; neutra, neutræ; vtra vtræ; vna vnæ; vlla, vllæ, &c. apud Soſipatrum Chariſium lib. II. Ea phraſi in omnibus Apuleij exemplaribus eſt libro ſeptimo: *Sed planè craſtino libet non tantum naturam, verùm etiam caput quoque ipſum peſſimo iſto aſino demere.* Eandem phraſim & libro octauo obſeruabam: *Vno potiundi ſtudio poſtponens omnia.* Iterum libro decimo: *inhianſq; toto filiæ patrimonio imminebat, & capiti.* Identidem libro vndecimo in miſſione populi: *Principi*, inquit, *magno, ſenatuiq;, & equiti, totóq; Romano populo renunciat.* Sed res ipſa vix tanti eſſet, nî mihi in animo foret confirmare lectionem Vlpiani, quæ in Pandectis Florentinis, quam alij peruertere conati, in l. inuitus. CLVI. ff. de diuer. regulis iuris: *Cùm quis in alij locum ſucceſſerit, non eſt æquum ei nocere hoc, quod aduerſus eum nocuit, in cuius locum ſucceſſit.* nam qui ſubſtituêre, *cùm quis in alicuius locum*, eos ego hanc phra-

ſim

ſim non intellexiſſe aſſero. ſed hactenus ſubſidium à libris, quibus inſtar corollarij accedet vetus inſcriptio: DATE. TER. FRVCTVM. VT.

TERRA. REDDERE. POSSIT.

AB. ALTERO. SPERES.

ALTERO. QVOD. FECERIS.

Ali rei, pro, *aliæ rei* Plautum dixiſſe: rurſum alios, *alimodi*, pro, *aliuſmodi*, Feſtus notauit. ſed vtrumque à nominatiuo alis declinabant: de quo Priſcianus lib. XII. Soſipater Chariſius lib. II. Diomedes lib. primo. Rurſus alibi Plautum dixiſſe, *aliæ mulieri*: & Ciceronem, *vnæ mulieri*; alij mecum obſeruarunt. Adhibe & Agellium libro IX. cap. IIII.

fol. 196. *Boni ergo, & optimi conſules, ſi luctu legittimo miſerrimæ fœminæ neceſſarium conceſſeris tempus, quo ad reſiduis menſibus ſpacium reliquum compleatur.*

Luctu dixit antiquè, pro, luctui. qua phraſi apud Varronem, & alios, *praire exercitu.* qua de re nos ad Fla. Vegetium. & Gellius lib. 4. cap. XVI. Itidem lib. primo De aſino dicitur, *primum ingreſſu ſtabulum.* De luctus tempore legittimo viſum eſt rei illuſtrandæ Imperatoriam conſtitutionem ſubiicere, quæ eſt in l. Si qua. C. de ſecundis nuptiis: *Si qua ex fœminis perdito marito intra anni ſpacium alteri feſtinauerit nubere (paruum enim tempus poſt decem menſes ſeruandum adiicimus, tametſi id ipſum exiguũ putemus) probroſis inuſta notis, honeſtioris, nobiliſq; perſonæ & iure, & decore priuetur. atque omnia, quæ de prioris mariti*

F *bonis*

bonis, vel iure ſponſalium, vel indicio defuncti coniugis conſecuta fuerit, amittat. Decem menſes olim luctus, proinde, vt anni quoque totius ſpacium fuerunt, teſtatur Plutarchus in Numa. Gellius videndus lib. 3. cap. 16. & verſus Ouidiani, ex primo Faſtorum:

Per totidem menſes à funere coniugis vxor
Suſtinet in vidua triſtia ſigna domo.

De L. Aſcanij Elpicani coniuge elegans & digna memoria inſcriptio vetus inter Baias, & Anuerſam: Liuiæ Rufinæ nomen illi fuit. pars inſcriptionis ſaltim adhibenda cauſſa breuitatis:

quæ adfecta cineribus coniugis adeo fuit
vt ad ſecundum nullo vmquam tempore tranſire
voluerit. quamuis diu ſuperuiueret. & ætas
poſceret. & valida natura. virilem
quem ſemper ſeruauit animum. fidemq́,
pudiciciæ quaſi mutare compelleret.
Et ne breuem domeſticam pugnam credas
poſt maritum Vix. ann. L. m. VIIII. *&c.*

Quod ad luctui præſcriptum tempus, de eo remiſſum quoque fuiſſe, cùm priuatis, tùm publicis de cauſſis, didici ex Feſto: *Minuitur (inquit) populo luctus ædis dedicatione. cùm Cenſores luſtrum condiderunt. cùm votum publicè ſuſceptum ſoluitur. Priuatis autem, cùm liberi nati ſunt, cùm honos in familia venit. cùm parens, aut liberi, aut vir, aut frater ab hoſte captus domum redit. cùm deſponſa eſt. cùm propiore quis cognatione, quàm is qui lugetur, natus eſt. cùm in caſto Cereris eſt, omniq́, gratulatione.* Poſt Cladem verò Cannenſem, dum non eſſent matronæ, quæ ſacra

Cereris

Cereris facerent, propter frequentiam lugentium, inſtitutum Romæ fuiſſe, ne amplius centum diebus lugeretur: præter alios, idem quoque Feſtus memoriæ prodidit.

fol. 198. *Et imperio Charites adornatus, & captioſa vigilia nutricis deceptus.*

Fortaſſean genuinum ſit: *& captioſa vigilia nutricis exceptus.*

fol. eodem. *Intra vocata Charite maſculis animis, impetuq́ diro fermè inuadit, ac ſuperſtitit ſicarium.*

Legendum arbitror, *ferum inuadit, ac ſuperſiſtit ſicarium.* inſiſtere, ſuperſiſtere, inſultare, victoribus, ac triumphantibus congruentia vocabula. pro quibus Arnobius libro ſecundo, & alibi tralatè frequentauit, *inequitare aliis.*

fol. 199. *Hortati mutuo ferrum veſanis extorquere manibus. ſed Charite capulum [capit] Lepolemi propter adſiſtens, gladioq́ fulgenti ſingulos abigens, &c.* as

Riſi ſuauiter librariorum ineptiam, quos magnā hîc fraudem frauſos audies. temerarij, ne dicam ſtolidi illi, cùm rem ipſam non ſatis aſſequerentur, inferto verbo [capit] ſententiam iuuare ſtuduerunt. ſed fecerunt intelligendo, vt nihil intelligerent. capulum illi putarunt gladij manubrium: ſed toto cælo aberrarunt. cum Nonio capulum interpretor ſarcophagum, ſepulchrum, à capiendis corporibus dictum. Verbum Plauto, Varroni, ceteris antiquis cre-

brò vſurpatum, quos hic ſcriptor auctores libenter ſequitur. Repetitum idem ab Apuleio libro quarto De aſino: *Ibi capulos carie, & vetuſtate ſemitectos, queis inhabitabant pulueri, & iam cineroſi mortui.* Iterum libro decimo: *cooperculo capuli remoto.* Exinde porrò & ſenes capulares, quaſi morti contiguos; & capulares quoque reos dictos, quaſi capulo dignos, probat Fulgentius Lucillij, & Cæcilij teſtimoniis; & Plauti, Nonius Marcellus. Redeamus tamen ad illud, *Charite capulum Lepolemi propter adſiſtens.* quod dictum ea phraſi, qua eodem hoc libro: *propter ignẽ adſidens.* & libro proximo, *cubiculum propter adſtantes ſeruuli.* vide Nonium in Propter.

fol.200. *Accuratiſſimè corpus ablutum munita ſepultura ibidem marito perpetuã coniugem reddidere.*

Tantùm dicam ſuſpectum videri τὸ *munita.* vide ſitne melius *vnica.* vt animum eò inclinem, facit ipſe Apuleius, apud quem lib.x. legimus: *Vnico illi contubernio communem vitam ſuſtinebant.* Itidem & lib. vndecimo: *connexa imo verò vnica ratio numinis.*

fol.eod. *Thraſillus vero omnibus cognitis, nequiẽs idoneũ exitiũ præſenti clade reddere.*

Ad ſentẽtiam facere viſa coniectura, *nequiens idoneum exitum præſenti cladi reperire.* Iam manus vltrices Thraſillus ſenſerat. iamque Charite Lepolemi vxor (quem ſcelere illius interemptum paullo antè didicimus) acu crinali eum vtroque oculo orbauerat: cui cladi ſuæ non alius magis conueniens exitus, quàm

quàm vt Charites exemplo ipſe ſibi manus inferret, ac vitam ferro abrūperet. De exitu nos quoq; aliàs.

fol.202. *Non laciniatim diſperſò, ſed cuneatim ſtipato commeatu difficultates illas trāſabiremus.*

Repono *lancinatim diſperſò.* in quo vereor tamen æquè opinionem noſtram probes, vt in eo quod ſubiiciam ex libro VII. De aſino: *Nec vſpiam ruris reperitur ille: ſed planè corpus eius membratim laceratū, multisq; diſperſum locis, conſpicitur.* verbum enim antiquum reſtituendum cenſeo, *membratim lancinatū.* quo de nos iam antea egimus. Etſi Plauto quoque id verbi reddendum credamus Mercatore, pro, *Lacerari. Perfidiam, iniuſtitiam lenonum expromere: Lancinari validè ſuam rem, illius augerier.*

fol.203. *Qui præter genuinam ferocitatem tumultu ſuorum exaſperati circa nos ruunt: & vndique laterum circumfuſi, paſſim inſiliunt.*

Legerim, *contra nos ruunt.* itidem & pagina ſeq. *proteritis, atque obruitis,* pro quo editi codices habent, *perterritis.*

fol.205. *Ac dum pabulo veſtro, ſuaq; cura refecti, ſarcinulis quiſque ſuis ſumptis viam capeſſunt.*

In Pariſienſi editum, *pabulo noſtro.* ſed ea via non puto plagam illam ſatis curatam. Tentabimus, coniectura ne poſſimus eruere quid conuenientius. loquitur aſinus de toto latronum ſuorum globo, qui

varia quoque in ſuo comitatu iumenta duxerunt. hi paullò antè à ruſticis malè accepti, ex prœlio vniuerſi euaſerant ſaucij. alius lapidis, alius morſus canum vulnera referentes. quare emenſo iam aliquanto viæ ſpacio, & pabula iumentis præſtanda, & vulnera in itinere ab ipſiſmet obliganda erant. vnde fit vt ſcribere auſim, *pabulo nos, noſtriq́ſ ſua cura refecti.* Et hoc iam me probaſſe tibi ſpero. neſcio an ſimiliter etiam facturus ſum, quod ſequitur, duabus tantum lineis intercedentibus: *Mox hora diutina cõmoti, mittunt è ſuis accerſitorem.* ſcribo. *mox mora.*

fol. 208. *Ibi larem, ſedesq́ perpetuas paſtores illi ſtatuere decernunt. quod & longè quæſituris firma latebræ viderentur, & annonæ copioſæ celebritas invitabat.*

Aliàs mihi non diſplicuit, *longæ quæſitionis,* vt & Plautum loqui memineram. at nunc neſcio quomodo impenſius placet, *longi quæſitus firma latebræ,* de alterutro tibi optionem do. memineris tantum inſtructum, cognitum, alia ſimilia auctoré elocutum, pro, inſtructione. quod verò ſuperiori pagina ſcribo, *hunc illum, nec alium eorum locorum inquilinum præminabatur.* præ illo vulgari, *nec alium cæcorum locorum inquilium præmittebatur*, arriſurum tibi confido, ſi narrationem aſini totam perſcrutaberis. Præminandi verbum ſupra quoque Apuleio me reddidiſſe, facile memineris.

fol. 209. *Atque adeoq́, vel donemus eũ cuipiã.* Quid ſi legas, *atque adeò, inquit, vel d.e. cuipiam.*

fol.

fol.210. *Fortuna rurſum in me cæcos detorſit oculos, & emptorem aptiſſimum duris meis caſibus ire repertum obiecit. Scitote qualem, Cynædum, & ſenem Cinædum; caluum quidem, ſed cincinnis ſemicanis, & pendulis capillorum.*

Scribe meo periculo, *duris meis caſibus è re repertum*. deinde cum Pariſienſi exemplari, *& pendulis capillatum*.

fol. eodem. *Si faciem tuam mediis eius feminibus emiſeris, facile percontaberis.*

Ne ambige, quin Apuleianum ſit: *feminibus eimmiſeris, facilè perſcrotaberis.*

fol. 211. *Omnipotens & omniparens Dea Syria, & ſanctus Sabadius, & Bellona & mater Idea.*

Tentaui reponere, *& Sancus, Sabazius*. nam quis deus ille Sabadius, etiamnũ incognitum. Sabazium Bacchum quidam interpretati à ſabaſmis, id eſt, tripudiis, & furioſis ſaltationibus, cuiuſmodi in ſacris huius Dei fiebant. Suidas auctor eſt, Σαβάζιον à barbaris dictum Bacchum. qui σαβάζειν pronuntiabant, pro, ἐυάζειν. alij Sabazium Bacchi filium faciunt, inter quos Harpocration. Reperi de eodem Deo inſcriptionem antiquam, quæ Romæ in ædibus Altherorum:

Q. NVMIVS
ALEXANDER
DONVM. DEDIT
IOVI. SABAZO.

Arnobius lib. IIII. *Sacra, & ritus initiationis, quibus Sabadiis nomen eſt.* probè emendauit ibidem amicus meus Theodorus Canterus, *Sabaziis.* quod ad Sancum Deum, aliàs dicturi ſumus. De Sabazio etiam conſulendus Lilius Gyraldus libro octauo de Diis Gentium.

fol. 212. *Erat quidam iuuenis ſatis corpulentus, choraula doctiſſimus, collaticia ſtipe de menſa paratus.*

Motos ſcio Pariſienſes ſententia Beroaldi, vt coniunctim cuderent, *ſtipe demenſa*, quaſi, deprompta, prolata. ceterùm Beroaldum opinionem facilè depoſiturum fuiſſe veroſimile eſt, ſi quis ei hunc Apuleij locum ex prima Apologia oppoſuiſſet: vbi de M. Catone conſule in Hiſpaniam proficiſcente, & tres ſolummodo ſeruos educente: *Quoniam ad villam* (ait) *publicam venerat, parum viſum, qui vteretur, iuſſiſſe duos pueros in foro de menſa emi. eos quinque in Hiſpaniam duxiſſe.*

fol. 216. *Sonitu tympanorum, cantuſq; Phrygij mulcentibus modulis excitus.*

Scribendum, *excitus*, declaraui in Coniectaneis meis ad Sexti Iulij Frontini ſtrategemata.

GODE-

GODESCALCI STEVVECHI IN L. APVLEII LIB. IX. DE ASINO QVAESTIONES.

God. Steu. Ioan. Matalio Metello Sequano I. C. S. D. P.

GRATÆ mihi nuperæ litteræ tuæ,& quidem variis de cauſſis.quamquam rogandus, precibusq́ue adſiduis flagitandus Deus O. M. auertat tandem aliquando iram ſuam à nobis,vtq́ue hoſtibus eueniant quæ de bello tu iſthic ominaris tam ingenti, tam pernicioſo. Mihi menſibus ſuperioribus pugna fuit, ſeu mauis duellum, cum exſcriptoribus librorum L. Apuleij: quo vtrum rectè defunctus ſim, tuum inprimis cupio eſſe iudicium. mihi profectò hoc decertandi, ſeu velitandi genus placet præ altero illo campeſtri. delectabor etiam magis, ſi tibi non improbari animaduertero. Suffrido Petri, Arnoldo Mylio,amicis cæteris ex animo ſalutem. Vale.

A FVISSE. *Saucius vino. Ennij verſus emendatus.*
Addicere, admittere verba auſpiciorum. Apuleius de Deo Socratis correctus. & Nonius.
Aues augurales quæ. Blaterare. adblaterare. Meta ſalutis, diei, vltima.
Exercitus malis. Diſſundere & diffindere locum commutarunt. Apul. correctus.
En, ecce vſui in rebus ſubitis, magnis. Apuleio, & Petronio redditæ iſtæ voces.
Interdum, Interim mutuam ſignificationem ſumunt. Confirmatæ lectiones in Apuleio
Confirmata ſcriptura in l. XIII. *ff. de vacat. Suſpicioſus, & ſimilia reciprocè dici.*
Prouerbium, os alicui ſublinere. Varro, & Lucillius apud Nonium reſtituti. quid Æra.
Inducere. Apuleius libris ſuperioribus emendatus.
Alius, alienus, alter, aliter, de rebus infauſtis ducebant.
Kalendarum, Nonarum, Iduū poſteri dies, atri, & alieni nuptiis.
Plerus. Capilli quando inſperſi cinere, quando vncti: Aliæ in coma ſuperſtitiones.
Quantulum quantulum. Apuleij locus alibi conſtitutus. homines, pro, omnes.
Tranſadiit pectus. Triumphator cluet. triumphatum eas.
Miles, milito, commiles, commilito. Simulare è re.
Mos contingendi genua. oſculandi manus. amplexandi aram. Aræ, cur anſæ dictæ.
Adagia, de vmbra aſini. de proſpectu aſini.

fol. 218. *Vinculo quo fueram deligatus arrupto, curſu me proripio.*

Nihil ambigo, quin in m. ſ. fuerit *arupto*. itidem illi ſcribebant, *afuiſſe*. quod membranei codices paſſim retinent. etſi frequenter ea interpolent librarij, & pro iis nobis ſupponant *abrupto*, *abfuiſſe*. qua de re nos aliàs.

fol. 220. *Iamq́; vltro foribus patefactis, plenius an ſim iam manſuefactus periclitantur.*

Fortè melius ſit ſcribi, *planius*. quod per rimas primum conſpicati, id poſtea, aperta ianua de plano cognoſcunt.

fol.

fol.221. *Ac dum Veneris colluctationibus ſecurius operantur.*

Scriben. *Venereis colluctationibus.* Columella: *rebus Venereis operari.*

fol.222. *Quanto me fœlicior Daphne vicina, quæ mero, & prandio matutino ſaucia.*

Mutauit in Pariſ. exemplari haud dubiò ex ſententia Beroaldi, in *ſatia*. tamen etſi reclamant hæc ipſius Apuleij ex libro ſeptimo: *Et inſtantia validiore vinum immixtum, ſed iam modico tepefactum vapore. ſauciis illis & crapula, vinolentiaq; madidis, ipſe abſtemius non ceſſat impingere.* Itidem alterum teſtimonium Ennij Alceſtide:

——— hæc anus admodum
Friguttit, nimirum ſe ſauciauit flore Liberi.

Qui verſus apud Fulgen. in friguttit. vbi ſcripſerim, *rore Liberi.* Pari phraſi efferebat Apul. libro ſuperiore, *cruorem præterfluentis aquæ rore diluere.* Apuleius lib. 11. *mihi verò fatigationis heſternæ etiã nũc ſaucio.*

fol.224. *Si prælium capeſſiturus, vel latronum factionem perſequuturus vtiles, nec ne, proceſſus ſciſcitaretur: aditam victoriam ſorti præſagio contendebant.*

Fraudes ſortilegorum auctor detegit, ac perſtringit. quod nimirum ſorte vnica maximi cauillatores ſatisfacere pluribus conarẽtur. ſiue illi de matrimonij fœlicitate, & ſucceſſu quærerent; ſeu de poſſeſſionibus emendis vel profectione inſtituenda auſpicium captarent; ſeu denique de prœliari euentu ſolliciti

liciti eſſent. quippe boues coniunctos terram proſcindentes: quæ ſors erat: læta omnia his omnibus prænũtiare. Hæc, inquam, Apuleij mens eſt. & quò perſpiciatur facilius, adhibebo correctionem meam, audeo dicere veriſſimam. *addictam ſortis præſagio contendebant.* Verbum addicendi perfamiliare auſpiciis. Tacitus primo hiſtor. *auctus omine, addicentibus auſpiciis vocat contionem.* ſic in auguriis aues *addicere*, vel, quod pro eodem erat, *admittere* dicebantur, apud Liuium, Plautum, Senecam. vide ſi lubet Feſtum in *Addicere.* iterum in *Admiſſiua.* & notas doctiſſimi Andreæ Scotti in auctorem de viris illuſtribus, vbi ſimile mendum ab eodem ſublatum. Varronis locum hactenus deprauatum apud Nonium in Triſtis rectè emaculo: *Illud verò quondam animo meo ſedit* (vulgo *quondam meo ſecit*) *vt ego non metuam fulmen, non haruſpicem triſtem, ſimul addici* (vulgo *ac dici*) *non quæro.* Videndum porrò, ſitne apud Feſtum, in Præpetes, reſtituendum pro re, *addicant*, vbi legitur *indicent.* Sed nunc retrogrediamur in Apuleio, apud quem paullo ſuperius legimus, *nouum quæſtus genus ſibi comminiſcuntur. ſorte vnica pro caſulis pluribus euocata.* In veteri editione Italica expreſſum vidi, *ſorte vnica de caſulis.* neſcio an voluerint *de capſulis.* Emendatum porro alterum à me Apuleij locum, placet eadem opera ſubdere. Apul. lib. de Deo Socratis: *vt Annibali ſomnia orbitatem oculi commoneant; Flaminio auſpicia periculum cladis prædicent; Attio Nauio miraculum cotis adiiciant.* ſcribo, *prædicant. Attio N. m. cotis addicant.* Quod ad alites,

alites,quæ volatu auſpicia facerent, numeratæ, buteo,ſanqualis,immuſculus,aquila, vulturius,auctore Feſto. De reliquis auſpiciorum cerimoniis idem in *Præpetes*.in *Oſcines*.& Gellius lib.VI.cap.VI.

fol.225.*Noxios religionis antiſtites ad diſcrimen vocari capitis.*

In exemp. Italico, & Pariſienſi, *vocaritis capitis*, quid ſi ſcripſerimus:*innoxios,religionis antiſtites, ad diſcrimen vocari capitis?* nihil enim minus, quàm ſontes videri ſacerdotes illi volebant.

fol.226. *Hæc & alias ſimiles affanias fruſtra ablatrantes eos, retrorſum abducunt pagani. ſtatímque vinctos in Tullianum compingunt.*

Non vereor, quin quibus iudicium ineſt,pro genuino Apuleij exiſtimaturi ſint,*fruſtra adblaterantes*.quid enim ſacrificuli illi de matre Deûm,de munuſculo ſorori miſſo effinxerint,notum ex ipſo ſcriptore.his alia inſuper nugamenta adſtruere conati, quò capitis diſcrimen à ſe defenderent, atque innoxios ſe probarẽt. Blaterare,ſtultè loqui eſt.nam Græci βλάκας,ſtultos appellabant, vt docet Feſtus.

fol.228. *Vngulas multiuia circumciſione in enorme veſtigium porrecti.*

De aſinis dicta,qui multiplici circuitu molas intorquebant,vt ſolent,in piſtrino. quare ſcribebam, *multiuia circumitione*.

fol. eodem.*Veteriſq́; Lucij fortunam recordatus,*

tus, & ad vltima ſalutis me tandem truſum, ſummiſſo capite merebam.

Id à Pariſien. & ipſo adeo vigilantiſſimo interprete ita relictum merito mireris. vide num rectè emacularim : *& ad vltimam ſalutis metam detruſus.* alibi certè hic auctor pari phraſi vſurpabat *vltimam diei metam*. lib. videlicet decimo extremo. itidem *vitæ metas vltimas* dixit libro quarto.

fol. 229. *Gratas gratias aſino meo memini, quòd me ſuo celatum tegmine variisq; fortunis exercitatum, etſi minus prudentem, multiſcium certè reddidit.*

In re ſimili ſolent ferè antiqui efferre, *variisq; fortunis exercitum*. quo modo idem hic libro decimo: *Nec ille vir alioquin exercitus, tam multiforme facinus execratæ veneficæ dilatione languida paſſus marceſſere.* Virgil. III. Æneid.

———nate Iliacis exercite fatis.

Itidem apud Plautum obuia hæc, *habere aliquem exercitum: familam habere exercitam.* ſimili phraſi apud Lucretium eſt libro II.

Conſiliis & diſſidiis exercita crebris.

Saluſt. Catil. *magis ambitio, quàm auaritia animos hominum exercebat.*

fol. 233. *His, & huiuſmodi ſuadelis validum addens aculeum, qui rigentem prorſus ſerui tenacitatem violenter diffunderet.*

Duûm verborum *diffundo* & *diffindo* alterum in alterius locum non raro immigraſſe alibi monui. neſcio

ſcio an & hoc loco Apuleius ipſe ſcripſerit, *validum addẽs cuneum.* ac mox *diffinderet*. ſtabunt ſpero à me quicunque energiam vocis *violenter* expendent. Iterum Apuleius in eadem voce corruptus, quarto de aſino: *perfracta, diffuſaq; crate coſtarum riuos ſanguinis vomens*. ſcribendum, *diffiſſaq;*.

fol. 234. *Cæterùm expugnata iam Myrmecis pertinacia, & præſentaria pecunia formidine ſeruili deuicta.*

Suſpicor mendo non vacare quod ſequitur:
Tunc deuorato pudore, & dimota contatione ſic ad aures dominæ inauditum perfert.

Fortè reponendum, *hic ad aures dominæ mandatum perfert.* vt mandatum intelligamus ipſius Phileſitæri amatoris adulteri, quo cùm hic ſeruus de pudicitia heræ tranſegit, tentata nihilominus, & explorata prius dominæ voluntate.

fol. eodem. *Commodùm prima ſtipendia Veneris militabant noui, & nudi milites. Et contra omnium opinionem captata noctis oportunitate improuiſus maritus adſiſtit.*

En, ecce, particulæ ſunt perfamiliares iis, qui magnum aliquod facinus narraturi, & velut in ſcæna fabulam poſituri ſunt: ea propter libenter reſtituerim, *En, contra omnium opinionem.* nam valdè ea res præter exſpectationem adulterorum iam primo amori, & amplexui litantium. Sic & libro ſeptimo De aſino, his verbis: *Vt quemque enim viatorem proſpexerit, ſiue illa ſit vetula mulier, ſiue viro nubilis, ſeu*

tener

tener puellus,ſeſe illico diſturbato geſtamine. emendandum cenſeo, *ſeu tener puellus; ecce illico diſt. geſta.* in quo non tam mea me opinio delectat, quàm ipſius Apuleij auctoritas confirmat, prædicto libro ſeptimo: *Et ecce de proximo ſpecu vaſtum attollens caput vrſa.* Iterum libro eodem: *Et adueniens ecce ruſticus.* Pariter & libro nono: *fabulam præ cæteris ſuauè comptam ad aures veſtras adferre decreui. & en occipio.* Mihi quoque dubium non eſt, quin eodem modo reponendum libro decimo: *coruſcis prælucebant facibus. ecce influunt innuptarum puellarum decoræ facies.* in editis codicibus hactenus ſedit, *& influunt.* Apud Petronium Arbitrum in haloſi Troiæ:

——— hæc ad fata compoſitus Sinon
Firmabat. & mendacium in damnum potens.

Sequentia ſi legas, non improbes: *en mendacium.* Apud eundem ſcriptorem legere tento:

En fauor in pretio. ——— in vulgatis legitur: *Eſt fauor.* Iterum apud eundem:

Et quaſi non poſſet tot tellus ferre ſepulcra.

ſcribo, *En quaſi non poſſet.*

fol. eodem. *Tenebras cauſabatur ſibi obſiſtere, quin clauem curioſè abſconditam reperiret. interdum Phileſetærus cognito ſtrepitu, raptim tunicam iniectus, ſed planè præ turbatione pedibus intectus procurrit cubiculo.*

Ita hęc lego, neque in vno illo libros cuſos ſequor, in quibus ex Philippi Beroaldi ſententia ſuppoſuêre,

re,

re,*interim Phileſetærus.* r am illud *interdum* pro eodem eſt.quod ita quoque apud Cor. Tacitum, & in Pandectis vſitatum obſeruaui l.XIII. De vacation.& alibi. quare apud eundem hunc Apul. retinendum quoque ſupra libro ſecundo: *ſæuire vulgus interdum.* neque emendandum, vt amicus meus putabat; *vulgus incertum.* Ipſum pro ſe cauſſam dicentem Apuleium audiamus, qui lib. I I I. De aſino: *ac dum vaporis flammis*(inquit)*examurcatur; nos interdum pulpis eius valenter ſaginantes.* quin & octauo libro apud eundem eſt: *Et interdum clandeſtinos coitus obeamus; quo ad dies reliquos permetiatur annus.* Pluribus apud ſcriptorem hunc locis eãdem phraſim obſeruaui, & quoſdam tollere conatos, nõ ſum neſcius. cæterùm cur ab iis diſſentiam, prædictis teſtimoniis oſtendiſſe mihi ſatis eſt. In lectione Tertulliani lib. De anima, obſeruaſſe videor, vbi *Interim*, pro, *Interdum* viciſſim collocatum ſit: *Cur idem animas* (inquit) *immaturas, & innuptas, & pro conditione ætatis puras & innocuas interim dignas inferis iudicas?* clara erit particulæ iſtius notio ex Plinij lib.x.epiſt. XXVII. *Prudenter* (ait) *conſtituis, interim nauibus, interim vehiculis vti, prout loca ſuaſerint.* Hoc amplius, *interduatim,* & *interatim,* veteres, pro, *interdum,* & *interim* dixiſſe, Feſti obſeruatione innotuit.

fol.eod. *Iam ſaxo fores verberat, & ipſa tarditate, magis magiſq́ ſuſpectus, dira minatur Myrmeci ſupplicia.*

Multa vocabula in vtramque partem reciproca,

 & ad-

& aduerſa ſignificatione vſurpata, vſu, & Gellio obſeruante didicimus. vt videlicet *ſuſpicioſus* dicatur is, qui ſuſpicatur; item is, de quo ſuſpicionem habemus. at ſuſpectus ea notione nondum reperire potui. quæ ratio eſt, cur ſcribēdum autumem: *& ipſam tarditatem magis, magisq́; ſuſpectans.* vel ſi mauis, *ſuſpectatus.* Suſpectandi verbum ita placuiſſe Plinio, aliis idoneis auctoribus, Salluſtio imprimis, non eſt operæ teſtimoniis confirmare.

fol. 235. *Ac ponè eum Myrmex vinculis obrutus, non quidem coram noxæ præhenſus, cōſcientia tamen peſſima permixtus lacrymis vberibus, iam poſtremis lamentationibus inefficacem commouet miſerationem.*

Legendum monui, *non quidem in coram*, de quo ſupra. ſequentia non minus commodè pro ſententia auctoris diſtinxeris, repoſueris, *conſcientia tamen peſſima peruictus, lacrymis vberibus.*

fol. 236. *Hac oportuna fallacia vigorati iuuenis inductus, imo ſublatus & ad crudelitatem delapſus Barbarus.*

Viueret Apuleius, periculum immineret librariis ferendæ furcæ; niſi fortè in crucem tollendos exiſtimemus; ob deprauatam, atque adeò deformatam tam facetam, tam lepidam fabulam: in qua inurbanas, & inuenuſtas mendas diutius non tolero. emaculo autem, *inductus, imò os ſublitus, & ad credulitatem delapſus Barbarus.* Phraſis trita, & Plautina eſt: *os alicui ſublinere.* tractum prouerbium à genere ludi,

di,quo dormientibus ora pinguntur, vt auctor eſt Nonius. etiam in Germaniſmo noſtro,quem decipimus; cui verba damus, ei dicimur mel circum os ſublinere. Plautus Aulularia:

Fidei cenſebam maximam multò fidem
Eſſe, ea ſubleuit os mihi peniſſumè.

Locus Varronis Myſteriis apud Nonium in Portitores, cui id prouerbium periiſſe exiſtimabam: *Æs defraudaſſe cauponem, bonam luto obleuiſſe, tum portitores æra induxere.* non me præterit à magnis viris reſtitutum *Bouam*, vel *obuam luto oppleuiſſe.* tentabam tamen legere: *pro naulo os ſubleuiſſe, portitoris æram induxiſſe.* vel hoc modo: *nauclero os ſubleuiſſe.* Erat autem æra numeri nota, vt docet Nonius hoc Lucillij teſtimonio ex libro XXIX.

Hæc eſt ratio peruerſa æra ſumma, et ſubducta improbè.
qui verſus mea opinione legendus:
Hæc eſt ratio peruerſa, æræ ſumma eſt ſubducta improbè.

Æræ mentionem quoque videmus in legibus Viſigothorum. & nos non inepta eius vocis interpretamenta aliquot in m. ſ. tuo vidimus, quæ breuitatis cauſa omittere volui. Redeo ad Apuleij verba, quibus *inductus*, ſat ornatè dicitur, qui deceptus eſt. ſic & Cicero in orationibus coniungit: *inducere, decipere, deſtituere.* Idemque alibi: *decipere, fallere, inducere.* Vſus ſimiliter Arnob. lib. II. & Lactan. lib. III. cap. primo. Vnde eſt cur ſupra libro ſecundo De aſino, vt mendoſum ſuſpectem hunc locum: *malis nouæ nuptæ peremptus artibus, & addictus noxio poculo.* qui enim interemptus venenoſo poculo, rectius

dicetur, *inductus* nam quod alij reſtituere voluerunt *adductus*, ne quidem lectioni vulgatæ æquiualet. libro decimo De aſino ſimiliter dicitur: *nec patiar ſeruuli mendacio inductos peierare.*

fol. 239. *Qui tanto calore, tantaq; rabie perculſus, non eram dubius aliquid etiam de ſe ſuaq; coniuge [triſtius] profectò cogitaret. [aliud.]*

Alterum eorum, quæ includenda curaui, reiiciendum autumo: quamquam poſtremum retineri malim: quod commeminerim, *aliud*, *alter*, *alienus*, *aliter*, poni pro malo, ſequiore, infelici, infauſto. qua formula Salluſtius dicebat Iugurth. bello: *prouidere ne quid aliter eueniat.* Itidem auem alteram in auguriis appellatam, quæ vtique proſpera non eſſet, tradit Feſtus. idemque in litteras retulit Nonarũ, Iduum, Kalendarum poſteros dies nuptiis alienos, id eſt, minus fauſtos habitos: & Pontificum decreto atros iudicatos. Conſulendi eadem de re Gellius, Macrobius, & Plutarc. in Quæſt. Apuleius lib. I. *Deierantes, ſeſe neque ei manus admolituros; & ſi qui cogitarēt aliud; ſalutare laturos ſubſidium.* Item viri alij, bonis opponuntur apud Arnobium lib. VII.

fol. 243. *Et diſcerptæ comæ ſemicanæ ſordentes inſperſu cineris pleramque eius anteuentulæ contegebant faciem.*

Vox *diſcerptæ*, vereor vt ab Apuleio ſit, quē paullo pòſt ſcripſiſſe arbitror *pleram*, non pleramque. quomodo Salluſtium, Liuium, Suetonium locutos Germa-

Germaniæ flos Ianus Palmerius in Spicilegiis ſuis docuit. item Priſcianus lib. v. & Feſtus in *Plera.* In luctu,de more veterum, caput inſpergi cinere ſolitum,teſtes ſacræ litteræ:& ipſe Apuleius libro ſeptimo: *nam mater pueri mortem deplorans filij, fleta, & lacrymoſa, fuſcaq; veſte contecta, ambabus manibus trahens ciueroſam caniciem,eiulans,&c.* Iterum libro decimo de patre loquens,qui altero filiorum humato; alterum,vt inceſtum,iudicibus ſiſtere cogebatur: *Et ſtatim,*inquit,*ab ipſo eius rogo ſenex infelix ora ſua recentibus adhuc rigans lacrymis,trahensq; cinere ſordentem caniciem,foro ſe feſtinus immittit.* Ritum illum attigit Arnobius libro quinto aduerſus gentes: *Lugentium* (ait) *ſumunt ſordes, & miſeriarum inſignia.* Virgilius lib. x. Æneid.

Canitiem immundo deformat puluere, & ambas
Ad cœlum tendit palmas.———

In lætitia,in conuiuiis, virorum pariter, vt fœminarum capillos vngui ſolitos, ab Apuleio, Cicerone, Virgilio,aliis pleriſque veteribus plus centum locis oſtenditur.etſi compoſiti capilli, vncti, & calamiſtrati indicium fuerint molliciei. vt videre eſt apud Martialem non vno loco: apud Ciceronem ſecunda oratione in Catilinam; in ea,quam pro P. Sextio dixit; in ea, quam poſt reditum habuit in Senatu. In ponenda,vel contrà, alenda coma, variæ, tum antiquæ ſuperſtitiones veterum.imprimis pro cetera bona corporis valetudine crines alere ſolitos,teſtis mihi Cenſorinus lib. De die natali, in ipſo proœmio. quin & in faciendis votis ſuperſtitionem hanc quo-

que obtinuiſſe hiſtoriæ loquuntur. Victi enim ab Lacedæmoniis Argiui, qui criniti antea fuerant, vouerunt, nõ ante comam alituros; néue mulieres ſuas aurum laturos, quàm Thyreas recuperaſſent. è diuerſo Lacedæmonij vouêre, vt antea non comati, in poſterum comati eſſent. meminit Herodotus libro ſecundo. Et videre eſt hoc ſæculo, qui eam ſuperſtitionem ſeruent.

fol. 244. *Die ſequenti filia eius occurrit è proximo caſtello, in quod pridie denupſerat.*

Scriben. *accurrit*, & mox, *pridem denupſerat.*

fol. 245. *Matutino me multis oleribus onuſtum proximam ciuitatem deducere conſueuerat dominus. atque ibi venditoribus tradita mercede, dorſum inſidens meum, ſic hortum redire.*

Non modò permittente, verùm & poſtulante ſententia ſcribo: *venditoribus tradita merce.* eamque coniecturam noſtram Luciani verbis corroborari memini, adſcriberem, ſi ad manum eſſet.

fol. 248. *Aderant inter alios tres illi fratres, cladibus amici quantulũ ferentes auxiliũ.*

Placeret legi: *quantulum quantulum*, hoc eſt, *quãtulumcunque.* ea phraſi multa efferebant antiqui, maximè iuriſconſulti noſtri, & inter illos Vlpianus, vt qualis qualis: qualiter qualiter, &c. qua de re nos alibi. Alterum huius ſcriptoris locum ſubiiciã, quòd emendatione indigere videatur. is lib. VII. De aſino: *quod ſi quo modo cæteri latrones perſenſerint.* reſtituo

per

per geminationem *quoquo modo*. vt in vulgatis quoque codicibus paullo infrà, dicto libro legitur: *vt me quoquo modo perditum iret.*

fol. 250. *Furioſa rabie conciti, & latratibus etiam abſonis eunt in homines.*

Mihi pro genuino ſonat, *in omnes*. nam non hominibus ſolis canes iſtos impoſuerant, atque inhortati fuerant ruſtici: ſed & iumentis, quæ varia in illo latronum comitatu. Reſcribo & lib. x i. *Totæ ciuitati notus, ac conſpicuus, digitis omnium, nutibusq́; notabilis.* vulgatis libris circunfertur hactenus, *digitis hominũ.* quin & libro tertio Floridorum mirum ne eadem via tollendum ſcripturæ vitium: *caterùm ipſius vocis hominis exercendi caſus*. atque ſcribendum, *omnes*. vel, vt ſolent antiqui eo caſu, *omnis*.

fol. eod. *Iniecta lancea duorum alterum per pectus medium tranſadegit.*

Quid ſi, *tranſadiit*, ſcribamus? quo modo in lib. quarto dicitur: *per medium pectus ictu fortiſſimo tranſadiit.* Item & lib. octauo: *beſtiam tranſadiit.*

fol. 251. *Fruere exitio totius noſtræ familiæ, & ſanguine trium fratrum inſatiabilis crudelitatem tuam paſce, & de proſtratis tuis ciuibus glorioſe triumphatum ſcias, licet priuato ſuis poſſeßionibus paupere fines vſque proterminaueris, habiturum tamen vicinum aliquem.*

Vide, num mea hæc lectura auribus tuis magis tinniat: *glorioſus triumphator cluas*. vel hæc: *glorioſè*

triumphatum eas. licet priuato ſuis poſ. pau. fines vſque proterminaueris, habiturus tamen vicinum aliquem. Profectò illud *habiturum*, vel quod in Pariſienſ. & Italica editione eſt, *habiturum te*, meo iudicio mendo non caret. originem vitiatæ ſcripturæ aliàs indicaui. & vnde euenerit, vt indifferenter ſcripſerint, us, um: as, am: es, em. & ſimilia.

fol. 253. *Sed indignatus ſilentio eius, vt conuitio vitæ, quam tenebat, obtundens eum, dorſo meo perturbat.*

Vtvt varient libri, ſcribemus: *vite, quam tenebat.* itidem pagina ſequenti: *inuerſa vite.* nec auſcultabimus eos, qui emendare conati: *inuerſa vice.* miles enim familiari ſibi inſolentia ruſticum in itinere obuium, vite (quam centurionis inſigne eſſe ad Vegetium docuimus) acriter obtudit. De cetero reſcribendum quoque & illud erat: *dorſo meo proturbat.* idemq́ue verbi Apuleio reddendum paullo ſuperius eodem ſcilicet libro: *nuncium remiſit vxori, eamq́ protinus de ſua perturbauit domo.* nam contra pertinacem trium librorum conſenſum non metuo reſtituere, *proturbauit.* ſic apud Plinium pigras & ignauas apes proturbant. Arnobius lib. 11. *affectus animis inſitos proturbare, pellere.*

fol. eod. *Rurſus deprecatur ciuilius, atq; manſuetius verſari commilitonem.*

Corrigendum, ni fallor: *verſari militonem.* eò quòd ruſtici iſta deprecatio eſt. vt miles, item & milito: vt commiles, itidem & commilito bonis au-

ctoribus

ctoribus in vſu. Infrà eodem hoc libro : *contra militones; ibi, nec vſpiam illum deliteſcere adiurantes.*

fol. eodem. *Currit ad extrema ſubſidia, ſimulans quærere ad commouendam miſerationem genua eius velle cõtingere: ſummiſſus, atq; incuruatus, arreptis eius pedibus vtriſque, ſublimem elatum terræ grauiter applodit.*

Non totidem ſibi vulnera intulere hac conflictatione, ſeu mauis luctatione tam ſtrenui gladiatores; quot vna illius narratione Apuleius retulit. non quidem ex ludo gladiatorio, ſed ex altero illo correctorum. te iudicem ſumo clariſſime Metelle, vt agonothetam, & tecum Criticos primarios, vt decernatis recténe, & ordine fecerim, qui emendarim, *ſimulansq; è re.* de qua formula huic Apuleio, & cæteris bonis familiari, præſertim in rebus ſubitis, perturbatis, ſuprà egimus. Obſeruandus mos deprecantium, videlicet contingendi genua. qui & libro ſequenti: *atque ibi tum fletu, tum precibus, genua etiam decurionum contingens.* Rurſus & lib. octauo De aſino : *Viſisq; nobis, cum fletu maximo ſingulorum iuuenum genua contingens, ſic adorabat.* Ennius Pancrat. *cùm deſubitò me orat mulier, lacrymãsq; ad genua accidit.* Petronius Arbiter. *Protendo igitur ad genua veſtra ſupinas manus.* Singulas hominis partes Dis ſingulis tribuebant: aurem Memoriæ; frontem Genio; dextram Fidei; aliis alias: cur verò genua Miſericordiæ? iam notum. quod monuit quoque Seruius ter-

tio Æneid. Virg. Obſeruatum ſcio & alium in deprecando morem, nempe oſculandi manus. Apuleius libro ſecundo: *Huius diu manus exoſculatus, & ipſa genua contingens, miſerere ait ſacerdos.* meminit eiuſdem moris iterum idem ſcriptor libro quarto: *Tali inquit ſermone puella deterrita, manuq́ eius exoſculata, parce inquit mi parens.* Ouidius:

——— dum veniat ſperata voluptas
Oſcula dat manibus ———

quos quidem mores hoc noſtro æuo in vſum reuocari videmus. Alterum illum in rebus quoque diuinis, & ritibus antiquorum fuiſſe, notaui apud Arnobium libro ſexto, vbi ſtupidam illam paganorum ſuperſtitionem ille auctor inſectatur, atque perſtringit his verbis: *Ita enim non videtis ſpirantia hæc ſigna, quorum plantas, & genua contingitis, & contrectatis orantes.* Obſeruatus mihi denique alius ritus, quo vtebantur ſi Deos adorarent, nempe aras ipſas amplexandi. Apuleius libro ſexto: *Tunc* (inquit) *genu nixa, & manibus aram tepentem amplexa, deterſis antè lacrymis, ſic adprecatur.* Virgil. quarto Æneid.

Talibus orantem dictis, arasq́ tenentem
Audiit omnipotens. ——— ———

Ex quo ritu clara quoque ratio, cur Varro, & Macrobius tradiderint, aras dictas primitus fuiſſe, anſas.

fol. 256. *Summoq́ riſu de meo proſpectu cauillari non deſinunt. Vnde etiam de proſpectu, & vmbra aſini natum eſt frequens prouerbium.*

Alium

Alium de vmbra aſini, atque de proſpectu illius adagionem fuiſſe certum eſt. illum antiquum fuiſſe Platonis, Demoſthenis, aliorum ſcripta clamitant: de proſpectu aſini, ex hiſtoria, quam Apuleius hic narrauit, originem traxiſſe, teſtis quoque in narratione eadem Lucianus. quapropter adductus ſum, vt putarem ſcribendum, *de proſpectu, vt de vmbra aſini.* tu vide ſimne hoc loco inductus.

GODESCALCI STEVVECHI IN L. APVLEII LIB. X. DE ASINO QVAESTIONES.

God. Steu. Iano Gulielmio
S. D. P.

ITA aiunt, mi Gulielmi, vixiſſe Melchiorem Hittorpium. quo nuntio dolebis ſcio, non tam cauſſa noſtra, quàm reip. hoc eſt, litterarum. Scis Theologum fuiſſe ſummum, virum altioris doctrinæ, quàm primo aditu appareret, modeſtia, pietas, libri, ſtudia, quibus imprimis viri eccleſiaſtici exornantur, hæc apud illum cuiuſuis peculij vicem fuêre. Vnus, inquam, ille in Vbiis fautor litterarum, & quantum poterat, promotor. Huius in eruendis, & conſeruandis

dis libris vetuſtis diligentiam plures nobiſcum ſenſerunt; in commodandis verò, maiorem vtroque noſtrum facilitatem quemquã vix credo expertum. Impetrabis ſpero à Cicerone tuo miſſionem tantiſper, dum manibus Hittorpianis fauere, atque de quæſtionibus hiſce noſtris arbitrari poſſis. Vale. & quod facere ſtrenuè ſoles, Stewechium mutuo amore proſequere.

---

*E*DVCERE, *perducere, perhaurire. Ad hoc. Proferre in coram. Intrimenta.*
Antecantamentum arcuamentum lunæ. arcuare. Apuleius alibi emendatus.
Titio. Varro apud Nonium emen. Arbores fælices. Ritus nuptiarum.
Compectò. de compoſito. Suetonius Octauio correctus.
Vicem alterius eſſe. Apuleij quinque, ſex locorum reſtitutio.
Aſcalaphus Acherontis filius in noctuam mutatus.
Deſpectio, deſpectatio, diſpectio.
Succeſſio hereditatis, triſtis, celerata, ordine turbato. Plautus apud Nonium correctus.
Habere parentem, remp. hoc eſt, gerere. C. pro G. Apuleij locus alibi conſtitutus.
Lorarij. ſerui in dominum nõ torquentur. In ſpeciem. Vegetius correctus.
Flores ſerti, roſæ ſolutæ Serta. Minutius Fælix emendatus.
Roſæ ſparſæ in conuiuiis, in funere. Conuiuæ coronati, vncti.
Flores, & vnguenta vſui in pompis publicis.
Mortui à gentilibus coronati. Idem ritus Chriſtianis diſplicuit.

fol. 261. *Repertum vini poculum, in quo venenum latebat incluſum, neſcius fraudis occultæ, continuo perduxit hauſtum.*

Leuiter id mutandum credo, & ſcribendum: *continuo perduxit hauſtu. educere, perducere,* antiquis illis & Romanè loquentibus, non aliud ſonabant, quàm

quàm nobis *ebibere*. Plautus Amphitruone:
Hirneam,vt matre fuerat natum,vini eduxi meri.
Apuleius hoc eodem libro: *Grandiſſimum calicem vno hauſtu perhauſi.* Verſus antiquiſſimi poëtæ, ex quinto lib. Arnobij huc accerſere viſum eſt:
Inde manu poclum ſumit,riſuq; ſequenti
Perducit totum Cyceonis læta liquorem.

fol.262. *Adhuc vxoris dilectæ nimium mentitis lamentationibus ad extremum ſobolis impellebatur odium.*

Tranſeundi particula, *ad hoc*, mea opinione hic olim ſtetit. vide ſi volente ſcriptore mox coner legere: *nimirum ementitis lamentationibus*. qualiter fletus emeditatos ſupra nuncupabat libro ſecundo.

fol.264. *Quibus autem verbis accuſator vexauerit,quibus rebus diluerit reus.*

Proba haud dubiè aliorum correctio: *accuſator inuexerit*. in cauſam invehi Ciceronianis notum eſt. Præterea ex ipſo Apuleio id conſtat, huius cauſæ patronis per præconem denuntiatum fuiſſe, neque principio vterentur, neque commouendis affectibus operam darent. quod ipſum cauſſæ eſt quapropter reponendum quoque putem: *quibus rationibus diluerit reus.*

fol.266. *Pecuniam iuſſi de meis aliquem,curriculò taberna promptam,adferre, & en ecce prolatam coram exhibeo.*

Scriben. *prolatam in coram*. ſed de hac phraſi ſatis iam,

iam,ſuperque. nam & eadem hac pagina iterum reſtituendam ſuadeo.

fol.269. *Alter coquus, qui ſapidiſſimis nutrimentis ſuccuum.*

Tam mihi certum eſt ſcripſiſſe auctorem *intrimentis*, quàm meridie lucere. Sed & paucis inſertis, verba præcedentia ita habebāt: *at illorum alter piſtor dulciarius.* vbi *τὸ piſtor* gloſſema putaui, & quidem purum putum. Piſcatores, aucupes, dulciarios, linteones, &c. longè à caſtris pellendos cenſuit Vegetius lib. I. cap. VII. quo loco videndus noſter Commentarius. & Feſtus, in Coquum. Quod ad intrimenta illa, *interendi* verbum nemini incognitum. ſed ſuperſunt tamen multa in hoc ſcriptore eius generis, non omnibus perſpecta. ſic enim ille libro vndecimo format: *antecātamenta, velamenta, ſcitamenta, moramenta, opinamenta.* Itidem alia quædam, quæ non procul ab hoc paradigmate recedunt, vt *coronamen, ornamen*, alia ſexcenta. Eruo ex eodem fonte, ſeu potius eluo, quod adhuc in omnibus Apuleij editionibus maculoſum eſt, de Iſidis forma, dicto libro XI. *Cuius media quidem ſuper frontem planam rotunditas in modum ſpeculi, vel imo argumentum lunæ candidum lumen emicabat*. ſcribo, *arcuamentum lunæ*. arcuandi verbum Plinio, aliiſque vſitatum eſt. ſi lubet vide Nonium in *arquatus*, in *arcus*. Ouidij verſus de Iſidis pompa ex Metamor. adſcribendi ſunt:

———inerant lunaria fronti
Cornua, cum ſpicis nitido fulgentibus auro.

Eodem

Eodem pertinet hoc Fulgentij ex primo Mythologiarum, vbi ait: *diadema carbunculis corniculata lunæ ſinuatio deprimebat*.

fol. 280. *Titione cãdenti inter media fœmina detruſò, crudeliſſimè necauit.*

Itidem locutus libro ſeptimo de aſino: *procurrit ad focum, ardentemq́; titionem gerens mediis inguinibus obtrudit.* aliàs abſolutè, & nomine adiectitio nullo ſuperaddito vſurparunt nomen *titio*. idque interpretati Grãmatici fuſtem ardentem. Nonius in *Titionem*. quin & ipſemet Apuleius ad eam formam vtitur dicto libro ſeptimo: *fœtore*, inquit, *tandem fugata eſt à me pernicies, cæterùm Titione delirantis Althea Meleager aſinus interiiſſet*. Varronis fragmentum ex Nonio adducam, quod apud eum in *Titionem*, & iterum in *Felix*, laudatur ex libro ſecundo de vita populi Romani: *Contra nouo marito cùm item è foco in titione ex fœlici arbore & inæquali aqua allata eſſet*. Vtrobique apud Nonium eruditiſſimus Hadrianus Iunius, & alterum Batauiæ noſtræ decus repoſuit, *& in æquali aqua*. addiderim, legendũ paullò antè, *è foco titio*. vel ſi veſtigiis inſiſtendum ſcripturæ vulgatæ: *cùm è foco titionem ex fœlici arbore, & in æquali aquam attuliſſent*. Nunc cur nouum maritum omen captare voluerint ex arbore fœlici, cauſſam habuere præ oculis liberorum genituram. auctor enim Cato apud Feſtum, Fœlices dictas arbores, quæ fructum ferrent: quæ non ferrẽt, infœlices. qua de re Macrob. lib. III. & Plinius lib. XVI. c. XXVII.

Etiam

Etiam faces in nuptiis quinque accenſæ, quòd vnico partu geminos quinque gignere mulier poſſet, vt auctor Plutarch. in Problematis.

fol. 281. *Quo conſpectu ſimulatur neceſſaria præcordiis leniendis, biliq; ſubtrahendæ illa prænobilis potio, quam ſacram doctores nominant.*

Emerat à medico vxor nequiſſima venenum momentarium, interimendo marito, ſeſtertiis quinquaginta: quo tamen ægrotum facilius inducerēt, aliud, de induſtria, potioni nomē inditū. iccirco emēdo ſuperiora: *Quo cōpecto.* dicimus enim Latinè cōpacto, ex cōpacto ſeu more antiquo, cōpectò aliquid agere: Gallis eſt, *par complot, par compoſition*. qua phraſi Liuium, Terentium, Plinium, optimum quemque vſum, non eſt tanti oſtendere. Suetonius Auguſto, cap. xv. *Compectò* (inquit) *cum ad arma iſſe.* ita enim iſtic lego, reclamante Turnebo, ac diſſentiente Torrentio. in cuius libris m. ſ. erat modò, *ex propoſito*; modò *è conſpectu*; modò *ex cōſulto.* vnde prædictam emendationem facilè odorari licet. ab eodem fonte quoque nomen Depectionis: quod pro pacto poni monuit clariſſimus Iacobus Cuiacius libro ſecundo Obſeruat. cap. xv.

fol. eodem. *Sed in eius vice ſubditur alia Proſerpinæ ſacra ſaluti.*

Reddenda auctori ipſa ſua germana locutio: *ſed eius vicem ſubditur alia.* nam infrà lib. proximè ſequenti ait: *ad humerum læuum recurrens, vmbonis vicem*

cem deiecta. Proinde idem Apuleius locutus libro octauo: *Paſtores, qui nos agebant, ſpeciem prœlij manus obarmauerant*. neque enim adſentio iis, qui ad oram libri ediderunt, tamquam emendaturi, *in ſpeciem*. Pomponius Macco milite:
Nam cibaria vicem duorum ſolum me comeſſe cōdecet.
Libro ſexto Apuleij idem mendæ adhæſiſſe video. eoque voculam includam adſcitam, & malè inſitam hactenus: *Si qua nunc in terris puella præpollet pulchritudine, præſentis beneficij vicem* [*per*] *eam mihi repenſare te debere*. Similiter emaculandum exiſtimo lib. octauo extremo: *fœmur eius appone domino ceruini vice. Nequiſſimo verberoni ſua placuit ſalus*. ſcribo, *vicem*. Rurſum libro ſeptimo phraſin iſtam corruptam animaduerti his verbis: *Donec fomenti vice me plagæ ſuſcitarent*. repono, *fomenti vicem me plagæ ſuſc*. Pariter & libro vndecimo: *inſtar ſolis exornato. & in vicem ſimulacri conſtituto*. ſcribo, *& vicem*. Iterum primo Floridorum: *ſupernè ſeſe ruat fulminis vice*. legendum, *fulminis vicem*. Itidem & libro Apuleij de Deo Socratis reſtituo: *Aulas æmulas vrbium conditas, domos vicem templorum exornatas*. Redeo ad ſuperiora illa: *Sed eius vicem ſubditur alia Proſerpinæ ſacra ſaluti*. Sacræ potionis locum ſubiiſſe ait illam in qua pręſentaneum exitiū, veneficiumq́; neſcio legi ne poſſit: *Proſerpinæ ſacra aliti*. atque interpretari de Aſcalapho Acherontis & Orphnes Auernalis nymphæ filio, quem Proſerpina mutauit in bubonem, noctis auem, & triſtium rerum nuntiam. de quo conſulendus Ouidius v. Metamorph.

H fol.

fol. 282. *Qua mira deſperatione truculentæ fœminæ repentè perturbatus medicus.*

Reponere conabar, *deſpectione*, vel quod propius eſſet ad lectionẽ vulgatam *deſpectatione*. Vſus vtroq; M. Tullius pro *contemptu*. quæ clariorem hic efficerent ſententiam. nam deſperationis vocabulum in ſcholis, aut officinis ſuppoſitum eſſe non dubito, vt magis tritum. Tandem conuenientius rei fore cenſui *diſpectione*. propter tam ſubitaneũ, & ſagax mulieris commentum, quæ medicum ſuo ſibi veneno vitam eripere cogeret, poſtquam illius & opera, & veneno iam ſatis vſa eſſet.

fol. 283. *Ergo certa defunctorum liberorũ matres ſceleratas hereditates excipere.*

Eam ſucceſſionem, qua mater liberorum bona cõſequebatur ex Senatuſconſulto Tertulliano; eam, inquam, Iureconſulti noſtri vocarunt *triſtem*, Inſtitutis de S. C. Tertul. ſimiliter nuncuparunt eam alij *luctuoſam*. l. vlt. C. de inſtitutionibus. idque propter ordinem mortalitatis turbatum. l. nam etſi. ff. de inofficioſo teſtamento. & malè iudicantibus fatis; quẽadmodum Horatius cecinit. quare tollo vitium ex verbis Apuleij quod enatum ex litteræ S. inconſiderata iteratione, ac ſcribo: *matres celeratas here. excipere.* Idem mendum ſuprà lib. quinto, & ex eadem occaſione: *Nec ſecius & ipſa fallacia germanitatis inducta, & in ſororis ſceleratas nuptias æmula feſtinanit ad ſcopulum.* non queunt profectò nuptiæ cum ſororis marito aliæ eſſe, quàm ſceleratæ, ſcribo, *celeratas.*

tas. ex Plauti Cornicularia fragmentum Nonius adfert in *Lauerna.* in quo par mendum ex pari origine: *Litaueram Lauernam in fures ſceleraſſit manus.* legerim ——————— *litaueram*

Lauerna, mihi vt fures celeraſſit manus.

Horatij illud non abſimile ex lib. 1. epiſt.

———*pulcra Lauerna,*

Da mihi fallere, da ſanctum, iuſtumq́; videri.

Verùm ad ſucceſſionem illam vt reuertamur *celeratam*, obuiæ paſſim inſcriptiones antiquæ monumentorum, in quibus & dolores, & querelæ parentum expreſſæ. alibi: *infeliciſſimus pater inſperatos tumulos dedit.* alibi: *infeliciſſ. parens adflictus præpoſteritate nat. filium vnicum condidit.* alibi: *infelix fatum, prior debui mori mater.* alibi: *quod fas parenti facere debuit filius, mors immatura fecit, vt faceret parens.* Perelegans inſcriptio Moguntina, quam præterire non potui:

L. Sperati Deſiderati adoleſcen
tis ſpei & pietatis incomparabi
lis Sperati Hermodorus & Iulia
na patres malè iudicantibus fa
tis ſuperſtites poſuerunt.

Alia apud me inſcriptio, quæ excerpta ex vrna argentea Papiniani I. C^ti. Romæ eruta. quam facere non poſſum quin adſcribam:

ÆMILIO PAVLO PAPINIANO
PRAEFECTO PRAETORIO
IVRISCONSVLTO.
QVI VIXIT ANN. XXXVI.
DIEB. X. MENSIB. III.

PAPINIANVS HOSTILIVS
EVGENIA GRACILIS. TVR
BATO ORDINE IN SENIO
HEV PARENTES FECERVNT
FILIO OPTIMO.

fol. eodem. *Talem parentem præbuit, qualem habuerat vxorem.*

Mutarunt in editionibus (ni fallor) ab interprete inducti, *exhibuerat vxorem*. mihi tamen, lectionē priorem ſinceram eſſe, iam fixum eſt. eò quòd, *habere*, ſcio in ore fuiſſe, pro *gerere*. Salluſtius: *Inſtituta domi, militiaq́ue quo more remp. habuerint, quantamq́ue reliquerint*. Idem lib. III. Hiſtor. *Gerant, habeantq́ue ſuo modo imperia.*

fol. eodem. *Sed paruulæ quidem tenuem ſpiritum, & delicata, ac tenera præcordia conficit protinus virus infeſtum.*

Legere conabar *configit*. & ſimilem errorem adimebam Apuleio in libro De philoſophia: *ita enim dixerim, quæ non extinguit incitamenta irarum; ſed ea ſtupore defigit immobili.* malè hactenus vulgatos codices inſedit: *ſtupore deficit immobili.*

fol. 284. *Confeſtim cubiculariis mulier attractis, vi tormētorum veritatem eruit. atq́ue illam minus quidē quàm merebatur, ſed quod dignus cruciatus alius excogitari nō poterat, certè beſtiis obiiciēdā pronūciauit.*

Prouinciæ præſes, apud quem veneficij accuſata matrona, non à ſeruis illius, quorū cauſſa nulla agebatur;

batur; ſed ab ipſa muliere ſonte veritatem extorquere debuit.eamque arceſſendam prius,quàm tormẽtis ſubiiciendam curare. quare corrigendum ſubdubitaui: *confeſtim à lorariis muliere attracta*. Pariſienſes vulgarunt: *confe. cubiculariis mulieris attractis*. quod probare vix auſim propterea, quòd ſerui delatores dominorum non fuerint auditi. l. ex quibuſdam.ff.de iure fiſci. Tum quòd iidem in caput domini torqueri non potuerint.Cicero in ea,quam pro Milone habuit: *de ſeruis*, inquit, *nulla quæſtio in dominum.* Idem pro Deiotaro: *More maiorum de ſeruo in dominum ne tormentis quidem quæri licet.* Accedit inſuper & Vlpianus in l.prima.ff. de quæſtionibus.

fol.286. *Inſequitur puella vultu honeſta in deæ Iunonis ſpeciem* [*ſimilis*] *nam caput, &c.*

Probare nequeo emendationem eorum qui ſcribunt *ſpecie*. nam abiecto gloſſemate, *ſimilis*, quam vocem Apuleij non eſſe tam ſcio, quàm me viuere, bene hoc loco erit Apuleio. Vegetius lib.1. cap. VIII. *quamuis non improbabiles videantur in ſpeciem, tamen experimentis comprobantur indigni*. ita enim iſtic edendum debui curare, vnum veterem codicem ſequutus,etſi reliquis ſex, ſeptem reclamantibus. vt oſtendam aliàs,cùm pluribus de iſto loquendi modo,agendum erit.

fol.287. *Tibicen in modum tubæ ſaltationis agilis vigorem ſcitebat.*

In editione Pariſ.incitati ſuaſu Beroaldi, reſtituẽre, *vigorem ſuſcitabat*. tu lege meo periculo, *vigorem*

citabat: vel ſi mauis, *ciebat*. Similiter enim optimi quique alia frequentarunt, *ciere bellum, arma, pugnam*. Virgilius ſextò Æneid.

——— quo non præſtantior alter
Ære ciere viros, Martemq́; accendere cantu.

fol. 288. *Hinc Gratiæ gratiſſimæ, inde Horæ pulcherrimæ, qua iaculis floris ſerti, & ſoluti deam ſuā propitiantes, ſcitiſſimum conſtruxerunt chorum.*

Eum locum quare ab initio ſuſpectum habuerim, quilibet facile capiat. de multis cõiecturis hác priuã huic deſtinare viſum eſt: *quaquà*, vel ſi tibi placet: *quaque iactis floribus ſertis, & ſolutis deam ſuam propitiantes*. Cùm libris antiquioribus deſtituimur, expeditiſſimam cõfirmandis coniecturis rationem arbitror, ipſius ſcriptoris, in quo verſamur, auctoritate, & conſuetudine niti. Apuleius lib. quarto: *Iamq́; per plateas commeantem populi floribus ſertis* (perperam in libris editur *certis*) *& ſolutis adprecantur*. Et benè eſt, quòd pluries hoc genere loquendi vſus hic auctor. Suprà lib. ſecundo: *Et ecce Fotis mea iam domina cubitum reddita, proximat roſa ſerta, & ſoluta in ſinu tuberante*. Erunt itidem pro teſtimonio luculento hæc Minutij Felicis in Octauio, quibus ritum paganorum ridet, Chriſtianorũ verò extollit. *Quis autem ille, inquit, qui dubitat vernis nos indulgere floribus, cùm capiamus* (malo *carpamus*) *& roſam veris & lilium, & quidquid aliud in floribus blandi coloris, & odoris eſt? his enim & ſparſis vtimur* (lego *exſparſis*

ſis nitimur) mollibus, ac ſolutis; & ſertis colla comple-ctimur. Flores ſertos nuncuparunt, qui in coronamenta contexti erant. *Serta* plerique vocarunt, quæ Varro à ſerie format. Ouidius:

Inter plena meri redimitus pocula ſertis.

Exſtant hodieq́ue non illepidi verſus Apuleij de ſertis, in prima Apologia ſua. Roſis, floribus conuiuas proſpergi ſolere, capita, & pocula quoque reuinciri, cognitum eſt vel ex ſolo Apuleij libro ſecundo. vt Suetonium, Plinium, Virgilium, alios complures mittam. Etiam in Silicerniis, & anniuerſariis celebrandis, roſas, & omne genus florum in tumulum exſpargebant. idq́ue ſupremo iudicio ſuo domeſticis quoſdam iniunxiſſe clamant antiqui lapides, inter eos hic, in quo, legato condicio, adiicitur:

Vt Quotannis Roſas Ad
Monumentum Eius Deferant.

Coronatos autem conuiuas olim accubuiſſe, item vnguentatos, ab ipſo Apuleio quoque docemur lib. IIII. *adhuc vnguentis madidum, coronis floridum.* Coronæ porrò quales, & quare, & qua parte corporis conuiuis adhibitæ, docet nos Athenæus lib. XV. cap. V. cum ſequentibus. Idemq́ue de vnctura antiquorũ latè diſſerit lib. dicto, cap. XIIII. & cap. XVIII. vt & Suetonij locus ea de re obſeruatu dignus, in vita Neronis, cap. XXXI. Vſui quoque paganis fuêre tam flores, quàm vnguenta in pompis publicis & ſupplicamentis, teſtante identidem Apuleio lib. vndecimo, in feſto, quod annuè, & quidem ęterna religione, in honorem Iſidis celebrabant: *Illæ etiam,*

 inquit,

inquit, *quæ cæteris vnguẽtis, & geniali balſamo guttatim excuſſo conſpergebant plateas.* Ibidem paucis lineis intercurrentibus: *Mulieres candido ſplendentes amicimine, vario lætantes geſtamine, verno florentes coronamine; quæ de gremio per viam, qua ſacer incedebat comitatus, ſolum ſternebant floſculis.* Paganos verò caput coronatos fuiſſe, eumq; honorem & mortuis habuiſſe, tum vtrumque à Chriſtianis improbatum, dum hîc ſumus, libenter, &, vt mihi videtur, non incommodè declaraturus ſum. Collo, non cerebro illos coronas amaſſe, iam liquidum ex Minutij teſtimonio præmiſſo. addam alterum eiuſdem ex eodem Octauio, ex quo etiam præter ea, quæ adſerere voluimus, vnguentis pariter fideles abſtinuiſſe convincitur. verba Cæcilij Natalis pagani ita ſe habent: *Non floribus caput nectitis, nõ corpus odoribus honeſtatis. reſeruatis vnguẽta funeribus; coronas etiã ſepulchris denegatis, pallidi, trepidi, miſericordia digni, ſed noſtrorum deorum.* Cui obiectioni, operæprecium erit audire, quæ Octauius reſpondit: *Sanè quod caput* (inquit) *non coronamus, ignoſcite. auram boni floris naribus ducere, non occipitio, capilliſue ſolemus haurire. Nec mortuos coronamus. ego vos in hoc magis miror, quemadmodum tribuatis exanimi, aut ſentienti facem, aut non ſentienti coronam. cùm & beatus non egeat, & miſer non gaudeat floribus. At nos exequias adoramus! eadem tranquillitate, qua viuimus. nec adnectimus areſcentem coronam, ſed à Deo æternis floribus vividam ſuſtinemus.*

GODE-

GODESCALCI STEVVECHI IN L. APVLEII LIB. XI. DE ASINO QVAESTIONES.

God. Ste. Gabrieli Rolandio I. C. S. D. P.

ET quidem meritò, ſuauiſſime Rolandi, ſcriptis meis examinandis eos adhibeo quos amiciſſimos, quos fidiſſimos cognoui. neque enim, vt maliuolorum detrectationes facilè ſperno, proinde & beniuolorum iudicia auctoritate, ſiue veritate priuandum cenſeo. enim non minus iudicant, qui benignè; quàm qui malignè legunt. Æſtum meum (quod potes) in his paucis explica, &, quod commodo tuo fiat, ad hæc ludicra animo tamen ſerio paulisper deſcende. Inprimis id tibi fixum, ac perſuaſum habens, ſi aliquanta ex his improbaris; tum demum crediturum me, cætera quæ ſuperabunt, ea te iudicio tuo probaſſe, ſeu malis, beaſſe. Parenti tuo, & Gaſparo Schuermanno, iam quoque noſtro, ex animo ſalutem. Vale, & cùm occaſio ſe offeret, valere te reſcribe.

DIOS vultus. die, & dij, pro diei. facie pro faciei. Inuiſus.
Dicere, dicta ducum. Tibiarum figura. Antecantamenta.
Continuari. continuare. Apuleius, & Feſtus emendati.
Circumſecus. vtrimque ſecus foriſecus. altrinſecus.
Votum, in velo nauis expreſſum. FAVETE ore. fauete linguis.
Suppetit mihi, ſuppeditat mihi, promiſcuè olim dicebant.
Viuere vitam. EI pro I. Apuleij duæ maculæ ſublatæ.
Indeicia. Compotire. Arnobio id verbum reſtitutum.
Demorari. D. pro T. Partim, ſine iteratione vſitatũ. Budæi error.
Suetonio gloſſema ademptum. Ecquis. Qui, pro, Cui.

fol. 294. *Et ecce pelago medio venerandos diis, & vultus attollens.*

Emendare conati alij: *diis etiam.* metuo, & formido malè, ne reponere debuerint: *venerandos, & dios vultus attollens.* teſtimonia Virgil. Horatij, aliorum adderem, ſed pueris ſat nota.

fol. 296. *Nominant alij Bellonam, alij Hecaten, Rhamnuſiam alij. & qui naſcentis dei ſolis inchoantibus illuſtrantur radiis Aethiopes.*

Dicta hæc de magna matre Deûm, cui cæca illa antiquitas & infidelitas Barbara varia ſacrificia exhibuit, varia indidit nomina. Putarunt alij legẽdum, *naſcentis diei.* mihi litterã tranſponere placet, & ſcribere, *naſcentis die.* etenim *dies, die,* vel *dij,* vel *dies: facies, facie;* pro, *diei, faciei,* genendi caſu olim declinaſſe, teſtes mihi Grammatici. Chariſius lib. primo Inſtitutionum Grammat. & Agellius lib. IX. Noctium cap. XIV. Virgilius:

Libra dij, ſomniq; pares vbi fecerit horas.

Itidem

Itidem apud Plautũ Aulularia repertũ, *fide*, pro *fidei*.

fol. 298. *Sic oraculi venerabilis fine prolato, numen inuictum in ſe proceſſit.*

Subdubito in autographis fuiſſe, *numen inuiſum.* Apuleius lib. quinto: *quidam introceſſit, & cantauit inuiſus, & alius cithara pulſauit, quæ videbatur nec ipſa.* Itidem Cicero in Orationibus: *occulta, & maribus inuiſa ſacra dixit.*

fol. 300. *Carmen venuſtum iterantes, quod Camenarum fauore ſolers poëta modulatus edixerat, quod argumẽtum referebat.*

Primum ſuſpicor *dixerat* auctorem ſcripſiſſe quo more nuncupabantur dicta ducum. dictata in ludo. de quibus nos, ex Varronis doctrina, ad Vegetium. quæ porro ſubduntur, *quod argumentum referebat.* ea ab litteratore, aut ſciolo adſuta videntur, volente nimirum indicare munus Chori in ſcæna, & ludis, quo de hic agitur. quamquam hanc meam ſentẽtiam dictam volo manu ſuſpenſa. De eo tamen quod ſequitur liberius paullo poſiturus calculum.

fol. eod. *Interim maiorum antecantamenta votorum. Ibant & dicati magno Serapi tibicines. qui per obliquum calamum, ad aurem porrectum dexteram.*

Hæc corruptiſſima eſſe nemo dubitabit. nos obſeruata primùm tibiarum figura, corrigemus: *Inter maiorum antecamenta votorum ibant, & dicati, &c.*

fol. 305. *Comitare pompam deæ ſoſpitatricis in ouanti gradu.*

Solens

Solens huic noſtro pro eo aliàs, *continuare.* ſupra hoc eodem libro: *alacer*, inquit, *continuare pompam meam.* Identidem & libro primo: *inde me commodùm egredientem continuatur Pythias.* Infrà hoc eodem lib. *atque eum cubiculo ſuo commodùm egredientem continuatus, ſaluto.* Rurſum & ſexto de aſino: *Iamq́, confecta bona parte mortiferæ viæ, cōtinuaueris claudum aſinum lignorum gerulum, cum agaſone ſimili.* vbi ſcriberem *continuaberis.* niſi comperiſſem *continuo* & *continuor* æquè bonis ſcriptoribus placuiſſe. Siſenna VI. Hiſtoriarum: *Marius oſtio Liris euehitur, atque ſuos continuare iubet.* Hac phraſi Varro dixit: *boues continuare clunes, vt lupum arceant.* & Salluſtius Coniurat. *ipſos binas, aut amplius domos continuare.* & Feſtus: *ſtriges, ordines rerum inter ſe continuatè collocatarū.* ita enim ibi legen. pro *coniunctè*, alibi monui.

fol. 306. *Nauem faberrimè factam picturis miris circumſeptus variegatam.*

Mirari ſatis nequeo, id ita in Pariſien. atq; adeò, Beroaldina quoque editione inemendatum relictū. Certius nihil eſt, quàm probè correctum iri hac cōiectura: *circumſecus variegatam.* quod dictū ea compoſitione qua libro ſecundo de aſino, & locis plus decem apud illum ipſum auctorem *vtrimque ſecus*, quod valet, *ab vtroque latere.* vt, *circumſecus*; vndiq;, ab omni parte. ſic idem alibi format, *forinſecus*, *vtrimque laterum. altrinſecus ædium.* Quinimo apud eundem lib. ſecundo in omnibus editis legitur: *Cùm etiam nos omnes circumſecus adſtantes, in clarum cachinnum*

chinnum videret effuſos. Iterum libro quinto: *multi coloni, quiq́; circumſecus venantur.*

fol. eodem. *Huius aluei fœlicis nitens carbaſus lintea votum ingeſtans progerebat. Ecce litteræ votum inſtaurabant de noui commeatus proſpera nauigatione.*

Nauis deſcriptio eſt, quam ſacerdos in ipſa maris ripa populo præſente Iſidi deæ nuncupabat, dedicabat. pro, *lintea*, vidi alios repoſuiſſe, *littera.* neſcio an ſcribi debeat *luthea.* forte abeſſe malis vtrumque. reliqua Apuleij de voto intelligenda in ipſo carbaſo nauis expreſſo. quod quidem non aliter, quàm litteris fieri potuiſſe, aut conſueſſe palam eſt. nummum nuper ad Vegetium publicaui, in quo nauis tota, & in ipſius velo expreſſum litteris votum. Dignus hic locus Apuleij, qui à viris doctis expendatur. ego illum ita tentaui conſtituere: *votum ingeſtans procedebat. ecce è littore votum inſtaurabant, de noui commeatus proſpera nauigatione.* quod ad circumſtantem populi coronam traho, qui ſoluta iam naui, ſecutus ſacerdotis verba fauſta vota pręfantis, omina proſpera & fœlicia adprecatus eſt. ſolet enim in rebus diuinis, à præcone populo indici, FAVETE LINGVIS. vel hac formula, ORE FAVETE. quo nuntiabatur vniuerſis illis, qui aderant, omina bona loquerentur. vt docemur à Feſto, & Nonio Marcello in Omen. & his Ouidij verſibus lib. VII. Metamorph,

———— pro te fortiſſime vota
Publica ſuſcipimus. Bacchi tibi ſumimus hauſtus.

Conſonat

Conſonat adſenſu populi, precibuſq; fauentum
Regia. ———————

Ritum illum Apuleius reſpexit, cum auditoribus, quibus librum de Deo Socratis recitaturus erat; prædixit: *hæc verò talia erunt, qualia vos illa fauendo feceritis.*

fol. 308. *Oblationes honeſtas æqui, boniq; facio. quippe cùm mihi ad familiares, quoad cultum, ſumptumq; largiter ſuccederet, deferre perſpicuè curaſſent.*

Diſſentio ab editionibus, vbi præpoſitionem *ad* abiectam vidi reliquis intactis. quid ſi repoſuerimus ſic? *cum mihi id familiares, quod ad cultum, ſumptúmque largiter ſuppeteret, deferre per. curaſſent.* niſi fortè magis arrideat, *ſuppeditaret*, quod eadem notione accipiendum. reperias apud ſcriptorem hunc non ſemel: inprimis libro ſeptimo: *præſidium fugæ, quò facilius fruſtratis inſecutoribus abderet ſeſe, eidem facile ſuppeditaſſe.* Iterum libro nominato: *Et hercules dicerem, ſi loquendi copia ſuppeditaret.* Itidem ſcribere voluerunt lib. tertio: *medela ſupediat.* lego, *ſuppeditat.* itidem & poëta Lucillius:

Piſtricem validam, ſi nummi ſuppeditabunt
Addas empleuron. ——————

Contra videbis vſum Plinium libro nono, epiſt. 11. de M. Tullio Cicerone loquentem: *Illi enim & copioſiſſimum ingenium, & par ingenio materia; quam tam varietas rerum, quàm magnitudo largiſſimè ſuppetebat.*

fol.

fol.309. *Cautoq́ circumſpectu vitam, quæ multis caſibus ſubiacet eſſe veniendam.*

Eam lectionem mordicus retinuit Beroal. contra Pariſienſibus placuit edere, *eſſe muniendam*. perſiſto in eo, quod ad Vegetium docui, legendum, *eſſe viuendam*. Plautus Perſa: *modicè, & modeſtè melius eſt vitam viuere.* Occaſionem mendi inde eſſe dixi, quòd antiqui ſcripſiſſent *veiuendam.* quo modo illi pleraque alia, vt pinguius verba ſonarent, exarabãt. manauit ex eadem librariorum ſeu incuria, ſeu inſcitia magnus quoque error libro proximè præcedenti: *Color deæ viſus in ſpeciem, corpus candidum, quod cælo demeat: amictus cæruleus, &c.* offendit viros bonos membranarum ſcriptio: *deiuiſus*, pro *diuiſus*. quare inde fabricauerunt quod proximum erat *deæ viſus*. Reperiuntur ſimilia ſexcenta in nummis, & lapidibus antiquis. vt, *eidus, Serueilius, leibertas.* pro, *idus, Seruilius, libertas.* Emendandum video hoc Apuleij libro primo de aſino: *iniecta, atque obdita parte funiculi; & altera firmiter in nodum coacta, aſcenſo grabatulo ad exitium ſublimatus, & miſſo capite laqueum induo.* emendandum, inquam, *ſublimatus, eimmiſſo capite.*

fol.312. *Sed noctis obſcuræ, non obſcuris imperiis euidẽter monuit aduenisſe mihi diem ſemper optabilem, quo me maximi voti competeret.*

Homines librarios noſti, qui cùm in autographo inueniſſent, *obſcuris indeiciis*, perpetua lege, id eſt, conſue-

conſuetudine inueterata vſi. deinceps verbum Plautinú reuoco, cuius hic noſter imitator ferè adſiduus: *quo me maximi voti compotiret*. quod denotat, *compotem faceret*. Compotire hac ſignificatione apud Plautum bis in Rudente. Arnobius libro tertio aduerſus gentes, de Mercurio differens (vt opinio, & coniectura noſtra fert) plagam à deſcriptoribus accepit: *Cur*, ait, *vnius in officio præſidatus hos victoriæ compotes; alios verò perpetitur ignominioſâ infirmitate rideri*. malim enim legeretur, *compotit*.

fol. eodem. *Et quid inquit iam nunc ſtas ocioſus, atque ipſum demoraris.*

Corrige meo ſuaſu, *atque ipſum te moraris*. commemini quidem auctorem hunc libro ſeptimo dicere: *pluſculis diebus ibidem demoratus*. nihilominus tamen id verbi hic vſum, nondum perſuaderi mihi potuit.

fol. 313. *Et protinus gnauiter, & aliquanto liberalius, partim ipſe, partim per meos ſocios coëmenda procuro.*

Iſidis deæ ſacris mox inaugurandum Lucium, ipſummet huc illuc diſcurriſſe ad conquirendum, comparandum, quæ ad teletæ, & expiationis vſum ſacerdos ſummus requiſierat, vix mihi fit veroſimile. eóque ſubdubitare cœpi, eſſent ne à ſciolo adhibita, inuito Apuleio illa [*partim ipſe*] qui exiſtimaret particulam *partim*, ſine iteratione conſiſtere nõ poſſe. quæ res in errorem quoque pellexit magnum Galliæ virum in emendatione legis Pandectarum.

Semper

Semper autem à Iureconſultis quoque hanc quaſi dialyſim non ſeruatam teſtatur textus Inſtit. De teſtamen. ordinandis: §. ſed illa. *quod verò per as, & libram fiebat, licet diutius permanſerit, attamen partim & hoc in vſu eſſe deſiit. Sed prædicta quidē nomina, &c.* Idemque obuium in conſtitutionibus Imperialibus non vno loco. Similiter & Ciceronem vſurpare memini: *partim ex illis diſtracti, & diſſipati iacent. qui verò ex his, & omnium ſcelerum principes fuerunt.* lib. II. de legibus. Itidem lib. I. Officiorum. Itē & in Verrem: *Statuæ in locis*, inquit, *publicis poſitæ, partim etiam in ædibus.* Lucretius:

Et partim plano ſcatere, atque erumpere campo.

Quin ipſum potius Apuleij teſtimonium proferamus, Salluſtij, & reliquorum prætermiſſis. libro ſeptimo de aſino: *cuncti denique, & prorſus omnes vino ſepulti iacebant, partim parati morti.* Similiter hac voce vſus prima Apologia ſua: & apol. ſecunda. Suetonius Auguſto. cap. XLIX. *partim in vrbis, partim in ſui cuſtodiam.* animaduerſum in duobus codicibus membraneis abeſſe illa, *partim in vrbis*, miror vel retinere, vel mutare alios voluiſſe *in vrbis partim, partim in ſ. c.* Liquidum certè ex præcedentibus, iſtiuſmodi emblemate Suetonium facile cariturum.

fol. 318. *Summo ſtudio percunctabar ſingulos, & qui veſtigium ſimilis, vt ſomnium, nec fides abfuit.*

Obſeruandus erat Lucio in ordine ſacratorum ſimilis, qualem illi viſio nocturna propoſuerat, ac

deſignarat.hoc eſt,cunctabundo greſſu incedens, & pedis ſiniſtri talo paululum reflexo. hinc credes, niſi valde erro,pręcedentia probè à me reſtituiri.*perſcrutabar ſingulos eccui veſtigium ſimile ſit,nec fides abſuit.* quæ inſeruntur[*vt ſomnium*] ea ab aliena manu eſſe mihi perſuaſiſſimum eſt.adhibeo vt & tibi perſuadere valeam ſubſequentia ipſius auctoris, quæ ſtabiliendæ coniecturæ arbitror: *nec fides abſuit.nam de Paſtophoris vnum conſpexi ſtatim, præter indicium pedis, cætero etiam ſtatu, atque habitu, ex amuſſim nocturnæ imagini congruentem.*

GODESCALCI STEVVECHI IN L. APVLEII LIB. I. FLORIDORVM QVAESTIONES.

God. Ste. Rogero, Ioanni, & Ioanni I. F. Outheuſdanis, cognatis ſuis, adoleſcentibus nobilibus S.

IN ſtudia litterarum gnauiter vos incumbere,cum magna animi voluptate intellexi:mirè enim cupio vos ab iis differre,ac diſſentire, qui in domo paterna nihil pulchrum, niſi imagines maiorum ſuſpiciunt. Si poſſem,libens meritò, coram, & quidem ſæpius hac

hac de re vobiſcum agerem; limam ſcriptis veſtris, moribus me normam præberem. nunc, cùm aliter non poſſumus, munuſculum hoc meum æquo animo accipite. ſpem verò parentum, exſpectationem meam ne fallite. enim eo loci conſtituti, vbi duces ſtudiorum, morum correctores non deſiunt. Fortunas veſtras aliis etiam atque etiam curæ eſſe non ignoro, quare meum erit id tantum operam dare, vt in vos ornamenta omnia à me proficiſcantur. ſed ita tamen, ſi promereamini. Notas has in libros quatuor Floridorum L. Apuleij cupio vos legere, & quid rerum agatis, ſæpius, quàm adhuc feciſtis, me facere certiorem. Valete.

SEPIMEN. *Reſerare, conſerare.*

Simulacra Deûm olim vngui ſolita. Arnobij mendum ſublatũ.

Vnguem, vnctum, vnctulum, vnctiuſculum.

Totus, pro, omnis. Inoculare arbores.

Alexander Magnus, fortunatiſſimus. Curtius emend. Quippini. quidni.

Libitinarij, veſpillones, triſtiores.

Confirmata emẽdatio Anton. Auguſtini. ff. de inſtit. actione.

Liuidi. Illico vt lectum eſt.

fol. 323. *Vel enim colliculus ſepimine conſecratus, vel truncus dolamine effigiatus, vel ceſpes libamine humigatus, vel lapis vnguine delibutus.*

Omnia hæc de ſuperſtitionẽ paganorum, & idolis eorumdem accipiẽda ſunt. nihilominus vno loco correctionis lima indigent. quæro, anne genuinum ſit: *colliculus ſepimine conſertus.* vel quod malim *conſeratus.* nam vt in ſubſequẽtibus dolamen, libamen,

& vnguem ad formam, item hic ſepimen cuius munus includendo, non in conſecrando poſitú. Extremum illud, de lapide dictum, ad ſimulachra traho, quæ inúguere illi ſoliti. qua de re etſi nos alibi, teſtimoniis tamen ea antiquitas illuſtranda eſt. inprimis Arnobij ex primo aduerſus gentes: *Si quando conſpexeram lubricatum lapidem, & ex oliui vnguine ordinatum* (corrigo exornatum) *tamquam ineſſet vis præſens adulabar, affabar, & beneficia poſcebam nihil ſentiente de trunco.* Item Minutij Fœlicis: *vt tam luculento die in lapides eum patiaris impingere effigiatos ſanè, & vnctos, & coronatos.* Apuleij locus nequaquam mihi prætereundus, is in prima Apol. *negat vidiſſe ſe, qui fuêre, vnum ſaltem in finibus eius aut lapidem vnctum, aut ramum coronatum.* Vt in præſens *vnguen*, itidem alibi hic auctor cum Plauto, & aliis vſurpat, *vnctum, vnctulum, & vnctiuſculum.*

fol. 324. *Aquila nutu elementi leuorſum, vel dextrorſum tanta mole corporis labitur, velificatas alis, quo libuit, aduertens.*

Scribo, *tota mole corporis.* namque libenter *totus*, pro *omnis* hic collocare ſolet. lib. VII. de aſino: *& tunc quidem totarum mulierum ſecta, moreſq́; de aſini pendebant iudicio.* Simile & lib. III. de aſino: *totasq́; artes, manus, machinas omnes ardenter exercet.* Simile apud Minutium Fœlicem: *plures totis hominibus Deos haberemus.*

fol. 329. *Periti non propagandæ vitis, nec inoculandas arbores, nec proſcindendi ſoli.*

Emaculo

E maculo, *inoculandæ arboris*. Arbores inoculare, quod ſignificat inſerere, Plinio, Columellæ quoque in vſu fuit.

fol.330. *Solusq́, ſine æmulo clarus. adeò, vt nemo audeat virtute eius, vel ſperare fortunam, vel optare.*

Redigo in ordinem, quæ nimium diſſipata ſunt. *adeo vt nemo audeat virtutem eius vel ſperare, vel fortunam optare*. Alexandro Magno data iſta laus. ſed cùm à Q. Curtio Rufo ſimile omnino ἐγκώμιον eidem tributum viderim, verba adſcribere placuit: *Fatendum eſt tamen, cum plurimum virtuti debuerit, plus debuiſſe fortunæ, quam ſolus omnium mortalium in poteſtate habuit*. ſcribo, *in poteſtatem habuit*. qua de re alias. Quod autem ad iſtum fœlicitatis titulum, memoriæ proditum Solini Polyhiſtore, cap. VII. ſuo æuo necdum repertum fuiſſe, qui fœlix cenſeri iure debuiſſet.

fol.eod. *Edixit vniuerſo orbi ſuo, ne qui effigiem regis temere aſſimilaret ære, colore, celamine. quin ſæpe ſolus eam Polycletus ære duceret.*

Suſpicor tantùm legendum, *celamine. quid ni ſolus.* vel hoc modo: *quippini ſolus.* Obuia hæc vox apud Plautum Bacchid. Menæchmis. & alibi apud Terentium. Immo Apuleius IX. de aſino: *cœnam*, inquit, *apponebat ei properè quamuis inuita, quippini deſtinatam alij*. Alterum apud eundem vndecimo de aſino: *Nec hercules me laborum, aut ſumptuum pœnituit.*

nituit. quidni, liberali Deûm prouidentia iam ſtipendiis forenſibus bellulè fotum.

fol. 332. *Si qui igitur illis libitinis ſplendidiſſimo huic auditorio, velut quædam macula ſeſe immiſcuit.*

Putaui quondam reſtituendum, *ſi quis igitur ex illis libitinariis.* neque etiam nunc deſiſto. Nota Libitina Dea ſepulchrorum à Pompilio inſtituta ex Odis Horatij. & iuuat, quod paucis lineis inſertis præmittitur, *Si quis fortè in hoc pulcherrimo cœtu ex illis inuiſoribus meis malignus ſedet.* vbi & corruptè in editionibus legitur, *& illis.* Libitinarij iſti non omnibus noti. erant autem, qui ad pompam funebrem neceſſaria procurabant. Gloſſæ antiquæ *Viſpellones*, νεκροθάπται, κοπεταί. Iterum νεκροθάπτης, *veſpillo, libitinarius.* Vlpianus: *Si libitinarius, quem Græci κτεισὴν vocant, ſeruum pollinctorem habuerit.* l. cuicunque. §. idem. ff. de inſtito. actione. in qua l. pro κτεισὴν reponendum νεκροθάπταν, monuit V. C. Antonius Auguſtinus IIII. Obſeruationum. cap. XVI. Libitînam exercere triſte opus, plebeium, ſordidum fuit. hinc libitinariorum nomen adagione in momos auctor torſit. quos ipſemet *triſtiores* vocat lib. III. Flor. *Nemo*, (inquit) *nemo me ex illis triſtioribus velit in iſto vituperare, quòd honorem meum non minus vereor, quàm intelligo.* Si quis tamen aliter prædictum locum conſtituere velit, ac ſcribere *ex illis liBidis*, quod valet *liuidis*, non me ſentiet pertinacem.

fol. 333. *Nam quodcumque protuli ad vos excerptum,*

ptum, illico & lectum eſt. Nec reuocare illud, nec ante mutare, nec emendare mihi quicquam licet. quo maior religio dicendi habenda eſt.

Non potuiſſent magis deformare vel ipſæ Harpyiæ, quà ab interpunctione, quà à ſcriptura. Verba autem Apuleij ſunt ſcripta ſua publicè recitantis. ea ſic emaculo: *Nam q. protuli ad vos, excerptum illicò, vt lectum eſt. nec reuocare illud, nec inde mutare.* Cuius correctionis rationem reddendam non arbitror, quod per ſe ſatis liqueat.

GODESCALCI STEVVECHI IN L. APVLEII LIB. II. FLORIDORVM QVAESTIONES.

SPINAE, *ſenticeta. Emendata l. prima. ff. de adſignandis libertis.*

Cata oratio. cati patres. Arnobij emendatio. Cynici philoſophi quare canes dicti. eorum nuptiæ publicæ.

Lauta pecunia; opera lauta. Pherecidis philoſophi patria.

Quis primus verſus; quis oratione proſa ſcripſerit primus.

Verba paſſa: oratio prorſa, vorſa.

fol. 335. *Sed ingenti eius fœcunditatem malo doctrinæ, quàm multiformis inſtrumento æmulari.*

Scriben. *ſed ingenij eius fœ. malo doctrina.*

fol.336. *Item hiſtorias varias rerum, nec non rationes laudatas diſertis.*

Lego, *nec non orationes*. & paullo poſt emendo, *quæ vtinam poſſem quidem*. nam quod iſtic edidcrũt. *quæ vtinam poſt ſe me quidem*, autumo factum non vigilantibus, ſed ſomniantibus operis.

fol.337. *Admirabilior eſſet in iuuene, quàm in te parta laus. niſi eam tu talem dediſſe. qua vtinam perpetuo liceret frui.*

Dij illis mortuis, qui ad eum modum Apuleij illa deprauarunt. emendo: *niſi eum tu talem dediſſes, quo vtinam*. Pater Seuerianus in Africam proconſul miſſus filium ſecum adduxerat Honorinum legatum. huius virtutes auctor omnimodis commendat, imo æquiparat ipſi patri. denique innuit Carthaginiẽſes nihil ita velle, quàm vt Honorino iſto, tali patre nato frui liceret perpetuum.

fol. 338. *Qui herediolum ſterilem, & agrum ſcrupoſum, meras rupinas, & ſenticeta miſeri colunt.*

Quid ſi conemur reſtituere? *qui herediolũ, agrum ſterilem, & ſcrupoſum, meras ſpinas & ſenticeta miſeri colunt*. nam quod vulgatur, Apuleij non eſſe tam certum, quàm Apuleium ipſum fuiſſe.

fol.339. *Id verò, quod dicit, ita ſimiliter nobis canit, vel potius eloquitur.*

Poſtulat ipſa ſententia, & quæ præmittuntur verba de pſitaco, geminationem ſyllabæ, *quod didicit*. Martialis: *Pſitacus à vobis aliorum nomina diſcã.*

Syllabas

Syllabas non geminaſſe librarios, quæ bis ſcribendæ eſſent, etſi ad eruendam verborum ſententiam litteræ ſæpe turbato ordine traiiciendæ ſint, notum ex textu Digeſtorum Florentino, vbi ſæpe obuium, SENT*iarum*, pro *ſententiarum.* alia trecenta. quod tamen minus animaduerſum in Senatuſcõſulti formula l.prima.ff.de adſignandis libertis: *Solus ei patronus, ſoláue patrona eſſet, perinde, atque ſi ab eo, eaue libertatem conſecutus, conſecutaue eſt.* vtique ſcribendum enim, *conſecutaue* EST, pro, *eſſet.* Superiora illa Apuleij de pſitaco dicta, meo iudicio iam rectè conſtituta: etſi inſuper emendanda, quæ de eadem aue præmittuntur, *dum facile os vti conformetur, dum tenera lingua, vti convibretur.* mala ſcriptura vulgatis, *cum tenera.*

fol.340.*Philoſophi ratio, & oratio tempore iugis eſt, & auditu venerabilis, & intellectu vtilis, & modo omni cana.*

Scribe meo periculo, *& modo omni cata.* Varro libro ſexto de ſermone Latino: *Catus Ælius Sextus non, vt aiunt, ſapiens, ſed acutus, & quod eſt, tunc cœpit memorari. ſimul cata dicta accipienda, acuta dicta.* Arnobij lectionem editam, quæ libro quinto aduerſus gentes, cùm de fabula loquitur, non verear mutare: *Dicunt eam cati patres, & ſuperciliosæ perlegunt gentes.* nam vulgati libri habent, *cuncti patres.* Plau. Moſtel. ——*miror tam doctam, tam catam te.* Non omnes hos catos accepêre, pro Varronis animo. plerique enim, & optimi ſcriptores vſurparunt pro ho-

minibus ſeueris, ſeriis, ſapientibus. quo modo Apuleius Athenienſes vocauit catos, alij alios.

fol. 341. *Dux Cynicis in porticum, ibidem in celebri loco corā luce clariſſima, accubuit.*

Cratem philoſophum ab Hipparche puella efflictim adamatum narrauit. ipſum eandem dehortari conatum, amorem deponeret: ſe nimirum pauperem eſſe, ad hoc deformem. vt probaret vtrumque, dorſum gibboſum in publico illi exhibuiſſe; ſupellectilem, & mundum philoſophicum, pallium cum pera, & baculo humi propoſuiſſe: his nihil commotam puellam reſpondiſſe, illo ſe marito contentam, ac ſubdidiſſe, duceret quò luberet. Ille conditione accepta, quam alij domum ducere ſolent vxorem, in locum publicum duxit, atque inibi accubuit. Imò quod proprium Cynicorum erat, nouam nuptam in propatulo virginis nomen ponere voluit: & hinc eſt cur nomen Cynicis à canibus inditum. vt auctor Diogenes Laertius in vita eiuſdem philoſophi. Ex quibus liquet, non abs re me emendaſſe ſuperiora: *Duxit Cynicus in porticum, ibidem celebri loco, in coram, luce clariſſima accubuit.*

fol. 344. *Nec non remedia mortalibus latis pecuniis, terra, cæloq́, & mari conquiſita.*

Genuinum videtur, *latè pecuniis*, aut quod malim, *lautis pecuniis*. alibi præmia vocat opima. frequentata hæc in libris bonorum ſcriptorum, *dos lauta*; *opera lauta, &c.*

fol. eod. *Quin etiam Pherecides Syrio ex inſula*

la oriundus. qui primus verſuum nexu repudiato, ſcribere auſus eſt paſſim verbis ſoluto loquutu, libera oratione.

Corrigendum, *Syra inſula oriundus.* ex mēte Strabonis lib. x. Deinceps vna dictione leuiter mutata interpungendum, *ſcribere auſus eſt paſſis verbis, ſolo.* Iſtiuſmodi orationem hodie vulgus proſam vocat, Apuleius prorſam nuncupauit lib. III. Florid. *& prorſa, & vorſa facundia veneratus ſum: ita vt etiā nunc hymnum eius vtraque lingua canam.* Ex quibus verbis conuincitur, prorſam orationem rectè dici poſſe; aut Latinè neſciſſe Apuleium. quod indicare viſum, quia vir celebris, & magni in litteris nominis, id negauit. *Deam prorſam* nominatam, quæ legitimo partui præeſſet, notum ex Cœlio. Hoc amplius, reticendum non eſt, proſæ inuentionem, atque adeo hiſtoriæ ſcriptionem Cadmo tribui. qua de re adeundus Sudas.

fol. eod. *Tot ille doctoribus eruditus, tot, tamq; multiiugis comitibus diſciplinarum toto orbe hauſtis.*

Fallor? an legi commodius poteſt, *toto orbe auctus*, vel proximè ſcripturam communem librorum, *toto orbe habitis.*

GODE-

GODESCALCI STEVVECHI IN L. APVLEII LIB. III. FLORIDORVM QVÆSTIONES.

IOCA, pro ioci πτωτῇ. *Locus ſeſſui. Ambire. Accire.*
Adire lethum. Preces dirigere. Demutare V pro B. ſcis, venis, ſinis; pro, ſcieris, veneris, ſiueris.
Sodes, ſis, illico: pro ſi audes. ſi vis, in loco.
Adclamandi formula, Omnes, Omnes.
Præfiſcini. feſcennini. faſcinare. ritus nuptialis.
Præfiſcine. & præfiſcini quid differant.
Ne, nedum; nequidem.
Impudentia, imprudentia, impudicitia, confuſa in libris.
Apuleius alibi correctus. Auditorium.

fol.347. *Reperias tamen apud ipſum argumenta lepidè inflexa. agnatos lucidè explicatos, perſonas rebus competentes; ſententias vitæ congruentes, loca non infra ſoccum, ſeria non vſque ad cothurnum.*

Tam certum eſt ſcribendũ, *ioca non infra ſoccum*, quàm ſolem meridianum calere. deprauarunt iſti, qui neſciuerunt Salluſtium & alios *ioca* neutro genere, pro *ioci* dixiſſe. ſed illos ego ad Nonium Marcellum, & ſimiles Grammaticos remitto. interim cogitaturus, quid pro voce *agnatos* commodè ſubſtitui poſſit. quæ quidem vox non alio hic fine adhibita, quàm fuerat in fabula Dauus, nempe vt turbet omnia. fortean *actus* auctor ſcripſerit, notum in fabulis

bulis vocabulum, vt & alia hic poſita, vel ἦθη, aut πάθος, aut ſimilis vox Græca hic hæſerit. quamquam in priorem ſententiam magis inclinet opinio noſtra.

fol. 348. *Serus adueniens amicus annuit locum ceſſui, impertiunt. extimus quiſque excuneati quæruntur. farto toto theatro.*

Ipſum mihi Thalem Mileſium iudicem da, nunquam ſenſum eorum verborum eruat. neque idem neget rectè me emendare, *ambit locum ceſſui.* id eſt, flagitat, petit. cauſa deprauatæ & intricatæ ſententiæ, quòd in optimis libris perſcriptũ fuerit *amVit*, locum ceſſui dicit, quem ad modum & libris ſuperioribus oleum vnctui, tunicam indutui, baltheum cinctui, pallium amictui.

fol. eodem. *Miſſi ex promptioribus, qui acciperent, atque eum in ſuo lectulo mortuum offendunt.*

Huiuſmodi menda qui non viderunt, vel ſi vidêre, præterire voluerunt, his moleſtum non erit ſpicas iſtas nos legere, vbi ſuam ipſi fecerint meſſem. lego, *qui accirent.*

fol. 349. *Dolor modico ante ſedatus eſt, quàm me denique violentus examinaret, & Philemonis ritu compelleret ante lethum abiret, quàm lectum.*

Tollenda duo menda, quæ operarum incuria irrepſerunt: & ſcriben. *exanimaret.* & mox *læthum adire.* deinde leuiter immutandum, quod ſubſequitur, *veniebam reditum, quod pepigeram.* quiſquis locum inſpexeris

inſpexeris animo attẽto, facilè videbis verũ eſſe, *veniebã redditũ*. vel, quia res theatralis agitur, *ven. editũ.*

fol. 350. *Vt pro eo honore vobis multas gratias, dicerem, pro quo nullas preces dixeram.*

Vocum alluſiones ita crebræ in his Floridis, vt nõ ſine ſtudio quæſitæ videantur. eoque merito ſuſpicatus, & hoc loco Apuleium id ſecutũ, ac ſcripſiſſe, *preces direxeram*. loquutione in cõſtitutionibus imperatorum obuia, & in libellis Principi, aut ſenatui porrigendis plus ſatis frequentata.

fol. eod. *Certa enim ratio, qua debeat philoſopho ob decretã ſibi publicè ſtatuã gratias agere. à qua paullũ demutauit liber, quem Strabonis Aemyliani excellentiſsimus honor flagitat.*

Priora illa ſic reſtituta arbitror, *quum debeat philoſophus*. & poſt reſcribendum, *demutabit liber.* nam id tempus ipſa orationis ſeries depoſcit. enim librum illum elaborandum adhuc fuiſſe clamant iſta, *quem librum ſperabo me commodè poſſe conſcribere.* ſed nondum hæc ſatis. namque in vno orationis ambitu fertiliſſima eſt ſeges vitiorum. ſequitur mox:

fol. eod. *Scitis eum hodie nobiſcum probare. eſt enim in ſtudiis tantus prænobilior; ſic proprio ingenio, quàm patritio conſulatu.*

Niſi egregiè fallor, dixerit auctor, *Sitis eum hodie vobis cõprobari*. vt enim *ſitis*, pro, *ſiueritis*, ita *ſcis*, pro *ſcieris*; *venis*, pro *veneris*, item alia antiquitus ſimili cõtractione formabãt. nonnumquã & duæ voces in vnã cõglutinabant: vt, *ſodes*, pro, *ſi audes*; *ſis*, pro, *ſi vis*; *illico*, pro, *in loco*. teſtes Cicero, Nonius, Feſtus. Quod ad

ad explicationẽ emendationis reliquæ, veniam petit Apuleius à ſenatu Carthaginiẽſi, & principibus Aphricæ, permitterẽt in hac oratione, quæ gratiis agẽdis, pro ſtatua ſibi à ſenatu decreta, deſtinata fuerat, aliqua adſpergere in laudẽ proconſulis Æmyliani. Quã eius rei cauſam dicere nititur, eã verba ſequẽtia nõ exprimũt. vide nũ rectè à nobis caſtigata, *Eſt enim in ſtudiis tanto hic prænobilior proprio ingenio, quã patritio cõſulatu.* cui cõiecturę meę poſt cõperi pręualere Beroald. codicis lectionẽ: *Eſt enim in ſtudiis tãtus, vt prænobilior ſit proprio ingenio, quã patritio cõſulatu.*

fol. 352. *Cõmemorauit inter nos iura amicitiæ, ac cõmilitiæ, ſtudiorũ, eiſdẽ magiſtris inchoata.*

Sublata interpunctione, repono: *ac commilitia ſtudiorum.* nam commilitium ita poſitum neutro genere in Pandectis. l. de hereditate. ff. de caſtren. pecu.

fol. eod. *Quid igitur ſupereſt ad honoris mei tribunal, & culmen ad laudis meæ cumulũ.*

Enumeratis cõpluribus Æmiliani in ſe beneficiis, in eo maximè gloriatur, ac triumphat Lucius, quòd proconſul, ſe illi ſtatuam Carthagine de ſuo poſiturum pollicitus. & hoc meo animo culmen laudis. ſcribo: *quid ig. ſupereſt ad honoris m. tribunal? en culmen.* in quo ἐνέργεια longè maior.

fol. eod. *Nonne videtur hoc vobis ſenatuſcõſultum eſſe? quod Carthaginienſes omnes, qui in illa ſanctiſsima curia aderant, tam libenter decreuerunt omnes,*

Conſidera quęſo, ſitne ad formulã adclamãdi, quę in conſenſu Senatorũ obſeruabãtur, hoc loco alluſum,

ſum, vt Apuleius ſcripſerit, *quod Carthaginienſes, qui in illa ſanc. curia aderant, tam lib. decreuerũt Omnes, Omnes.* nam geminatam etiam in acclamationibus hanc vocem teſtis mihi Fl. Vopiſcus, in Tacito. iterum in Probo. & V. C. Iuſtus Lipſius in ſuis lectiſſimis Electis. Trebellius Pollio: *quæ cùm eſſent ſæpius dicta, addiderunt, Omnes.* eodem ſpectant & ſubſequentia Apuleij: *qui me,* inquit, *in illa curia honeſtiſſimis adclamationibus decorauêre, in qua curia, vel nominari tantummodo ſummus honor eſt.*

fol. 353. *Igitur quod difficile factu erat, quodq́ reuera arduum nobis exiſtimabatur, gratum eſſe populo, placere ordini, probari magiſtratibus, & principibus; id præfuſiuè dixerim, iam quodãmodo mihi obtigit.*

Monſtrum verbi, *præfuſiuè*, etiam in Beroaldina editione locum retinuit. id qui primum fabricauit, næ ille plauſtrum perculit. corrigo fauentibus Muſis: *id, præfiſcine dixerim, quodammodo mihi obtigit.* quam formulam de Plauti Aſinaria, & Rudente expreſſit. Arrogabat ſibi Apuleius quod paucis ante hominibus obtigerat. qua re ne forte iram Deorum, vel inuidiam mortalium ſibi accerſeret, ſubdidit illico mutuatam de antiquo nuptiarum ritu formulã *præfiſcini.* Nouam nuptã laudari ſolere in Hymeneis, ſat cõſtat. ſed iactis feſcenninis, adiicere ſtatim ſolẽt, ad arcendum faſcinũ, *præfiſcini.* Titinnius in Setina:

Paulla mea amabo pol tu ad laudem addito
Præfiſcini. ——————

Fragmen-

Fragmentum illud apud Chariſium lib. 11. ſuarum Inſtitutionum.qui rei explicandæ ſubiicit, *ne puella faſcinetur*.adeundus & Feſtus,in *Feſcennini*.& Ianus Gulielmius noſter lib.11. Veroſimilium. Porro *faſcinare* Virgilio,Plinio,valet incantare. Conſulendus Plinius lib.ſeptimo naturalis hiſtoriæ, cap. 11. Agellius lib.IX.cap.IIII.Denique *præfiſcine*, de præſenti; *præfiſcini*, de futuro dici notat flos eruditiorum Ioſep.Scaliger ad Feſtum,in *numerò*.

fol. eodem. *Quæ mihi ne in mediocribus quidem ciuitatibus vmquam defuêre, ne in Carthagine deſint.*

Quid ſi reponam, *nedum Carthagine deſint.* qua forma pluries ſcriptorem hunc vſum obſeruabam. inprimis lib.IX.de aſino: *vix paucos olerum manipulos de proximo, ſolet anhelitu languido fatigatus ſubvehere; nedum vt rebus amplioribus idoneus videatur gerulus.* Suetonius de illuſt.Grammaticis: *Grammatica olim Romæ ne in vſu quidem; nedum in honore vllo erat.*ſed alibi nos hac de re egimus, in vſum puerorum.quanquam ibidem, *ne*, pro *nedum* meminimus frequentatum.

fol.354.*Viderint quibus mos eſt oggerere ſe & otioſis præſidibus, vt impatientia linguæ commendationem ingenij quærant.*

Reſtituendum dubio procul *oggerere ſeſe*, vel *oggerere ſe nec otioſis (vel negotioſis) præſidibus, vt impudentia linguæ.* Crebro has voces, *impudicitia, impudentia, imprudentia, impatientia*, locum mutuum in-

K uaſiſſe

uaſiſſe comperi. ſi quis exempla quærit, adeat notas doctiſsimi Stephani Pighij amici mei ad Valer. Maximum. hoc amplius etiam ſecundo de Aſino à Pariſien. meritò legebatur, *ſenſit imprudentiæ ſuæ labem.* cùm antè vulgaretur, *impudicitiæ*, quod non niſi ab imprudentibus ibidem ſuppoſitum.

fol. 356. *Quo magis celebrari debet frequentius vſurpata, & quidem non niſi adiutorio tanto viro præſidente.*

Dicta de voce humana hanc credo ſcripturam deſiderant, *celebrari debet, frequentius vſurpari. & quidem non niſi auditorio, &c.*

GODESCALCI STEVVECHI IN L. APVLEII LIB. IIII. FLORIDORVM QVÆSTIONES.

VBI, vnde, aduerbia loco relatiuorum pronominum.

Protagoras Democriti diſcipulus. eius diſceptatio cum Euathlo.

Venarũ pulſus in morbo inconditi.

C. & G. promiſcuæ litteræ olim.

Faces in funere. eas auerſas viros tenuiſſe.

Quid rogus, buſtum, pyra, ſepulcrum, monumentum.

Homines, pro, omnes; Habeo, pro, aueo. B. & V. vnde confuſa.

Emendati Varro apud Nonium: Varus bis apud Priſcianum: & Petronius.

Voluntatẽ in maleficiis ſpectandã.

Viare. Bitere, bitare. Nonius bis correctus.

AV pro O; & contra. Item V, pro AV. Perſcitari. Nequicquam.

fol. 358. *Item ille comicus, qui paruam partem poſtulat Plautus loci.*

Meo

Meo iudicio Plauti nomen auctor non adſcripſit. de quo tamen tuum audire lubet iudicium.

fol. 359. *Faciliuſq́; laudes veſtras alibi gẽtium, quàm apud vos prædicarim. ita apud vos cuique modeſtia obnoxia eſt: apud extraneos autem veritas libera, & vbique.*

Reponebam, vt mihi videbar, non infœliciter: *ita apud ſuos cuique modeſtia obnoxia eſt.* etſi enim ciuis Carthaginienſis non eſſet Apuleius, in cuius ſenatu hæc dicebantur; tamen ad coniecturam meam pertinet, quod ſubiicit: *mihi & patria in concilio Africæ, id eſt veſtro, & pueritia apud vos, & magiſtri vos.*

fol. 360. *Protagoras, qui ſophiſta fuit longè multiſcius, & cum primis rhetoricæ repertoribus perfacundus, Democriti phyſici ciuis æquæuus, inde ei ſuppeditata doctrina eſt.*

Hiſtoriam illuſtrabit Agellius libro quinto, cap. tertio. qui cum non omnimodo ſentit Philoſtratus Lemnius in vitis ſophiſtarum. Interim emendandũ, *vnde ei ſuppeditata doctrina eſt*. ab ipſo enim Democrito omnia Protagoras iſte hauſerat, atteſtante ipſo Agellio. vſus auctor particula *vnde*, loco pronominis relatiui perſonalis. & quamquam *Inde*, eadem phraſi accipi poteſt, vt & reliqua pleraque loci aduerbia (vt in Particulis demonſtrauimus) alterum tamen nobis viſum magis conueniens. Itidem Cicero pro Flacco: *adſunt Athenienſes, vnde humanitas, doctrina, &c. in omnes terras diſtributæ putantur.* Terentij, Cæ-

 ſaris,

ſaris, Varronis, aliorum exempla, qui deſiderat, videat in Particulis noſtris.

fol. eod. *Cœpit nolle quod pepigerat, ſed callidè nectendis moris fruſtrari magiſtrum, diutuleq́, nec aſſerere velle, nec reddere.*

Euathli triconis verſutia tangitur, de cuius aſtu, & lite cum præceptore Protagora agitata conſulendus Agellius libro dicto, capite decimo. & locus Apuleij, niſi me coniectura fallit, propius ad ſententiam reſcribendus, *nec adſerere velle, nec renuere.*

fol. 364. *Animaduerteret venarum pulſus inconditos, vel præclaros.*

Mihi equidem dubium non fuit, pulſus illos non *præclaros*, ſed, *præceleres* nuncupandos. Infra hoc eodem libro: *manum hominis pertractat venarum pulſum, & momenta captat. ſi quid illic turbatum, atque inconditum.*

fol. 365. *Procul igitur faces abigerent, procul ignes amolirentur, rogum demolirentur.*

Corrigo: *faces abiicerent.* C & G litteræ promiſcuæ librariis. Faces in pompa funebri iuſtis perſoluendis adhibitæ. Apuleium audiamus lib. 11. Floridorum: *comœdiam eius*, inquit, *prius ad funebrem facem, quàm ad nuptialem veniſſe.* teſtis locuples Virgilius erit, vt morem illum eadem opera ſimul illuſtremus. is igitur ſexto Æneid.

——tum membra toro defleta reponunt,
Purpureaſq́, ſuper veſtes, velamina nota,
Coniiciunt. pars ingenti ſubiêre pheretro

Triſte

Triſte miniſterium.& ſubiectam,more parentum,
Auerſi tenuere facem.——————

Quo loco interpretes adnotant propinquioribus virilis ſexus facis tenendæ officium dari ſolitũ. quod ad rogum Seruius audiẽdus eſt: *Apparatus* (inquit) *mortuorum funus dici ſolet; exſtructio lignorum, rogus; ſubiectio ignis, pyra; crematio cadaueris, buſtum; locus, vſtrina; operis conſtructio, ſepulcrum; inſcriptum nomen, memoriaq́, monumentum.*

fol.365. *Poſtremo propinquis etiam hominibus inuitis.quod ne iam ipſi hereditatem habebant, an quod adhuc illi fidem non habebãt, ægrè tamen ac difficulter Aſclepiades impetrauit mortuo dilationem.*

Tria hinc menda expellenda, inde reddenda ratio emendationis. ſcribo, *propinquis etiam omnibus inuitis.quod ne an ipſi hereditatem auebant*. genus loquendi agnoſcent ſcio, qui ſcriptorem hunc vigilanter legerunt: tum facilè animaduertent ludere eum in παρονομασίᾳ verborum, *auere; habere*. In conſanguineos id imprimis torquere conatur, magis de familia herciſcunda, quàm reuocondo poſtliminio, quem defunctum volebant, ſollicitos fuiſſe. atq; eò minus credidiſſe medico. Pręterea non iam primum eſt, cùm illud *aueo* deprauatum eſt in *habeo*, pertinaci & peruerſa deſcriptorum conſuetudine. quibus B, & V, (ni fallor) ex adfinitate ſecundæ litteræ Gręcæ, & Latinæ, promiſcuè ſcribebantur. Tum & adſpirationis notam adhibebant, adimebãt pro lubitu.

K 3 ſic

ſic in editione noſtra lib. II. de aſino legas: *facilis auritu*, cùm debeat ſcribi *hauritu*. Itidem in Mamertini Panegyrico ad Iulianum Imp. in duabus editionibus reperi: *ediſcenda omnium nomina tribuum homines, atque etiam ſinguli ſalutandi*. puer videat, quia de candidatorum laboribus agitur, legendum, *ediſc. o. nomina tribuum; omnes, atque etiam ſinguli ſalutandi*. Redeo ad vocem *Aueo*. & Varronem emendo apud Nonium in Mutabiliter, Varro, cras credo hodie nihil. *Quibus inſtabilis animus mutabiliter habet habere, & non habere*. ſcribo, *auet habere*. nam in eo animi æſtus, quod modo aueat, & cupiat; modò repudiet. Iuxta illud Horatij:

Quod petiit, ſpernit: repetit quod nuper omiſit.

Item & apud Petronium in epigrammate:

Ipſe pater veri doctus Epicurus in arce,
Iuſſit, & hanc vitam dixit habere Deos.

Quid aliis placeat ſcio. lego nihilo ſecius, *dixit auere Deos*. Exſtant apud Priſcianum verſus Vari poëtæ ex lib. II. de magiſtro illo, qui filios Faliſcûm ſibi commiſſos hoſtibus tradidit. quos ideo adſcribam, vt ad fragmenta poëtarum, vbi ea deſiderabam, referantur; ſed paullò integriores:

Tum litterator creditus
Ludo Faliſcûm liberos,
Cauſatus in campi patens,
Extraq; muros ducere:
Spaciando paullatim trahit
Hoſtilis ad valli latus.

* * *

Seu

Seu tute malis hoſpites,
Seu tute captiuos habes.

Ne ambige, quin primo verſu ſcribendum, *creditos*, vltimo verò *aues*, non *habes*.

fol.366. *Bonis in rebus conatus in laude, effectus in caſu eſt. ita vt circa in maleficiis etiam cogitata ſcelera, non perfecta adhuc, iudicantur cruenta mente, pura manu.*

Scripſit Apuleius, *ita vt contra.* neque dubitandum, quin præ oculis habuerit Diui Hadriani reſcriptum, quod hodieque exſtat in l. Diuus. ff. ad legem Corneliam de ſicariis: *in maleficiis voluntas ſpectatur, non exitus.* facit eodem & l. quiſquis. C. ad legem Iuliam maieſtatis: & Iuuenalis ſaty. XIII. & inde eſt, quod Cicero pro Milone ſcripſit, *interitus cauſam, non interitum ſpectari oportere.* Pro altera ſententiæ parte ſtat Ouidianum iſtud:

Si deſint vires, tamen eſt laudanda voluntas.

Itidem Apuleij hoc eodem libro: *ſicut ad pœnam ſufficit meditari punienda, ſic & ad laudem ſatis eſt conari prædicanda.*

fol.eod. *Hiſce igitur moramentis omnibus qui volũt deuitari, aduectorem ſibimet equum deligunt diutinæ fortitudinis.*

Impedimenta varia, moleſtias grauiſſimas recenſuit, quas ſentire ſolent illi, quicunque carpento iter conficiunt. quæ quidem omnia deuitare volentes, equo vehi malle oſtendit. locus mihi conſtituendus videbatur: *Hiſce ig. m. omnibus qui nolũt deuiari,* vel,

quod verius autumo, *debitare*. hoc eſt à recta via deduci, deflectere. *Viare*, *tranſuiare*, *deuiare* vſitata fuiſſe Lucilio, Afranio, Lucretio, & Plinio, ſat notum eſt. pariter, *Bitere*, *betere*, & *bitare*, antiquis idem fuiſſe, quod nobis ire, non ignorant, qui vel pedem in ſtudiis humanitatis poſuere. meminit enim Nonius in *Betere*, in *perbitere*. & ab eodem verbo Feſto dicti *Bitienſes*, peregrinantes; quod iam ante monui. Corrigo Nonium, *Prouidere ait mouere*, *& ferre*: lego, *probitere mouere*, *efferre*. & ibidem in verſu Pacuuij pro —*prouideam gradum*, repono—*probitem gradum*.

fol. 367. *Et illico in pedes deſiliunt, fruticem, quem verberando equo geſtant, eam virgam in læuam manum transferunt. Itaq. expedita dextera adeunt, auſcultant. & ſi diutulè ille quippiam percertetur, ambulant diutulè, & fabulantur.*

Quid *auſcultandi* verbum huic loco faciat, dico quod ſentio, perſpicere nondum potui. Beroaldus repoſuit, *adeunt*, *ac ſalutant*. amicus noſter alibi laudauit, *adeunt*, *& ſalutant*. perbenè ad ſententiam. quæro tamen ex iis ipſis, quæro ex te? ſitne veroſimilior coniectura noſtra, *adeunt*, *auſculantur*. idque ſic fieri ſolere in adeundo, excipiendo hoſpite, &c. plus ſatis iam ante à nobis oſtenſum eſt. tum contendo in verbis ſubſequentibus Apuleianum fuiſſe, *quippiam perſcitetur*. Redeundum ad *auſculandi* vocem vſurpatam veteribus, pro, *Oſculandi*, teſte Pompeio Feſto. imò è contrario, *Oſculanam pugnam* nominaſſe,

minaſſe, pro *Auſculana*, idem quoque memoriæ prodidit. Itidem antiquitus V, pro Au placuiſſe, teſtes nummi, lapides, & libri manuſcripti.

fol. 368. *Omnia fluxa, infimaq́ eſſe. quidquid ſub cælo diuitiarum eſt, eas omnes ad bene viuendum quicquam eſſe.*

Sententiam quære, videbis oportere ſcribi, *infirmaq́ eſſe.* & mox, *ad bene viuendum nequicquam eſſe.* Ennius apud Ciceronem: *qui ſibi ipſi ſapiens prodeſſe nequit, nequicquam ſapit.* Virgilius quarto Æneid.

Adſpicis hæc? an te genitor cum fulmina torques
Nequicquam horremus. ————

Ouidius primo Metamorph.

Nequicquam Deus abſcidit terram. ———

videndus Feſtus.

fol. eodem. *Eam nauem ſi aut gubernator non agat, tempeſtas agat.*

Lege, *eam autem nauem ſi gubernator non agat.*

GODESCALCI STEVVECHI IN L. APVLEII LIB. DE DOGMATE PLATONIS QVÆSTIONES.

God. Stevvechius Adriano Quarrao V. N. S. D.

OBITVM fratris tui doluiſti non abs re: adoleſcẽs erat maiori iudicio quàm pro ætate iſta; mores inſtitutioni egregiè reſpondebant; generoſitas, & ingenuitas ſtirpi. ſed quid facias, mi Quarræ, nam & nos, qui magnum ſpiramus homulli, fortaſſean & craſtina dies videbit efferri. A mœrore animum te tantiſper auocare, & ad leuiuſcula hęc à me in Apuleio notata aduertere velim. Vale, & Stewechio, vt tuo, vtere.

FINGERE. *GenEtrix, contra GenItor ſcriben. geno, genere.*
Mũdus muſicè, & canorè mouetur.
Tres animæ partes in homine. quis cuique locus tributus.
Apuleij permulta ſanata. & vno loco Salluſtius.
Verbi Succedere elegans ſignificatio. Succeſſus, pro, ædificiis.
Bilis. quid ſit Manare.

fol. 373. *Materiam verò improcreabilem, incorruptamq́ commemorat, non ignem, neque aquam, nec aliud de principiis, abſolutis elementis eſſe; ſed ex omnibus primam, figurarum capacem, factioniq́ ſubiectam.*

Platonis

Platonis verba auctor recenſuit de materia Dei. quid ſi verius eſſe dicam ſcribendum? *fictionique ſubiectam*.

fol.378. *Cæleſtem animam, fontem animarum omnium, optimam & ſapientiſſimam virtutem eſſe genitricem.*

Repono, *genetricem*, itidem eodem hoc libro *genentium, genamur, &c.* reſcribo à verbo *genere*. pro quibus vulgarunt *gignentium, gignamur*. de hoc verbo Priſcianus lib.x.& alij Grammatici veteres conſulendi. Præterea Genetrix per e, genitor per i, ſcribendum obſeruauit quondam Probus Grammaticus, cuius ſententiam hac inſcriptione veteri, quæ Romæ in horto Caroli Stalle, iuuare viſum eſt:

FRATER. MEI. ET GENETRIX
GERMANA. ORO. ATQ. O. DESI
NITE. LVCTV. QVESTV
LACHRVMAS. FVNDERE
SEI. IN. VITA. IVCVNDA.
VOBIS. VOLVPTATEI. FVEI
VIRO. ATQVÆ. AMICIS
NOTEISQVE. OMNIBVS.

In alio marmore eſt, *Veneri genetrici.*

fol.eod. *Et hinc fieri, vt Muſicæ mundus, & canore moueatur.*

Scripſit Apuleius: *vt Muſicè mundus, & canorè mo.* quod veriſſimum eſſe comperiet, quiſquis conſiderabit, quę hoc loco de numeris, & modis diſſeruit. Cenſorinus de die nat. cap.XIII. totum mundū muſica

ſica ratione factum ſcribit. Nec multo poſtea oſtenſurus Apuleius, & quidem ex mente & ſententia Platonica, non omnia quæ accidunt, ad vim fati referenda eſſe; ſed rerũ euentũ partim à nobis, partim à fortuna ipſa pendere, hoc verborũ ambitu vtitur.

fol. 382. *Sed eſſe aliquid in nobis, & in fortuna nõnihil. & fortunæ improuidos caſus ignorari à nobis fatetur. inſtabile enim quiddam, & intercurrens intercidere ea ſolere, quæ conſilio fuerunt, & meditatione ſuſcepta, quæ non patiatur meditata ad finem venire. & tunc quidem, tum impedimentum illud vtiliter prouenit, res illa fœlicitas nominatur; at vbi repugnationes iſtæ nociuæ ſunt, infœlicitas dicitur.*

Leuiuſcula mutatione ſententia eruetur: *quod non patiatur meditata ad finem venire. & tunc quidem cùm impedimentum, &c.* an non hoc eſt poſt aliorum meſſem ſpicas legere?

fol. 383. *Totum verò hominem in capite, vultuq́ eſſe. namq́ prudentiam ſenſusq́ omnes non aliàs, quàm illa parte corporis contineri. cetera enim membra ancillari, & obſeruire, cibos, & alia ſubminiſtrare, vectare & in ſublime poßit, vt dominum, atque rectorem, prudentiaq́ eius à periculis vendicare.*

Adeſſe iube patres omnes, omnes conſcriptos, quibusque in Senatum veniendi ius eſt, de verbis Apuleij

Apuleij pronunciaturos puto antiquum illud N. L. Latet ſententia Platonica (niſi verius ſit eum, pariter vt Marcum Tullium à Socrate illam mutuatos eſſe)quam tantis ſordibus, & mendis inuolutā diutius circumferri nō patior.rectè enim eluere videor: *cibos & alia ſubminiſtrare: vim vetare, & in ſublimi poſitum dominum, atque rectorem, prudentiamq; eius à periculis vindicare.* Tres animi partes Philoſophus ſummus conſtituerat.primam,rationabilem ſcilicet, & omnium optimam,in arce capitis, vt gubernatricem.alteram,iraſcentiam nimirum, ad cordis deducebat domicilium.cupidinem verò,atque appetitus, infernas abdominis ſedes obtinere dicebat:vt vitiorum latebras, & diuerſoria luxuriæ, nequitiæque. Cum ratio ſola regeret, inferiores duæ partes parerent; nihil iracundia,aut voluptas appeterent, quod illa inutile eſſe dictaret; tum animanti ſanitatem ineſſe,viribus pollere,& pulchritudine. Conſulendus Plato lib. De natura. Quod de Iracundia rurſum ſcripſit,id quoque non puto eſſe ſine mendo, aut vitio ſcripturæ. verba hæc ſunt:

> *Iraſcentiam verò procul à ratione,ad domicilium cordis deductam eſſe: obſequi eam, & reſpondere in loco ſapientiæ.*

Non me fugit eorum verborum expoſitio; vereor nihilo minus tamen ab auctore ſcriptum fuiſſe: *obſequi eam, & reſpuere interdum logos ſapientiæ.* iuxta illud Horatij:

> *Ira,furor breuis eſt,animum rege,qui niſi paret,*
> *Imperat.hunc frenis,hunc tu compeſce catena.*

Salluſt.

Salluſt. in Coniuratione: *Si libido poſſidet, ea dominatur. tum animus nihil valet.* nam ita in m.ſ. meis, *tum*, particulam addi comperiſſe me, non poſſum quin moneam.

fol. eodem. *Iam guſtatus ſolutiores eſſe ſenſus, ideóque humilioribus potius, aut aquoſis commendatos.*

Mutila hæc de guſtu olim animaduerteram, quare ea iam adſcripſi ex Beroaldina editione, & reponenda puto: *ideoq́ humidioribus potius, aut aquoſis commodatos.* Quinimò & quæ de olfactu ſubſequuntur, mea opinione in hunc modum reſtituenda: *Eorum etiam, quæ corrupta videntur, ſeparandi vis intelligenda eſt.* vulgatæ editiones ad vnam omnes legunt, *quæ corrup. imitantur, ſeparanda vis in. eſt.*

fol. eod. *Cum quidem ea quæruntur vapore, & fumo exhalantur, odor in his iudicium ſenſusq́ ſuccedunt.*

Reuocatum puto iri elegans loquendi genus, etſi hodie minus frequentatum, ſi legamus: *odoris iudicium, ſenſusq́ ſuccedunt.* cùm de corruptis, aduſtis, madefactis, ex vapore, aut fumo iudicandum eſt, (quam genuinam ſcriptoris mentem eſſe nemo negabit) dicuntur illa iudicium odoris ſubire, propter ſymphóniam, quam natura illi ſenſui voluit eſſe cum naribus. qua de re ornatè diſſerit, nec minus eruditè Lactantius Firmianus, libro de opificio Dei, cap. x. Dixit phraſi non planè abſimili Virg. lib. III.

eidem

——*eidem olim curru ſuccedere ſueti.*

Itidem quarto Æneid.

Quis nouus hic noſtris ſucceſſit ſedibus hoſpes.

Inde quoque *Succeſſus* dicti Arnobio, pro domibus, libro ſecundo aduerſus gentes: *Domibus*, inquit, *ſtructis, & lautioribus ſucceſſibus inſtitutis, non adamarint caſulas.* Immutanda eadem pagina in Apuleio hæc leuia: *auditus illi eſt, viſuſq́; præſtantior.* male alij, *ille eſt.* Item: *ſed homini promptuarium potius.* vulgò legunt, *hominis.* Item: *membrorum alia conditione ſunt optima, atque longè peiora.* Ruit ſententia niſi reſcribas, *aliaq́; longè peiora.*

fol. 385. *Cùm exardeſcit ira, trepidanſq́; celerioribus motibus vertex cordis, ipſius madens ſanguine pulmonis excipitur mollitia, ſiti, frigore.*

Fortaſſean in autographis fuerit, *vertex cordis bilis madens ſanguine.*

fol. 386. *Quid de cibatu ipſo loquar? quem itinera ex vtero manentia, fibris iecoris adiuncta diſpertiunt.*

Lege meo conſilio, *manantia*. Manare dicitur cum humor ex integro non nimis ſolido, per minimas ſuas partes erumpit, teſte Feſto.

GODE-

GODESCALCI STEVVECHI IN L. APVLEII LIB. DE PHILOSOPHIA QVAESTIONES.

God. Stevvechius Simoni Helmio Delphio, præceptori quondam ſuo. S. D.

ABſit, vt te, vir præſtantiſſime, indictum (vt ille ait) prætercam: aliter enim mores tui, aliter tua in me, & in omnes pariter litterarum amantes beniuolentia promeruit. quam ſcio te non niſi cum vita depoſiturum. quæ quidem etſi maiora ſuo quaſi iure à nobis poſceret; nihilominus tamen, quòd alia in præſens non ſuppetunt, iſta qualia qualia ſunt in Apuleium coniectanea, grato animo accepturum te, atque expenſurum non diffido. Vale, & Stewechium tuum, vt, ſoles, ama, orna. Hugoni noſtro, & amicis cæteris ſalutem.

Ἀναλγησία. G. pro C. Adigi poteſtatem, adigi iuſiurandum.
Virtutis viam graditur. In tempore lectus vir.
Ferunt iſta ad vitam beatam. Cicero Platonem imitatus.
Molimèntum. Voces integræ non geminatæ à librariis.
Dicis cauſſa, dicis ergò. dicis gratia.

fol. 391. *Doctoresq́; puerorum nihil antiquius curare oportet, quàm vt amatores virtutum,*

tum,vel inter ſe moribus, & inſtitutis eos ad id prorſus imbibere,vt regere, & regi diſcant magiſtro iuſtitia. Qua re præter cætera induci ad hoc cæteros oportere vt ſciant,quæ ſequēda,fugiēdaq́; ſint honeſta eſſe ac turpia. illa voluptatis, hæc laudis.

Vide,ſitne concinnior coniecturæ noſtrę ſcriptura: *quàm vt amatores virtutum velint eſſe. moribus & inſti.e.a.i.p.imbuere,vt regere & r.d.magiſtra iuſtitia. Quare præter cætera induci ad hoc eos oportere,vt ſciāt.*

fol. 392. *Ita enim dixerim, quæ non extinguit incitamenta irarum, ſed ea ſtupore deficit immobili.*

Docui alibi,legendum hic eſſe, *defigit immobili.* quod merito à me factum (etſi editio Beroaldina reclamat) capiet,qui de vitio incommobilitatis (Græci ἀναλγησίαν vocabant) dicta illa intelleget.

fol.405. *Et eſt ſane melius talē regi,nec ipſum in alios habere poteſtatem, nec dominari, ſed ſeruire,ipſum aliorum adiici poteſtati,parendi potius, quàm iubendi officia ſortitum.*

Dictum de eo,qui neque natura,neque induſtria ſua ad rectum viuendi ſtudiū formari queat. quem ego aliorū poteſtati adegerim,nō adiecerim.ſcripſerimque,*ipſum aliorum adigi poteſtati.* niſi ſi quis malit,*adigi poteſtatem*:ſic in Salluſtio,in Pandectis, *adigi iuſiurandum*.pro,*adiici iuſiurandum*,reponi debere alij ſuaſerunt,membranæ mihi perſuaſerunt.

fol.406. *Eum,qui per hæc profectus,fidenti, & ſecuro gradu virtutis via graderetur, adeptum ſolidam viuendi rationem, repentè fieri perfectum. hoc eſt repentè præteriti, futuriq; æui vltimas partes attingere, & eſſe quodammodo in tempora lætum.*

Primum lege, *virtutis viam graderetur.* qua phraſi *viuere vitam*, alia multa olim efferebant. De cetero, neſcio an perſuadebo verum eſſe, aut ſaltim vero admodum ſimile: *& eſſe quodammodo in tempore lectum.* quaſi dicat commodè repertum virum, quem Plato requirebat perfectè ſapientem.

fol.eod. *Immiſſis omnibus, quæ ad beatā vitam fuerunt, non ex aliis pendere, ſed in ſua manu eſſe ſapiens rectè putat.*

Emenda. *quæ ad beatam vitam ferunt.* nam Platonis iſtud auctor expreſſit: τὰ πρὸς εὐδαιμονίαν φέροντα. Cicero reddidit: *quæ ad beatè viuendum ferunt.*

fol.409. *Sapiens non meræ voluptatis quidem alicuius gratia veniet ad agendū, niſi præſtò fuerint honeſta emolumenta virtutis.*

Si Philoſophorum ſcholæ patientur, ſcribam, *molimenta virtutis.* Siſenna IIII. hiſtoriarum: *magno cum molimento, ac perpetuo ſono procedunt.*

fol.411. *Non ſolùm autem oportet, dum vitam colit, digna diſcere, nec ea agere, quæ eorum maieſtati diſpliceant; verùm & tunc, cùm corpus relinquit.*

Certa

Certa mihi correctio viſa, *digna Dis dicere.* in qua ſi doctis placebo, non laborabo de ceteris. Vult autem Apuleius, ſeu potius Plato, ſapientem Deorum imitatorem eſſe adſiduum, cùm dictis, tum factis.

fol. eod. *Ciuitatem eſſe coniunctionem hominum plurimorum, in quibus ſunt regentes, alij citeriores. coniuncti inter ſe concordia, & c.*

Vide, ſi probè emendarim: *in quibus ſunt regentes alij, alij citeriores.* Voces totas etſi geminandas, ſemel tantùm librarios deſcribere ſolitos, longo vſu, & Pompeio Feſto obſeruante didici. quod hominibus quibuſdam ſcio non perſuaderi, qui ipſi neque ſua mihi omnia adhuc probare potuerunt.

fol. 414. *Facere ciuitatem plenam bonarum legum, & murorum.*

Repono: *legum, & virorum.* niſi malis *morum.* & quod paullò ſuperius editiones habent, *ipſa quidem ſpecie, & ditis cauſſa.* id operarum ſomnolentiæ acceptum feramus oportet. genuina enim lectura, *dicis cauſſa.* Varro quinto de lingua Lat. *& nihil, inquit, intererat, cui imperaret. & dicis cauſſa fiebant quædam. neque item facta, neque item dicta ſemper.* Similis formula, *Dicis ergo: Dicis gratia.* quas reperi apud Chariſium libro primo. & vſi I.C^ti^. noſtri, Vlpianus in l. prima. De S.C^to^. Sullan. & Caius. l. IIII. commodati.

GODESCALCI STEVVECHI IN L. APVLEII LIB. DE DEO SOCRATIS QVAESTIONES.

God. Ste. Carolo Maldereo V. N. S.

NE viuam, ſi vnquam mihi gratior ſocius in litteris, quàm tu; ſi in familiaribus amicus amicior. nam quid iſtis faciamus, quibus aliud in pectore, aliud in lingua. Quoties ioca, quoties ſeria noſtra memoriam ſubeunt, ſubeunt autem ſæpius, toties mihi & facies, & ſuauiſſima conſuetudo tua ob oculos verſatur. Amicitia noſtra, cuius fundamenta iacta in Grudiis, in Vbiis aliquantis poſtea menſibus corroborata, tanti apud me; vt fruſtrà Spiram inuitaturus fueris, ni multis me milliaribus quidam paullò antè ex Germania retraxiſſent. interea ſilentium inter nos, fateor nimis diuturnum. verùm enimverò peregrinatio vtrique (vt mea fert opinio) pro excuſatione nimis quàm iuſta. alia tibi ſuppetit, rectè feceris ſi indicaris; ſin plures, eò gratiores futuræ tuæ litteræ, quia meas verſibus ſuperabunt. Vale.

Vela ſummare; chalare; caperare. Feſtinare, properare quid diſtent.
Tres Deorum gradus. Fac intelligas. Plautus Trinum. emendatur.
Ἀποκοπὴ elegans in priori, & poſteriori orationis membro.
Correcta l. vnica. C. de reputationibus quæ fiunt. lib. II.
Salluſtio repoſitum genus loquendi non vulgare.
Multiiugus. lunæ colores diuerſi. Priuus, priuatus. Munia.
Auerſator malis; opitulator bonis. Dæmones, vnde dicti. Obire miniſterium.
Fila corporis. Tonitrus. Genitur. Cenſorinus, Cato, Salluſt. Feſtus emend.
Laruæ. Omnes, pro, homines. Singulis hominibus ſui Genij.
Edere vitam. Cuſtodia, pro eo, qui cuſtoditur. Interpretatæ leges ff.
Vitator. Optare virum, locum. Vegere. Apuleio iſta vox reſtituta.
Speculatores diligere. Voces binæ geminandæ. Terentij ex Plauto mimeſis.
Magiſtratus annui. Accij verſus emaculatus. Parentes Vlyſſis.
Nobilitatem veram à parentibus non dari.

In ipſo huius opuſculi limine offendit me illa Lucij opinio de rebus quæ domi leguntur, & quæ audiũtur in gymnaſio. hæc, quod ſubitaria ſint, veniam facilius mereri contendit, his verbis:

fol. 418. *Illa enim, quæ ſcripta legimus, & tacentibus nobis talia erunt, qualia illata ſunt. Hæc verò in præſentiarum, & quaſi nobiſcum patiẽda ſunt, talia erunt, qualia vos illa fauendo feceritis.*

Ex quibus verbis ſententiam idoneam confieri poſſe non Apollini, non veritati crediderim. fortean poterit ſi ſcripſerimus: *Hæc verò, quæ in præſentiarum quaſi vobiſcum partienda ſunt, talia erunt, qualia vos illa fauendo feceritis.*

fol. eod. *In manu veſtra ſitum eſt, vela noſtra*

 ſumma-

ſummare, & iam immittere, ne pendula, & flaccida, vel reſtricta, & caperata ſint.

Paullo antè fauorem publicum, & omen captauit alluſione ad formulam antiquã FAVETE LINGVIS. de qua nos alibi. nunc poëtica mimeſi tranſlationem non inelegantem à re nauali ſumptã huic ſcripto ſuo applicat, in qua legi debere putabam, *& auram immittere.* Vela ſummare; & legere, ſeu deducere veli, opponebantur. dixêre quoque poſteriori æuo *calare vela*, vt ad Vegetium docui. A *ſummandi* verbo, ſummatum, τὴν ἀκείαν Lucretius formabat. Caperata porrò vela imitatione Plauti vocauit: qui frontem rugoſam, caperatam nuncupabat, & pariter cum eo parens Latini ſermonis M. Terentius Varro. *Secundare, proſperare*, alia multa ſimiliter declinata reperire eſt apud Nonium.

fol. 419. *Coruus & vulpes vnã offulã ſimul viderant, eamq́; raptã feſtinabant pari ſtudio.*

Scribo, *raptum feſtinabant*. Salluſtius lib. III. Hiſtor. *Vtroque licentiam in vos auctum, atque adiutum properatis.* deinde obſeruo feſtinandi verbum ad corpus rectè hic relatum, cùm properare dicamur animo. vt auctor Nonius, quem ſequor, diſſentiente Agellio, lib. XVI. cap. XIIII. Protinus quod Apuleius ſubdit:

fol. eod. *Igitur ales beſtiam præuenit, & ſecundo flatu, paſſis alis vtrumque prælabitur, & iam anticipat.*

Id, hoc modo, ex mente ſcriptoris, & ſententia

apologi bene reſtitutum iri puto *paſſis aliis,vtiq; prælabitur,& illam anticipat*. vel quod propius ſcripturam vulgarem,*vtcumque prælabitur.*

fol.421.*Plato omnem naturam rerum, quæ ad animalia iure pertineat,trifariam diuiſit: cenſuitq; ſummos deos, ſummũ, medium, & infimum.*

Parum abeſt quin reponam, *cenſuitq; ſecundùm Deos*. Tres namquegradus Deorum poſt recenſet. & totidem ex Platone auctor commemorauit libro ſuo de dogmate Platonis: vnum ſummum, incorporeum, patrem, & orbis architectum: ſecundo loco cælicolas: tertio medioximos, quos Semones, & minorum gentium Deos nuncupatos, ſupra diximus.

fol. eod. *Fac intelligas modò loci diſcluſione, verùm etiam naturæ dignitate.*

Lautitia ſermonis, *fac intelligas*. ſed hanc & ſimiles non animaduertit puto,qui iniquam de hoc ſcriptore ſententiam tulit. Itidem in fragmento veteris Senatuſconſulti:

Qui ex H. L. condemnatus erit
prædes facito det. de conſilI
maioris partis ſententia.

Similia in Plauti fabulis Pſeudolo, & Merca. *facito in aqua iaceant. vxori facito vt nunties*. ſimile & in P. Lentuli litteris ad Catilinã datis apud Salluſtium: *Fac cogites*(inquit)*in quanta calamitate ſis, & memineris te virum eſſe.* Mirum ni & Plauto quondam ea phraſis fuerit Trinummo.

Staſime facite properè celerẽ, recipe te ad dominũ domũ,
Scribebam,——— *face te properè celeres.*
De prædicto loquendi modo obſeruauit & Chariſius lib. 3. Inſtitu. cap. de confuſis. Redeamus iam ad illud Apuleij: *modo loci diſcluſione; verùm etiam natura dignitate.* Illud, *modò*, ab auctore ipſo non arbitror manaſſe, ſed incuria repetitum, ex linea proximè ſequenti. *Non*, pro *non modò*, Ciceronem, Plautum, Frontinum, Iureconſultos noſtros libẽter vſurpaſſe phraſi Græca, pluribus iam olim locis demonſtraui. atqui ſcriptor hic mileſiarum frequenter vtrumque ſupprimit. quod etſi vix tanti eſt, oſtendendum tamen confirmandæ ſuperioris coniecturę. Libro primo de aſino: *locio perlitus, quaſi recens vtero matris editus imò ſemimortuus; verùm etiam ipſe mihi ſuperviuens & poſthumus.* Iterum libro ſexto: *Ego* (ait) *ſimul voluntariæ fugæ voto, & liberandæ virginis ſtudio; ſed & plagarũ ſuaſu, quæ me ſæpiculè commonebant.* Similiter & libro decimo: *Nam & galeam nitore permicantem, & ſcutum ceteris longius lucens; ſed etiam lanceam longiſſimo haſtili conſpicuam.* Iterum eodem illo lib. x. *Tanta denique miſeratione, tantaq; indignatione curiam; ſed & plebem mœrens inflammauerat.* Idem locutionis genus, ex optimis membranis, quibus Coloniæ Melchioris Hittorpij, præſtantiſſimi Theologi beneficio vſus ſum, retinendum ſuadeo in l. vnica. C. de reputationibus quæ fiunt lib. 11. *Sed & cum minor adiit hereditatem & reſtituitur, mox quidquid ad eum ex hereditate peruenit, debet præſtare; verùm etiam, &c.* quæ duo extrema verba nimis

nimis audacter hinc alij reiiciunt. quemadmodum & in aliis conſtitutionibus, quod Deo volente alibi probabimus. Obſeruaui nihilominus & alium locum, vbi ſimilis ὑποκοπὴ in poſteriori orationis membro. is apud Salluſtium Catil. *iam tum non conſulibus modò; [ſed] pleriſque ſenatoribus perniciem machinabantur.* τὸ *ſed* in membranis D. Hutteri nullũ eſt, quas ego ſequor. nec ſequerer, niſi alibi eximiè bonas comperiſſem.

fol. eod. *Seu illa proprio, ſeu perpeti candore (vt Chaldæi arbitrantur) parte luminis compos, parte altera caſſa fulgoris, pro conuerſione oris diſcoloris multiuaga, pollens, ſpeciem ſui variat.*

Videndum dixerit ne Apuleius *multiiuga, pallens.* de coloribus, & prognoſticis, quæ velut in ſpeculo orbis lunæ oſtendit, dicerem, ni ea latè proſecutus eſſem apud Fl. Vegetium lib. vlt. cap. XLI. In eo quod ſubditur de Luna, *ceu quodam ſpeculo radiis ſolis obſiſtit, & aduerſi vſurpat*, vt verbis Lucretij vtar,

———*notam iactat de corpore lucem.*

hic, inquam, adulterinum puto τὸ *vſurpat.*

fol. 422. *Arcturum, geminos, leonem, alioſq; itidem radiantes Deos, quibus cæli chorum computum & coronatum viſimus.*

Leue peccatum, at dignum animaduerſione. ſcribo, *comptum.*

fol. 423. *Cæterum prophanæ philoſophiæ turba*

 imperito-

imperitorum. vana ſanctitudinis, priua veræ rationis, inops religionis.

Malim legi, *priuata rationis*. conſulendus Agellius lib. decimo cap. x x. & Feſtus in *priuus*. Nonius in *priua*. In eo quod poſt ſubditur de ſummo Deo ipſum ſolum ab omnibus nexibus patiendi aliquid, gerendiue, nulla vice ad alicuius rei mutua obſtrictum: in eo ſubdubito legi ne debeat, *ad alicuius rei munia obſtrictum.* vide Feſtum in *munus*.

fol. 424. *Singulatim mortales cunctis, tamen vniuerſo genere perpetui. viciſſim ſufficienda prole mutabiles.*

Iacio aleam, videbo an cadet ex animi mei ſententia: *ſingulatim mortales, cunctim perpetui, viciſſim ſufficienda prole mutabiles.* quæ omnia, præter alias circumſtantias multas, Philoſophorum opinio naturæ humani generis adtribuit. Videndus Plato IIII. De legibus. Feſtus in *Cuncti*.

fol. 426. *Cui victimam cædam? quem miſeris auxiliatorem, quem fautorem bonis, quem aduerſatorem malis cum vita ciebo?*

Facilis, & liquida emendatio, *quem auerſatorem malis in vita ciebo?* Deûm tutelarium munus tangit, quorum erat mala arcere, ac defendere. ipſemet Apuleius paullo pôſt: *cum vſus poſtulat mala auertere, bona proſperare.*

fol. 428. *Quæ omnia, vt dixi, mediæ quæpiam poteſtates inter homines ac deos obediunt.*

Nimis manifeſta macula etiam in optima editione.

ne. tollo, *inter homines, ac Deos obeunt.* quæ præter dignitatem Deorum ſunt cælicolarum, ea adminiſtrari ait per δαίμονας, quos Genios alij vocant, ita dictos, quaſi rerum peritos. Lactantius lib. II. Inſtitut. cap. xv. Horum enim aliis auſpicia, aliis fulgura, aliis exta, aliis alia curæ eſſe, ad quę non ſit operæ DIs ſuperis deſcendere. Apul. xi. de aſino: *Sedulum quot dies obibam culturæ ſacrorum miniſterium.* Idem libro decimo: *atque hæc omnia facile obediebam quæ nullo ſcilicet monſtrante feceram.* mihi placeret *obibam.*

fol. 431. *Sed filia corporum poſſident rara, & ſplendida.*

Repono veram ſcripturam: *fila corporum.* id eſt, lineamenta. Itidem hic ſcriptor quarto de aſino: *filo liberali virgo.* Neque hæc attingerem, ni viderem relicta in optimis editionibus. quale etiam illud pagina præcedenti: *quid ſuper tonitruum Lucretius facundiſſimè diſſerat.* germana lectio, *tonitrum.* quod declinatum à tonitrus, exemplo antiquo. Leue quoque quod addam, nec tamen ob id prætereundum: *quo liquidius & plenius de præſagio Socratis, deq; eius numine cognoſcatis.* lege meo ſuaſu, *Deiq; eius* Itidem & inferius paullo hæc corrigebam, *Verùm eius monitis obediebat, eoq; Deo ſuo erat longè acceptior.* vulgant codices etiam Beroaldi, *eoq; de ſuo.* plane inſulsè.

fol. 435. *Haud ſciam an bono, certè quidem meo periculo poteris Genium vocare. quoniam is Deus qui eſt animus ſui cuiuſque, quamquam ſit immortalis, tamen quo-*

quodammodo cum homine gignitur.

Corrigo,& quidem meo periculo,*cum homine genitur.* Cenſorinus de die natali,*à gignendo Genius appellatur.* genuinam ſcripturam in membranis Colonienſibus vidi, *à genendo Genius appellatur.* Itidem emendabam Varronem apud Auguſtinum lib. VII. de ciuitate Dei. Cato de re ruſtica: *at ex agricolis, & viri fortiſſimi, & milites ſtrenuiſſimi gignuntur.* legerim, *genuntur.* Salluſtium pariter cùm in verbis, cùm in phraſi vbiq; ſibi ſimillimũ id verbi vſurpaſſe mihi perſuadebam, in fragmentis, cùm de fortunatis Inſulis agit: *Cuius duas inſulas* (inquit) *propinquas inter ſe, & x. ſtadia procul à Gadibus ſitas, conſtabat ſuopte ingenio alimenta mortalibus genere.* editiones habent, *gignere.* Emendandus quoque Feſtus bis, terue, in *Genium.*

fol. eod. *Qui verò propter aduerſa vitæ merita nullis bonis ſedibus interuagatione, ceu quodam exilio punitur, hunc plerique Laruam perhibent.*

Concinniorem credidi ſententiam fore ex hac coniectura, *nullis poſitis ſedibus incerta vagatione.* Laruis id vbique tributum, propter aduerſa vitæ merita, erraticas eſſe. Propertius libro IIII. de vmbris & manibus:

Nocte vagæ ferimur, nox clauſas liberat vmbras.

fol. 436. *Ac vbi vita edita remeandũ eſt, eundẽ illũ, qui nobis præditus fuit, raptare illico, & trahere veluti cuſtodiã ſuã ad iudicium.*

Scribo,

Scribo, *edita*. Cicero Philippicis: *Pythagoræ ipſum illum locum, vbi vitam ediderit, ſedemq́ viderim.* Singulos ſingulis hominibus Genios ſeu Dæmonas cuſtodes datos Plato credebat. hos etſi inuiſos, vbique locorum præſtò eſſe: obſeruatores factorum, & cogitatorum. quinimò & vita depoſita, continuo eundem, cui præfecti fuerint, iudici ſiſtere. quæ alter commentiatur redarguere: quæ vera dicat approbare. prorſus illorum teſtimonio ſententiam ferri. Dignum obſeruatione, quod Apuleius *cuſtodiam* appellat ipſum illum hominem, qui cuſtodiendus traditus. vt & Plinius lib. x. epiſt. xxxi. qua phraſi & I.C[ti]. dixêre, *cuſtodiam neglegere. cuſtodiam recipere.* & de ipſis, qui cuſtodiuntur agentes, dicunt, *cuſtodias militibus euadere.* l. ix. x. xii. ff. de cuſtodia & exhibitione reorum. Itidem antiqui *optionem* appellauêre eum, qui optatus ſit.

fol. 437. *In rebus incertis proſpectator, dubiis præmonitor. periculoſis viator, egenis opitulator.*

Emendare conor, *periculoſis vitator.* ſequentia ipſius auctoris verba conſideranda relinquo: tum & hæc Minutij Fœlicis, qui de eodem Deo diſſerens, *Socrates* (inquit) *nouit, qui ad nutum & arbitrium adſidentis ſibi dæmonis, vel declinabat negocia, vel petebat.* meminit eiuſdem & Lactantius Firmianus lib. II. Diuinarum inſtitutionum, cap. xv.

fol. 438. *Quis igitur in tali tempore eſt ad dicendum*

cendum exhortatus? nempe Pilius orator, eloquuo comis.

Si me audis, leges, *ad dicendum exoptatus*. Virgilius tertio Æneid.

Optauitq́, locum regno. ———— ————

imitatus idem Petronius:

Hæc vbi calcauit Cæſar iuga milite læto,
Optauitq́, locum ſummo de vertice montis.

fol. eodem. *Corpus annis abire, animum prudentia vigere, verba dulcedine affluere.*

Metuo ne perierit hic verbum vetus, & optimis ſcriptoribus frequentatum *vegere*. Pōponius Maiali: *animos Venus veget voluptatibus*. Itidem Salluſtio repoſitum principio Cōiurâtionis, volētibus membranis. Iterum reddo Apuleio prima Apologia: *cur oratio veſtra rebus flaccet, ſtrepitu veget*. in editis libris hactenus eſt, *viget*.

fol. eod. *Itidem cum rebus creperis, & adflictis ſpectatores deligendi ſunt, qui nocte intempeſta caſtra hoſtium penetrent.*

Reuocandi huc è re militari *ſpeculatores*, & ſcribendum *ſpeculatores diligendi*. de vtroque adi Commentarium noſtrum ad Fl. Vegetium.

fol. 440. *Verùm enimuerò vt iſta ſunt, certè qui omnium ariolorum voces audiunt, ſæpenumero auribus ſuis vſurpant vocem, de qua nihil contentur, quam ſciunt ex ore humano profectam.*

Spero, quicumque locum diligenter expenderit, in

in meam ſententiam pedibus iturum, geminatione ſcilicet duarum vocum rectè conſtitutum iri, *vt vt iſta ſunt.* deinde, *quamquam ſciunt.*

fol. eodem. *Quæ ſi foret fruſtra quæpiam, cur non potius aut vxor, aut certè cuiuſpiam vox diceretur? vt ait illa Terentiana meretrix. Audire vocē viſa ſum modò militis.*

Emendare quidam conatus, *aut vox, aut certè.* crus fregit, qui gulam ſanare voluit. poſcit ſententia hanc, aut non abſimilem correctionem, *cur non potius aut vxoris, aut ſerui cuiuſpiam vox diceretur?* Terentij verſum Andria, ex hoc Plautino Ciſtel. adumbratum video:

Audire vocem viſa ſum ante ædes modò
Mei Lampadiſci ſerui. ————

fol. 441. *Et nihil æquè miror, quàm cum omnes cupiant, & ſciant quantum viuax animus colendus ſit; tamen animum ſuum non colant.*

Reſcribe, *quàm cum omnes capiant.*

fol. 444. *Hoc enim nec à patre hæreditarium eſt, nec caſu pendulum, nec à ſuffragio amminiculum, nec à corpore caducum, nec ab ætate mutabile.*

Beroaldinam editionem caue ſequaris, quæ habet: *ſuffragio adminiculum.* nam ita mihi nouem ſorores illas fauere cupio, vt vera ſcriptura eſt, *ſuffragio anniculum.* magiſtratum annuum tangit, qui ſuffra-

ſuffragiis adipiſcebatur. ab anno ὑποκοριστικῶς formantur, *annulus, annellus*, & *anniculus*.

fol.eodem. *Inclyte parua prædite patria nomine celebri*
Claroq́; potens pectore Achiuis claßibus autor
Grauis Dardanis gentibus vltor Laërtiade.

Eos verſus Apuleius laudat ex Accij Philoctetа, principio videlicet tragœdiæ. repono, *prodite patria.* ſimul hos verſus in fragmentis veterum poëtarum adhuc deſideratos, adſcribendos indico. Pergit porrò Apuleius in comparatione Socratis & Vlyſſis. vtrumque nimirum ſedulo operam dediſſe, ne quid alienum in laudibus ſuis audirent. longè præter morem eorum, quos nihil ferè, quàm imagines maiorum, & longos natales paſſim crepare audias, inauribus, quàm virtutis ſtudio ornatiores. quos parum ſit gloriæ, & claritati ſuorum non reſpondere; modò ne omnino eam extinguerent, vitaque turpiter acta tam denſas offunderent tenebras, vt metuendum ſit illos ipſos, & vnà omnes auos breui in obliuionem omnino venturos: verba Apuleij hoc modo vulgari videmus.

fol.eodem. *Nouißimè patrem memorat. ceterùm omnes laudes eius viri audiſtis. nihil mihi nec Laërtes, nec Anticlia, nec arctißimus vendicat.*

Corrigo, *nec Arceſius vendicat*. coniecturæ noſtræ dabit res ipſa. Vlyſſes namque patrem habuit Laërtem, matrem Anticliam. Arceſium verò auum paternum,

ternum. Ouidius lib. XIII. Metamorph. vbi Vlyſſem ipſum inducit orantem:

Nam mihi Laërtes pater eſt, Arceſius illi,
Iuppiter huic. ————

Ad propoſitam Apuleij ſententiam facit quoque illud Minutij Fœlicis: *Nobilitate* (inquit) *generoſius es, parentes tuos laudas. omnes enim pari ſorte naſcimur, virtute diſtinguimur.*

GODESCALCI STEVVECHI IN L. APVLEII APOLOGIAM PRIMAM QVAESTIONES.

God. Ste. Arnoldo Baert I. C. S. D.

RECTE tu V. C. qui vt belli calamitoſiſſimi incommoda obliuiſcare, alteri illi Genialis lectuli ſcilicet nomen dediſti. Memini videre me in muſæo tuo multa, elaborata planè in Iure ciuili, & quæ tua diligentia eſt, atque induſtria, plurima poſt acceſſiſſe non dubito. ſpero fore, vt tumultibus bellicis nonnihil iam ſedatis, ea omnia in lucem proferas, & vt auditores tuos ſoles, ſimiliter & iuris anteceſſores, paritérque togatos iuues tua opera. Eram nuper in lectione Apuleij, in quo carptim notabam hæc pauca (etſi

fortaſſe nimis multa) de quibus, vt ſoleo de cæteris laboribus noſtris, cenſuram tuam exſpectabo. Vale.

ACCVSATORES, quare ſubſcribere coacti. Tornare.
Leuigando corpori antiquitas dedita. Lauere, &, lauare.
Cato cum tribus tantum ſeruis in Hiſpaniam profectus.
Putare, pro æſtimare. Salluſtius Iugur. reſtitutus.
Finge; fac, pone, da ita eſſe. Profeſſio bonorum apud Cenſores delata.
Oſtendere, explere, demonſtrare; valent, probare.
Vox ſimilis in fine præcedentis abſumpta.
Carminum inuentor Mercurius. Anquirere. Iuuenalis correctus.
Humanitas prolixa. Doctrina poſthuma.
Clepſydræ in iudicio quales. Prouerbium, aqua mihi hæret.
Formulæ, bonæ rei, malæ rei: bono reip. malo reip. Magici qui.
Exdorſuare. Autem, Verò, in oratione cum ornatu.
Quantum poteſt. reſtituta hæc phraſis Apuleio ſæpius. Penitius, Arnob. emen.
Dextra corporis fortiora. Stata tempora. Quippini.

fol.448. *Ita totiens ab accuſandi periculo profugus, in aßiſtendi venia perſeuerauit.*

Narrat Apuleius aduerſarium ſuum Sicinium Æmilianum primariæ cauſſæ diffidentem, ne periculum incideret, quod in accuſando ex ſubſcriptione ſubeundum erat, latibulum quæſiſſe. libellum enim poſtera die, nomine pueri porrexiſſe, inibi adſcripſiſſe, ſe pupillo accuſanti tantum adſiſtere. quorum verborum ſententia mihi quidem (neſcio an tibi quoque) poſtulare videtur, legerem: *in aſſiſtendi vmbra perſeuerauit.* Conſtitutum autem ab Impp. Arcadio & Honorio, vt in cauſſis criminalibus inſcriptiones præponerentur. l. in cauſſis. C. de accuſa. & inſcriptionibus. l. momentariæ. C. vnde vi. l. vnic. C. de

C.de abigeis.l.libellorum. ff. eodem tit. epiſtola D. Traiani ad Plinium, de Chriſtianis cohibendis. eò videlicet, vt alterutram partem digna legum tenere poſſit auctoritas.dicta l.in cauſis.& l.ſi cui.ff. de accuſationibus.neque impunita ſit mentiendi licẽtia, cum calumniantes ad vindictam poſcat ſimilitudo ſupplicij.l.accuſationis.C.de accuſationibus.

fol.451. *Capillus horrore implexus, atque impeditus ſtuppeo tormento aſſimilis.*

Putabam emendari poſſe, *impexus, atque impeditus, ſtuppeo tornamento aſſi.* voce deriuata à tornando. Cic. *Id ita tornauit, vt nihil effici poſſit rotundius.* ſequitur mox: *ab ineunte æuo vnis ſtudiis litterarum ex ſummis viribus deditus.* energiam habiturum videtur, *& ſummis.*

fol.453. *Quidni? crimen haud contemnendum philoſopho. nihil in ſe ſordium ſinere, nihil vſpiam corporis apertum, immundum pati, ac fœtulentum.*

Quod viderem de dentifricio diſceptari, placuit verum eſſe, *nihil vſpiam corporis aſperum.* reſpexiſſe videtur ad eum verſum de præcedentibus:

Complanatorem tumidulæ gingiuulæ.

Præterea toto corpori leuigando veteres ſtuduiſſe, præter Tibullum, Catullum, alios, teſtis mihi Arnobius non vno loco. & Martialis lib.11.

Splendida ſit nolo, ſordida nolo cutis.

fol.454. *Cæterùm qui ſeſe ſciat rationem prompturum, neque inutilem, neque iniucun-*

 dam,

dam, eius merito os vt bono potui poculum prælabitur.

Præterierint licet hos ſcrupos præclari viri, nihilo ſecius tamen mihi ſtatutum eſt eos tollere. primum ſubſtituo, *orationem prompturum.* inde ſcribo, *os vt bono potui poculum prælaVetur.* quod valet idē quod, *prælavabitur.* Multa apud antiquos verba diuerſimodè inflexa. ſic & *lauare*: & tertia inflexione *lauere* dicebant. Virgil. IIII. Geor.

——*lauit improba teter Ora cruor.*

Ea forma id verbi vſitatum Varroni, Plauto, Salluſtio, & maioribus eorum fuiſſe, videre eſt apud Nonium Marcellum.

fol. 467. *Cùm in Hiſpaniam conſul proficiſceretur, tres ſeruos ſolos ex vrbe duxiſſe, quoniam ad villam publicam venerat, parum viſum quî vteretur.*

Continentiæ exemplum hoc ipſe de ſe memoriæ prodidit M. Cato. de cetero ne omittas emendare, *quom iam ad villam pub. venerat.* iſtic enim duos inſuper pueros ſibi emendos Cato curauit. & illos quinque in Hiſpaniam duxit.

fol. 468. *Delitias ventris, & inguinum neque vult vllus, neque poteſt.*

Suſpicione ducor, ſcribendum, *neque vult vllas, neque putat.* hoc eſt, *æſtimat philoſophus.* ad eum modum id verbi Terentio, Ciceroni, Plauto vſitatum pueri ſcire poſſint ex Nonio. Apuleius hac eadem apologia: *quod ſi hæc exempla nihili putas.* Apuleius

tertio Floridor. *cupere nemo, niſi verè putet, poteſt.* Salluſtio Iugur. idem excidiſſe animaduerti, in oratione Adherbalis: *Familia noſtra cum populo Rom. bello Carthaginienſi amicitiam inſtituit. quo tempore magis fides eius, quàm fortuna petenda erat.* legunt alij nec malè, *fortuna pendenda.* mihi tamen lubet quod diuerſis in membranis reperi, *petenda*, vel tantillum immutare; ac ſcribere, *fortuna putanda erat.* Cicero Attico: *Iampridem ſcito eſſe, cum vnum te pluris, quàm omnes illos putem.* lib. XII. epiſt. XXI. idem: *ea à me minimi putabantur.* lib. I. Famil. epiſt. IX. Plau. Amphi.

———*nam mecum argumentis puta.*

fol. 471. *Quod viuo gracili lare, quod pauciores habeo, parcius paſco, leuius veſtio.*

Aut valdè huius animi fruſtra ſum: aut ſcripſit auctor: *quod paucos ſeruos habeo.* paullò antè: *Sed finge hac aliter ſe, ac me ideo pauperem, quia mihi fortuna diuitias inuidit.* Expedita mihi, atque adeò certiſſima ad emendationem ſemita, ex geminatione ſyllabæ, ſcribo, *aliter* SE, pro *aliter eſſe.* Virgil. quarto Æneid.

Quis me autem, fac velle, ſinet.———

Locutiones ſolemnes linguæ Romanæ proceribus: *fac ita eſſe. fac aliter eſſe. finge illum poſſe. puta me dediſſe. pone victum eſſe. do retineri poſſe, &c.* de quibus nos in vſum puerorũ egimus in lib. de Particul.

fol. 473. *Si me non ad cauſſam agendam; verùm ad cenſum diſſerundum vocaſti. ne quid tu rerum mearum neſcias.*

In vetuſtis codicibus, ex antiquo ſcribendi more,

 fuiſſe

fuiſſe autumo, *ad cenſum differundum*, pro *deferendum*. conueniens vocabulum ei, qui in iudicio tanquam apud Cenſorem patrimonij ſui vires profeſſutus erat. Itidem Vlpianus in Formula cenſuali: *omnia*, inquit, *ipſe qui defert, æſtimet.* Idem: *lacus quoque piſcatores, & portus in cenſum dominus debet deferre.* l. Forma. ff. de cēſibus. Rurſum deprauatè apud eundem Apul. ſuperiori verſiculo vulgarunt: *Hercules purgator ferarum.* cùm deberent *pugnator.*

fol. 476. *Quin inquam vana hæc conuicia auferitis? quin oſtenditis, quid inſimulauiſtis? ſcelera immunia & inconceſſa.*

Exigua mutatione opus, vt ſententia conſtet: *quin oſtenditis quod inſimulauiſtis? ſcelera immania.* quin, inquit, friuolis omiſſis, ad ſcelera grauiora deuenitis? & quæ intendiſtis crimina capitalia probatis? *Oſtendere, demonſtrare, explere, implere,* Iuriſprudentibus idem eſſe quod probare, alibi doceo. quinimmo & ipſe Apuleius infrà dixit: *quæ ſi omnia palam, ac dilucidè oſtendero.* Iterum hac eadem oratione: *expleas, quod es pollicitus.* Arnobius: *Aperite* (ait) *monſtrate liquor iſte cur detur?* id eſt, *ſuperfundatur altaribus.*

fol. 478. *Qui magum qualem iſti dicunt in diſcrimen capitis deducit. quibus comitibus, quibus ſcrupulis, quibus cuſtodibus perniciem cæcam & ineuitabilem prohibeat?*

Primò reponebam, *qualEM iſti dicunt.* valet, *qualem me.* cuiuſmodi multa paſſim in Pandectis Florentinis, de quibus ego in Commentario Vegetiano

in

in emendatione l.quæret aliquis. ff.de verb.ſignific. Poſtea quod neſciam quis ſcrupulorum vſus ſit,malim,*quibus ſatellitibus, quibus cuſtodibus*.

fol.479.*Cæterum quæ ab illis ad oſtendendum [crimen] obiecta ſunt,vana,& inepta, & ſimplicia; vereor ne ideo tantum crimina putes,quod obiecta ſunt.*

Cauſſam facile intelligis,cur τὸ [*crimen*] gloſſema cenſeam.

fol. 485. *Igitur vt ſolebat ad magorum ccrimonias aduocari Mercurius, carminũ vector, & illex animi Venus, & Luna noxiũ conſcia, & manium potens Triuia.*

Vt ſcribendum,*noctium conſcia*; quæro ſitne pariter verum, *Mercurius carminis inuentor*. perſuadebo puto his,qui memores erunt Mercurium bubulcum fiſtulas inflaſſe,compegiſſe, ac demum Apollini ceſſiſſe pro virga aurea, teſte Apollodoro libro tertio. quæ ſuperãt,ea interpretabitur nobis Virg. IIII. Æn.

Tercentum tonat ore deos,Erebumq́;,Chaosq́;,
Tergeminamq́; Hecaten,tria virginis ora Dianæ.
Sparſerat & latices ſimulatos fontis auerni;
Falcibus & meſſa ad lunam quæruntur ahenis.

fol.486.*Tu eodem referes etiã gulones omnes, qui impenſo piſces precio à piſcatoribus mercantur.etiam ipſos piſcatores, qui omnium generum piſces acquirunt.*

Emendo, *anquirunt*. compoſita vox ex præpoſitione antiqua, *Am*(quæ ſignificabat circũ) & *quæro*:

teſtem habeo Feſtum. Idem verbum & libris ſuperioribus Apuleio aliquoties reddendum notaueram. at loca in præſentiarum non occurrunt. Inferius hac eadem apologia: *eadem Græcè & Latinè adnitar conſcribere, & in omnibus aut omiſſa anquirere, aut deſecta ſupplere.* in vulgatis heret, *acquirere*. Reuoco & apud Iuuenalem id verbi, ſatyra XIIII.

——————— nam quæ terraq́; , mariq́;
Anquirenda putes, breuior via conferet illi.

fol. 488. *Quin ergo dicitis me eadem opera precio impenſo per plurimos piſcatores quæſiſſe de littore conchulam ſtriatam, teſtulam habentem, calculum teretem.*

Mihi certè illa ſcriptura non ſapit. neſcio an coniecturam aliis probaturus ſum, *teſtulam hiantem.*

fol. 489. *Næ tu Claudi Maxime nimis patiens vir es, & oppido proxima humanitate, qui haſce eorum argumentationes diu hercule perpeſſus ſis.*

Magis placeret, *prolixa humanitate.* de quo nos alibi. hoc amplius ipſe Apuleius mox, *liberalitatem vxoris ſuæ prolixam vocat.* Item Minutius ait, *prolixè gaudere.*

fol. eodem. *Si videtur ſuſcipiat doctrinam ſeram planè, & poſt vinum.*

Memineram auctorem hunc libro quarto de aſino dicere, *ſpem poſthumam.* ideoque emendabā hic: *doctrinam ſeram plane, & poſthumam.* idemque vt Iacobo Cuiacio primario I. C^to. in ſuis Obſeruationibus.

nibus.lib.III.cap.IIII.placere intellexi,oppido gauiſus ſum , nobis in mentem veniſſe,quod tantus vir ſuo quoque calculo probarit. Sic *immortalitatẽ poſthumam* vocauit Minutius Fœlix , quæ Chriſtianis poſt reſurrectionem tribuetur.

fol. 491. *At tu interea dum legit, cauſſam ſuſtine.*

Iubet Apuleius amanuenſem, aut alium recitare ex libro à ſe compoſito,quæ aduerſarij vt magica accuſauerant.nihilominus tempus quod huic lectioni impẽdebat,illud inquam tempus effluere ſibi oranti nolebat. quare iubebat non cauſam interea , ſed *aquam*,aut *clepſydram* ſuſtinerent. Cauſarum patronis tempus diſtribui ſolere ad clepſydras, apud Vegetium docui. eodem ſpectant & hæc paullo infra eadem hac apologia: *cedo pueros iſtos,quibus confiditis,produc.nomina qui ſint,mea aqua licet ad hoc vtare.* natũ ab his clepſydris adagium, *aqua mihi hæret.* quo Cicero vſus ad Q. Fratrem lib. II. epiſt. VII. Apuleius apologia ſequen. *at tu licebit aquã ſinas fluere.* quod ad figuram clepſydræ antiquæ etiam Apuleij hæc adiicienda cenſeo ex tertio de aſino : *Sic rurſum præconis amplo boatu citatus accuſator quidam ſenior exurgit: & ad dicendi ſpacium vaſculo quodam in vicem coli graciliter fiſtulato,ac per hoc guttatim defluo, infuſa aqua, populum ſic adorat.*

fol. 493. *At enim, inquit, piſcem cui rei, niſi malè proſcidiſti?*

Scribend. *malè*,reclament licet editiones ineptæ.

formulæ antiquariis notæ: *bona rei, mala rei: bono tuo, malo tuo: bono reip. malo reip.*

fol. 496. *Quis enim fando audiuit ad maleficia [magica] deſquamari, & exdorſari piſces ſolere.*

Magnum periculum eſt illud, *magica*, olim interpretandi cauſſa ad vocem præcedentem adhibitum. ſupra dixit, *maleficia, & artes nefandas*. Itidem tertio de aſino dicebat Fotis ancilla: *& quod alioquin publicitus maleficæ diſciplinæ perinfames ſumus*. Iterum hac eadem apologia: *vt me in aliquo maleficio experirentur*. Similiter principio apologiæ ſequentis vox illa accipienda eſt, his verbis: *& ipſis maleficijs infenſus accuſationem iſtam ſuſcepit*. Quinimò ſolent aruſpices, mathematici, arioli, augures, vates, Chaldæi, & quicumque magicis carminibus adſueti ſunt, non alio, quàm malefici nomine, conſuetudine vulgi, appellari. l. nemō. & l. etſi. C. de maleficis. In reliquis Apuleij repono, *exdorſuari piſces*. imitatio Plautina eſt ex Aulul.

Congrum, muranam exdorſua quantum poteſt.

fol. 497. *Debet ille neſcio qui puer prouidus quantum ego audio & corpore decorus atque integer diligi, & animo ſolers & ore facundo, vt in eo aut diuina poteſtas quaſi bonis ædibus diuerſetur.*

Lego, *puer probus*. prouidum enim, & quod mox ſubiicitur, ſolertē eſſe, nō videntur tam conuenire, vt videlicet dicatur diuina prouidētia in eo puero, tā-

quam

quam in bonis ędibus diuerſari. Dicta hęc de puero, cuius opera vſi in vaticinatione magici. de cuius habitu ſcribit Apuleius ſecundo de aſino. & meminit illius Lactantius Firmianus, lib. VII. cap. XV. In verbis reliquis, *in eo aut diuina poteſtas*. viſum mihi τὸ *aut* minus ſincerum. fortaſſean mutandū in *autem*. quo modo ſupra hac oratiõne particula *verò* conlocabatur his verbis: *qui prouidentiam mundi curioſius veſtigant, & impenſius deos celebrant, eos verò vulgo magos nominant*. Pari phraſi apud Plinium non vno in loco, nominatim lib. tertio, epiſt. octaua: *quare ego verò honeſtiſſimæ voluntati tuæ pareo*.

fol. 506. *Agnoſcis Maxime rationem Platonis, quantum potui, pro tempore perſpicuè explicatam.*

Locutionem elegantem, ab aliis miror hactenus nõ reuocatam, *quantum potuit*. vſos ea formula Cæſarem, Terentium, Plautũm, non vacat, neque lubet oſtendere. Apuleium potius ſecundò emendem hac eadem apologia: *audi igitur, cui cura cognoſcere eſt, ſed animo quantum poteſt erecto*. hactenus libros occupat, *quantum potes*.

fol. eodem. *Quod dextræ auris crebriores tinnitus fatebatur., ſignum erat morbi penitus adacti.*

Lege, *penitius adacti*. & cauſſam huius rei ab Apuleio diſce. nam dextra, inquit, corporis validiora ſunt, eoque minus ſpei ad ſanitatem. Emendo & Arnobium etſi leuiuſculè lib. II. *quod ſi homines penitius*

tius ſe noſſent, aut intellectum dei ſuſpicionis exciperent aura. libri impreſſi retinent, *penitus.* Eodem pertinet quod & ſupra in hac apologia legendum monui, *penitis piſcium ventribus inſuatis.* pro vulgari, *penitus piſ. ven. inſuatis.* de quo nos alibi pluribus.

fol. 507. *Exuuias more ceterorum ſerpentium ſtatutis temporibus exuant.*

Locus iſte ex iis eſt, in quibus reſtituendum putaui, *ſtatis temporibus.*

fol. 509. *Solus repertus es Aemiliane, qui ſcias etiam illa, quæ neſcis. tantum ſuper omnis ſtultitiæ vectus es. quippe qui ſolertiſſimi & acerrimi philoſophorum, ne iis quidem confidendum eſſe aiunt, quæ videmus.*

Clara, vt mea quidem fert opinio, emendatio: *ſuper omneis ſtultitia euectus es. quippini ſolertiſſimi, &c.*

fol. 514. *Ac bono iam periculo ad teſtimonium illud Craſſi. quod poſt iſta quaſi grauiſſimum legerunt [à ſuſpicionibus Aemiliani tranſcurſus] Teſtimonium ex libello legi audiſti Gumiæ cuiuſdam, & deſperati lurconis Iunij Craſſi.*

Quæ includenda curauj, ad oram libri ab interprete quondam adſcripta fuiſſe arbitratus ſum.

fol. 516. *Quam verò ſublimiter compoſitum, & veroſimiliter commentum.*

Referenda huc quæ aliàs dixi de verbo, *componere.* deinde ſcripturam compendioſam librariis cauſſam

ſam præbuiſſe loci deprauandi non negabis. reſtituo *ſubtiliter compoſitum.* facit pro me iſtud, quod reperi apologia proxima. *ô mirum commentum, ô ſubtilitas digna carcere.*

fol. 517. *Aut potius Aemilianus de conſilio fecit. ne cùm ſub tam ſeueris oculis tuis conſtitueret, ne tu belluam illam vulſis maxillis, fœdo aſpectu, de ſpecie improbares.*

Seruiret hoc loco, vt conueniens tribunali vocabulum, *conſiſteret.* magis tamen arridet ſcribamus, *ne cum ſub tam ſeueris oculis conſtitueretur, tu belluam illam.*

GODESCALCI STEVVECHI IN L. APVLEII APOLOGIAM SECVNDAM QVÆSTIONES.

God. Ste. Franciſco Leſtræo I. C. S. D.

FATEOR V. C. ſcribere oportuit ad te iam ante multos dies, ſi non alia cauſſa, ſaltim quia id tibi placere intellexeram; tum etiam liberãdæ meę fidei: cæterùm, quò minus deſiderio, quò minus officio ſatisfactum ſit, non ego in culpa; ſed in cauſſa rumores bellici, quibus effectum, vt vel pauci, vel omnino nulli ex agro Treuirenſi commeare ad vos inpræſentiarum auſint.

auſint. Quod ad valetudinem tuam, ſpero eandem eſſe, qualis, cùm inter nos diſceſſimus, hoc eſt firmam. me profectò vehementiſſima febris, eaque tertiana, iam tertium corripuit. ſi pertendat, neſcio quid me futurum ſit. periculum maximè in eo ponendum, quod peregrinus ego; tum quod medicos paucos, pauciſſima quæ neceſſaria ægrotis in hac vrbe reperta iri exiſtimen. Illud mihi deliberatum, atque conſtitutum eſt, per dies aliquot hîc conſiſtere, vt vel ſola quiete reficiar. nam naui me committere, ac Mogontiacum pergere niſi valētem, ac benè firmum; neque conſultum, neque adeò neceſſarium. Obſeruationes iſtas in Apuleiū, ſi modo eſt vt poſſis, mecum conſidera. mox reſpondebo quoq; ad ea, quæ vel per litteras, vel in corā ex me quæſiſti. Vale, & collegas tuos D. P. Gregoriū Decanū, & D. Guilielmū Barclaiū, iuris profeſſores, meis verbis ſaluta.

NON eſt aliud, inuidia: valet, quàm inuidia. Sublata menda ex Cic. epiſt.
Eo ad ea propter. ad quo.
Ex eò. Fructurus. In Panegyrico locus ſanatus. Solere, verbum non caſtum.
Magna fraus circa dotem.
Formulæ, Ex more: more maiorū: ſine more: malo more:
More Romano: more perpetuo: cōtra bonos mores.
Macci & buccones. Stare pro aliquo. Quàm auſus es.
D. loco T, Lauta dos. Hominis, pro ominis. Scæuum, & læuum omē.
Ingratè, Ingratiis. Ingratus, pro, inuito.
Infauſta omina Mineruæ curriculum currere.
Prouenire rectè, malè. de altero ſuauè prouenire.
Carmina, cantamina. Tabulæ dotales.
Explicata l. in Pandectis iuris. Emendatus liber Feudorum, Perſius ſaty. correctus.

fol. 525. *Quid igitur eſt? cuiuis clare dilucet*

cet aliam rem inuidiam nullam eſſe.

Raram phraſim minus perceptam ſententiæ deprauandæ fuiſſe intelliges. reſcribo: *aliam rem inuidia nullam eſſe.* vt Æmilianus & impulſor eius Rufinus Apuleium reum facerent, non aliud, præter invidiam, in cauſſa fuiſſe ait. ea phraſi Horatius:

Edicto vetuit, ne quis ſe præter Apellem
Pingeret, aut alius Lyſippo duceret æra.

Itidem Varronem locutum demonſtraui in Particulis. Addo nunc, mendam tollendam ex epiſtola M. Bruti apud Ciceronem lib. x i. famil. epiſtol. 1 1. *Nec quidquam aliud libertate communi quæſiſſe.* vulgatis in libris adhibetur præpoſitio: *aliud à libertate*, ſed eam codices m. ſ. reſpuunt.

fol. 526. *Vt mediusfidius verear Maxime, quique in conſilio eſtis, ne demiſſum & ſubornatum à me accuſatorem putetis.*

Forte an in antiquis fuerit, *ne eimmiſſum.*

fol. 527. *Verum enimuerò vanis fruſtrationibus nuptias eludit eo ad, dum puerorum auus fato conceſſit.*

Ita verba interpungenda, nec ordo eorum mutandus, quòd veteribus non diſplicuerit iſtiuſmodi vocum anaſtrophe, *eo ad, adquo, ea propter, &c.*

fol. 530. *Nam Pontianus acceptis litteris matris confeſtim Romam aduolauit.*

Hîc ſomnus forte obrepſit operis in opere non longo, & quod magis mirere, propagatus error per omnes editiones, quem tollo, *confeſtim Roma aduolauit.*

fortaſſe nimis multa) de quibus, vt ſoleo de cæteris laboribus noſtris, cenſuram tuam exſpectabo. Vale.

ACCVSATORES, quare ſubſcribere coacti. Tornare.
Leuigando corpori antiquitas dedita. Lauere, &, lauare.
Cato cum tribus tantum ſeruis in Hiſpaniam profectus.
Putare, pro æſtimare. Salluſtius Iugur. reſtitutus.
Finge; fac, pone, da ita eſſe. Profeſſio bonorum apud Cenſores delata.
Oſtendere, explere, demonſtrare; valent, probare.
Vox ſimilis in fine præcedentis abſumpta.
Carminum inuentor Mercurius. Anquirere. Iuuenalis correctus.
Humanitas prolixa. Doctrina poſthuma.
Clepſydræ in iudicio quales. Prouerbium, aqua mihi hæret.
Formulæ, bonæ rei, malæ rei: bono reip. malo reip. Magici qui.
Exdorſuare. Autem, Verò, in oratione cum ornatu.
Quantum poteſt. reſtituta hæc phraſis Apuleio ſæpius. Penitius, Arnob. emen.
Dextra corporis fortiora. Stata tempora. Quippini.

fol.448. *Ita totiens ab accuſandi periculo profugus, in aſſiſtendi venia perſeuerauit.*

Narrat Apuleius aduerſarium ſuum Sicinium Æmilianum primariæ cauſſæ diffidentem, ne periculum incideret, quod in accuſando ex ſubſcriptione ſubeundum erat, latibulum quæſiſſe. libellum enim poſtera die, nomine pueri porrexiſſe, inibi adſcripſiſſe, ſe pupillo accuſanti tantum adſiſtere. quorum verborum ſententia mihi quidem (neſcio an tibi quoque) poſtulare videtur, legerem: *in aſſiſtendi vmbra perſeuerauit.* Conſtitutum autem ab Impp. Arcadio & Honorio, vt in cauſſis criminalibus inſcriptiones præponerentur. l. in cauſſis. C. de accuſa. & inſcriptionibus. l. momentariæ. C. vnde vi. l. vnic. C. de

C.de abigeis.l.libellorum. ff. eodem tit. epiſtola D. Traiani ad Plinium, de Chriſtianis cohibendis. eò videlicet, vt alterutram partem digna legum tenere poſſit auctoritas.dicta l.in cauſis.& l.ſi cui.ff. de accuſationibus.neque impunita ſit mentiendi licẽtia, cum calumniantes ad vindictam poſcat ſimilitudo ſupplicij.l.accuſationis.C.de accuſationibus.

fol.451. *Capillus horrore implexus, atque impeditus ſtuppeo tormento aſsimilis.*

Putabam emendari poſſe, *impexus, atque impeditus, ſtuppeo tornamento aſsi.* voce deriuata à tornando. Cic. *Id ita tornauit, vt nihil effici poſsit rotundius.* ſequitur mox: *ab ineunte æuo vnis ſtudiis litterarum ex ſummis viribus deditus.* energiam habiturum videtur, *& ſummis.*

fol.453. *Quidni? crimen haud contemnendum philoſopho. nihil in ſe ſordium ſinere, nihil vſpiam corporis apertum, immundum pati, ac fœtulentum.*

Quod viderem de dentifricio diſceptari, placuit verum eſſe, *nihil vſpiam corporis aſperum.* reſpexiſſe videtur ad eum verſum de præcedentibus:

Complanatorem tumidulæ gingiuulæ.

Præterea toto corpori leuigando veteres ſtuduiſſe, præter Tibullum, Catullum, alios, teſtis mihi Arnobius non vno loco. & Martialis lib.11.

Splendida ſit nolo, ſordida nolo cutis.

fol.454. *Cæterùm qui ſeſe ſciat rationem prompturum, neque inutilem, neque iniucun-*

dam, eius merito os vt bono potui poculum prælabitur.

Prætericrint licet hos ſcrupos præclari viri, nihilo ſecius tamen mihi ſtatutum eſt eos tollere. primum ſubſtituo, *orationem prompturum.* inde ſcribo, *os vt bono potui poculum prælaVetur*. quod valet idē quod, *prælavabitur*. Multa apud antiquos verba diuerſimodè inflexa. ſic & *lauare*: & tertia inflexione *lauere* dicebant. Virgil. IIII. Geor.

———*lauit improba teter Ora cruor.*

Ea forma id verbi vſitatum Varroni, Plauto, Salluſtio, & maioribus eorum fuiſſe, videre eſt apud Nonium Marcellum.

fol.467. *Cùm in Hiſpaniam conſul proficiſceretur, tres ſeruos ſolos ex vrbe duxiſſe, quoniam ad villam publicam venerat, parum viſum quî vteretur.*

Continentiæ exemplum hoc ipſe de ſe memoriæ prodidit M. Cato. de cetero ne omittas emendare, *quom iam ad villam pub. venerat.* iſtic enim duos inſuper pueros ſibi emendos Cato curauit. & illos quinque in Hiſpaniam duxit.

fol.468. *Delitias ventris, & inguinum neque vult vllas, neque poteſt.*

Suſpicione ducor, ſcribendum, *neque vult vllas, neque putat.* hoc eſt, *æſtimat philoſophus.* ad eum modum id verbi Terentio, Ciceroni, Plauto vſitatum pueri ſcire poſſint ex Nonio. Apuleius hac eadem apologia: *quod ſi hæc exempla nihili putas.* Apuleius tertio

tertio Floridor.*cupere nemo,niſi verè putet,poteſt.* Salluſtio Iugur.idem excidiſſe animaduerti,in oratione Adherbalis: *Familia noſtra cum populo Rom. bello Carthaginienſi amicitiam inſtituit. quo tempore magis fides eius, quàm fortuna petenda erat.* legunt alij nec malè,*fortuna pendenda.* mihi tamen lubet quod diuerſis in membranis reperi,*petenda*, vel tantillum immutare;ac ſcribere, *fortuna putanda erat.* Cicero Attico:*Iampridem ſcito eſſe,cum vnum te pluris,quàm omnes illos putem.*lib.xII.epiſt.xxI.idem:*ea à me minimi putabantur.*lib.I.Famil.epiſt.IX. Plau. Amphi.

——*nam mecum argumentis puta.*

fol.471.*Quod viuo gracili lare,quod pauciores habeo, parcius paſco, leuius veſtio.*

Aut valdè huius animi fruſtra ſum: aut ſcripſit auctor: *quod paucos ſeruos habeo.*paullò antè:*Sed finge hæc aliter ſe,ac me ideo pauperem, quia mihi fortuna diuitias inuidit.*Expedita mihi,atque adeò certiſſima ad emendationem ſemita, ex geminatione ſyllabæ, ſcribo,*aliter* SE,pro *aliter eſſe.* Virgil.quarto Æneid.

Quis me autem, fac velle, ſinet.——

Locutiones ſolemnes linguæ Romanæ proceribus: *fac ita eſſe. fac aliter eſſe. finge illum poſſe. puta me dediſſe. pone victum eſſe. do retineri poſſe, &c.* de quibus nos in vſum puerorũ egimus in lib. de Particul.

fol.473.*Si me non ad cauſſam agendam; verùm ad cenſum differundum vocaſti. ne quid tu rerum mearum neſcias.*

In vetuſtis codicibus,ex antiquo ſcribendi more,

 fuiſſe

fuiſſe autumo, *ad cenſum differundum*, pro *deferendum*. conueniens vocabulum ei, qui in iudicio tanquam apud Cenſorem patrimonij ſui vires profeſſurus erat. Itidem Vlpianus in Formula cenſuali: *omnia*, inquit, *ipſe qui defert, æſtimet*. Idem: *lacus quoque piſcatores, & portus in cenſum dominus debet deferre*. l. Forma. ff. de cẽſibus. Rurſum deprauatè apud eundem Apul. ſuperiori verſiculo vulgarunt: *Hercucules purgator ferarum*. cùm deberent *pugnator*.

fol.476. *Quin inquam vana hæc conuicia aufertis? quin oſtenditis, quid inſimulauiſtis? ſcelera immunia & inconceſſa.*

Exigua mutatione opus, vt ſententia conſtet: *quin oſtenditis quod inſimulauiſtis? ſcelera immania*. quin, inquit, friuolis omiſſis, ad ſcelera grauiora deuenitis? & quæ intendiſtis crimina capitalia probatis? *Oſtendere, demonſtrare, explere, implere*, Iuriſprudentibus idem eſſe quod probare, alibi doceo. quinimmo & ipſe Apuleius infrà dixit: *quæ ſi omnia palam, ac dilucidè oſtendero*. Iterum hac eadem oratione: *expleas, quod es pollicitus*. Arnobius: *Aperite* (ait) *monſtrate liquor iſte cur detur?* id eſt, *ſuperfundatur altaribus.*

fol.478. *Qui magum qualem iſti dicunt in diſcrimen capitis deducit. quibus comitibus, quibus ſcrupulis, quibus cuſtodibus perniciem cæcam & ineuitabilem prohibeat?*

Primò reponebam, *qualem* iſti dicunt. valet, *qualem me*. cuiuſmodi multa paſſim in Pandectis Florentinis, de quibus ego in Commentario Vegetiano in

in emendatione l.quæret aliquis. ff.de verb.ſignific. Poſtea quod neſciam quis ſcrupulorum vſus ſit,malim,*quibus ſatellitibus, quibus cuſtodibus.*

fol.479. *Cæterum quæ ab illis ad oſtendendum [crimen] obiecta ſunt, vana, & inepta, & ſimplicia; vereor ne ideo tantum crimina putes, quod obiecta ſunt.*

Cauſſam facile intelligis,cur τὸ [*crimen*] gloſſema cenſeam.

fol. 485. *Igitur vt ſolebat ad magorum cerimonias aduocari Mercurius, carminũ vector, & illex animi Venus, & Luna noxiũ conſcia, & manium potens Triuia.*

Vt ſcribendum,*noctium conſcia*; quæro ſitne pariter verum, *Mercurius carminis inuentor.* perſuadebo puto his,qui memores erunt Mercurium bubulcum fiſtulas inflaſſe,compegiſſe, ac demum Apollini ceſſiſſe pro virga aurea, teſte Apollodoro libro tertio. quæ ſuperãt,ea interpretabitur nobis Virg. IIII. Æn.

Tercentum tonat ore deos, Erebumq́, Chaosq́,
Tergeminamq́ Hecaten, tria virginis ora Dianæ.
Sparſerat & latices ſimulatos fontis auerni;
Falcibus & meſſæ ad lunam quæruntur ahenis.

fol.486. *Tu eodem referes etiã gulones omnes, qui impenſo piſces precio à piſcatoribus mercantur. etiam ipſos piſcatores, qui omnium generum piſces acquirunt.*

Emendo, *anquirunt.* compoſita vox ex præpoſitione antiqua, *Am*(quæ ſignificabat circũ) & *quæro*:

teſtem habeo Feſtum. Idem verbum & libris ſuperioribus Apuleio aliquoties reddendum notaueram. at loca in præſentiarum non occurrunt. Inferius hac eadem apologia: *eadem Græcè & Latinè adnitar conſcribere, & in omnibus aut omiſſa anquirere, aut deſecta ſupplere.* in vulgatis heret, *acquirere*. Reuoco & apud Iuuenalem id verbi, ſatyra XIIII.

> ——— *nam quæ terraq; , mariq;*
> *Anquirenda putes, breuior via conferet illi.*

fol. 488. *Quin ergo dicitis me eadem opera precio impenſo per plurimos piſcatores quæſiſſe de littore conchulam ſtriatam, teſtulam habentem, calculum teretem.*

Mihi certè illa ſcriptura non ſapit. neſcio an coniecturam aliis probaturus ſum, *teſtulam hiantem.*

fol. 489. *Næ tu Claudi Maxime nimis patiens vir es, & oppido proxima humanitate, qui haſce eorum argumentationes diu hercule perpeſſus ſis.*

Magis placeret, *prolixa humanitate.* de quo nos alibi. hoc amplius ipſe Apuleius mox, *liberalitatem vxoris ſuæ prolixam vocat.* Item Minutius ait, *prolixè gaudere.*

fol. eodem. *Si videtur ſuſcipiat doctrinam ſeram planè, & poſt vinum.*

Memineram auctorem hunc libro quarto de aſino dicere, *ſpem poſthumam.* ideoque emendabã hic: *doctrinam ſeram plane, & poſthumam.* idemque vt Iacobo Cuiacio primario I. C^to. in ſuis Obſeruationibus,

nibus.lib.III.cap.IIII.placere intellexi,oppido gauiſus ſum , nobis in mentem veniſſe,quod tantus vir ſuo quoque calculo probarit.Sic *immortalitatẽ poſthumam* vocauit Minutius Fœlix, quæ Chriſtianis poſt reſurrectionem tribuetur.

fol. 491. *At tu interea dum legit, cauſſam ſuſtine.*

Iubet Apuleius amanuenſem, aut alium recitare ex libro à ſe compoſito,quæ aduerſarij vt magica accuſauerant.nihilominus tempus quod huic lectioni impẽdebat,illud inquam tempus effluere ſibi oranti nolebat. quare iubebat non cauſam interea, ſed *aquam*,aut *clepſydram* ſuſtinerent.Cauſarum patronis tempus diſtribui ſolere ad clepſydras, apud Vegetium docui. eodem ſpectant & hæc paullo infra eadem hac apologia: *cedo pueros iſtos,quibus confiditis,produc.nomina qui ſint,mea aqua licet ad hoc vtare.* natũ ab his clepſydris adagium, *aqua mihi hæret.* quo Cicero vſus ad Q. Fratrem lib. II. epiſt. VII. Apuleius apologia ſequen. *at tu licebit aquã ſinas fluere.* quod ad figuram clepſydræ antiquæ etiam Apuleij hæc adiicienda cenſeo ex tertio de aſino : *Sic rurſum præconis amplo boatu citatus accuſator quidam ſenior exurgit: & ad dicendi ſpacium vaſculo quodam in vicem coli graciliter fiſtulato,ac per hoc guttatim defluo, infuſa aqua, populum ſic adorat.*

fol.493. *At enim, inquit, piſcem cui rei, niſi malè proſcidiſti?*

Scribend. *malæ*, reclament licet editiones ineptæ.

formulæ antiquariis notæ: *bonæ rei, malæ rei: bono tuo, malo tuo: bono reip. malo reip.*

fol. 496. *Quis enim fando audiuit ad maleficia [magica] deſquamari, & exdorſari piſces ſolere.*

Magnum periculum eſt illud, *magica*, olim interpretandi cauſſa ad vocem præcedentem adhibitum. ſupra dixit, *maleficia, & artes nefandas*. Itidem tertio de aſino dicebat Fotis ancilla: *& quod alioquin publicitus maleficæ diſciplinæ perinfames ſumus*. Iterum hac eadem apologia: *vt me in aliquo maleficio experirentur*. Similiter principio apologiæ ſequentis vox illa accipienda eſt, his verbis: *& ipſis maleficijs infenſus accuſationem iſtam ſuſcepit*. Quinimò ſolent aruſpices, mathematici, arioli, augures, vates, Chaldæi, & quicumque magicis carminibus adſueti ſunt, non alio, quàm malefici nomine, conſuetudine vulgi, appellari. l. nemō. & l. etſi. C. de maleficis. In reliquis Apuleij repono, *exdorſuari piſces*. imitatio Plautina eſt ex Aulul.

Congrum, murænam exdorſua quantum poteſt.

fol. 497. *Debet ille neſcio qui puer prouidus quantum ego audio & corpore decorus atque integer diligi, & animo ſolers & ore facundo, vt in eo aut diuina poteſtas quaſi bonis ædibus diuerſetur.*

Lego, *puer probus*. prouidum enim, & quod mox ſubiicitur, ſolertē eſſe, nō videntur tam conuenire, vt videlicet dicatur diuina prouidētia in eo puero, tāquam

quam in bonis ędibus diuerſari. Dicta hęc de puero, cuius opera vſi in vaticinatione magici. de cuius habitu ſcribit Apuleius ſecundo de aſino. & meminit illius Lactantius Firmianus, lib. vii. cap. xv. In verbis reliquis, *in eo aut diuina poteſtas*. viſum mihi τὸ *aut* minus ſincerum. fortaſſean mutandũ in *autem*. quo modo ſupra hac oratiõne particula *verò* conlocabatur his verbis: *qui prouidentiam mundi curioſius veſtigant, & impenſius deos celebrant, eos verò vulgo magos nominant*. Pari phraſi apud Plinium non vno in loco, nominatim lib. tertio, epiſt. octaua: *quare ego verò honeſtiſſimæ voluntati tuæ pareo.*

fol. 506. *Agnoſcis Maxime rationem Platonis, quantum potui, pro tempore perſpicuè explicatam.*

Locutionem elegantem, ab aliis miror hactenus nõ reuocatam, *quantum potuit*. vſos ea formula Cæſarem, Terentium, Plautum, non vacat, neque lubet oſtendere. Apuleium potius ſecundò emendem hac eadem apologia: *audi igitur, cui cura cognoſcere eſt, ſed animo quantum poteſt erecto*. hactenus libros occupat, *quantum potes*.

fol. eodem. *Quod dextræ auris crebriores tinnitus fatebatur, ſignum erat morbi penitus adacti.*

Lege, *penitius adacti*. & cauſſam huius rei ab Apuleio diſce. nam dextra, inquit, corporis validiora ſunt, eoque minus ſpei ad ſanitatem. Emendo & Arnobium etſi leuiuſculè lib. ii. *quod ſi homines penitius*

tius ſe noſſent, aut intellectum dei ſuſpicionis exciperent aura. libri impreſſi retinent, *penitus.* Eodem pertinet quod & ſupra in hac apologia legendum monui, *penitis piſcium ventribus inſuatis.* pro vulgari, *penitus piſ. ven. inſuatis.* de quo nos alibi pluribus.

fol. 507. *Exuuias more ceterorum ſerpentium ſtatutis temporibus exuant.*

Locus iſte ex iis eſt, in quibus reſtituendum putaui, *ſtatis temporibus.*

fol. 509. *Solus repertus es Aemiliane, qui ſcias etiam illa, quæ neſcis. tantum ſuper omnis ſtultitiæ vectus es. quippe qui ſolertiſsimi & acerrimi philoſophorum, ne iis quidem confidendum eſſe aiunt, quæ videmus.*

Clara, vt mea quidem fert opinio, emendatio: *ſuper omneis ſtultitia euectus es. quippini ſolertiſſimi, &c.*

fol. 514. *Ac bono iam periculo ad teſtimonium illud Craſsi. quod poſt iſta quaſi grauiſsimum legerunt [à ſuſpicionibus Aemiliani tranſcurſus] Teſtimonium ex libello legi audiſti Gumiæ cuiuſdam, & deſperati lurconis Iunij Craſsi.*

Quæ includenda curauj, ad oram libri ab interprete quondam adſcripta fuiſſe arbitratus ſum.

fol. 516. *Quam verò ſublimiter compoſitum, & veroſimiliter commentum.*

Referenda huc quæ aliàs dixi de verbo, *componere.* deinde ſcripturam compendioſam librariis cauſ-

ſam

ſam præbuiſſe loci deprauandi non negabis, reſtituo *ſubtiliter compoſitum*. facit pro me iſtud, quod reperi apologia proxima. *ô mirum commentum, ô ſubtilitas digna carcere.*

fol. 517. *Aut potius Aemilianus de conſilio fecit. ne cum ſub tam ſeueris oculis tuis conſtitueret, ne tu belluam illam vulſis maxillis, fœdo aſpectu, de ſpecie improbares.*

Seruiret hoc loco, vt conueniens tribunali vocabulum, *conſiſteret*. magis tamen arridet ſcribamus, *ne cum ſub tam ſeueris oculis conſtitueretur, tu belluam illam.*

GODESCALCI STEVVECHI IN L. APVLEII APOLOGIAM SECVNDAM QVÆSTIONES.

God. Ste. Franciſco Leſtræo I. C. S. D.

FATEOR V. C. ſcribere oportuit ad te iam ante multos dies, ſi non alia cauſſa, ſaltim quia id tibi placere intellexeram; tum etiam liberãdæ meę fidei: cæterùm, quò minus deſiderio, quò minus officio ſatisfactum ſit, non ego in culpa; ſed in cauſſa rumores bellici, quibus effectum, vt vel pauci, vel omnino nulli ex agro Treuirenſi commeare ad vos inpræſentiarum auſint.

auſint. Quod ad valetudinem tuam, ſpero eandem eſſe, qualis, cùm inter nos diſceſſimus, hoc eſt firmam. me profectò vehementiſſima febris, eaque tertiana, iam tertium corripuit. ſi pertendat, neſcio quid me futurum ſit. periculum maximè in eo ponendum, quod peregrinus ego; tum quod medicos paucos, pauciſſima quæ neceſſaria ægrotis in hac vrbe reperta iri exiſtimen. Illud mihi deliberatum, atque conſtitutum eſt, per dies aliquot hîc conſiſtere, vt vel ſola quiete reficiar. nam naui me committere, ac Mogontiacum pergere niſi valētem, ac benè firmum; neque conſultum, neque adeò neceſſarium. Obſeruationes iſtas in Apuleiũ, ſi modo eſt vt poſſis, mecum conſidera. mox reſpondebo quoq; ad ea, quæ vel per litteras, vel in corã ex me quæſiſti. Vale, & collegas tuos D. P. Gregoriũ Decanũ, & D. Guilielmũ Barclaiũ, iuris profeſſores, meis verbis ſaluta.

NON eſt aliud, inuidia: valet, quàm inuidia. Sublata menda ex Cic. epiſt.

Eo ad ea propter. ad quo.

Ex eò. Fructurus. In Panegyrico locus ſanatus. Solere, verbum non caſtum.

Magna fraus circa dotem.

Formulæ, Ex more: more maiorũ: ſine more: malo more:

More Romano: more perpetuo: cõtra bonos mores.

Macci & buccones. Stare pro aliquo. Quàm auſus es.

D. loco T. Lauta dos. Hominis, pro ominis. Scæuum, & læuum omẽ.

Ingratè, Ingratiis. Ingratus, pro, inuito.

Infauſta omina Mineruæ curriculum currere.

Prouenire rectè, malè. de altero ſuauè prouenire.

Carmina, cantamina. Tabulæ dotales.

Explicata l. in Pandectis iuris. Emendatus liber Feudorum, Perſius ſaty. correctus.

fol. 525. *Quid igitur eſt? cuiuis clare dilucet*

cet aliam rem inuidiam nullam eſſe.

Raram phraſim minus perceptam ſententiæ deprauandæ fuiſſe intelliges. reſcribo: *aliam rem inuidia nullam eſſe.* vt Æmilianus & impulſor eius Rufinus Apuleium reum facerent, non aliud, præter invidiam, in cauſſa fuiſſe ait. ea phraſi Horatius:

Edicto vetuit, ne quis ſe præter Apellem
Pingeret, aut alius Lyſippo duceret æra.

Itidem Varronem locutum demonſtraui in Particulis. Addo nunc, mendam tollendam ex epiſtola M. Bruti apud Ciceronem lib. XI. famil. epiſtol. 11. *Nec quidquam aliud libertate communi quæſiſſe.* vulgatis in libris adhibetur præpoſitio: *aliud à libertate,* ſed eam codices m. ſ. reſpuunt.

fol. 526. *Vt mediusfidius verear Maxime, quiq; in conſilio eſtis, ne demiſſum & ſubornatum à me accuſatorem putetis.*

Forte an in antiquis fuerit, *ne eimmiſſum.*

fol. 527. *Verum enimuerò vanis fruſtrationibus nuptias eludit eo ad, dum puerorum auus fato conceßit.*

Ita verba interpungenda, nec ordo eorum mutandus, quòd veteribus non diſplicuerit iſtiuſmodi vocum anaſtrophe, *eo ad, adquo, ea propter, &c.*

fol. 530. *Nam Pontianus acceptis litteris matris confeſtim Romam aduolauit.*

Hic ſomnus forte obrepſit operis in opere non longo, & quod magis mirere, propagatus error per omnes editiones, quem tollo, *confeſtim Roma aduolauit.*

nit.mater enim filium ad Tripolitanæ prouinciæ ciuitatem Oëam, Roma ſuis litteris euocauerat; ex Italia in Aphricam.

fol.531.*Multis etiã precibus me ab amicis meis Appiis aufert, vt ſeſe domum matris ſuæ transferat. ſalubriorem mihi habitationem futuram. præterea proſpectu matris, qui mihi gratiſsimus eſt, liberius me ex ea fruiturum.*

Quin ſcribamus, *vt ſecum domum matris ſuæ tranſferat*. tum & poſteriora in hunc modum mutemus, *liberius me ex eo fructurum*. vſurpauit, *ex eo*, pro, *exinde*; *ex eo tempore*. quod non poſſunt ignorare iuris ſtudioſi. nam ita ſolent Prudentes loqui, quibus vſui quoque *fructus, fructurus*, pro *fruitus, fruiturus*. teſtes mihi leges, & fragmenta Senatuſconſultorum veterum. Feſtus, Lucretius, alij. Manifeſta menda in ſcriptore Panegyrico. vbi legitur, *futurus exinde luce perpetua*. debet enim reſtitui, *fructurus exinde l.p.*

fol.534. *Perpaucis hominem quàm modeſtiſsimè potero neceſſario demonſtrabo. Niſi omnino de eo reticuero, operam perdiderit, quod negocium iſtud mihi ex ſummis viribus conflauit.*

Muto leuiter interpunctionem & ſcripturam, *demonſtrabo: ne ſi omnino de eo reticuero.*

fol.535. *Olim ſolers ſuo, nunc coniugis corpore vulgo meret.*

Vſus, vt opinor, Plautino verbo, *ſolere*. quod obſcænum,

ſcænum,& in re Venerea vſitatum diuerſi iam monuerunt.ſcribo igitur,*olim ſolens ſuo.*

fol.eod.*Pleraque tamen rei familiaris in nomen vxoris callidiſſima fraude confert: ipſe egens, nudus.*

Fraudem iſtam Rufini norunt quoq; noſtri temporis mercatores,quos videmus vxores domum ducere dote lautiore interdum,quàm vel maritus accipere dignus ſit, vel ſocer potens perſoluere. Cæterùm dos illa,ne quid erres,non in alio,quàm in vna tabula ferè conſiſtit.venit vxor cum mille,at tabulis decem millia continentur. vt nimirũ,ſi foro cedundum ſit,creditores fruſtrentur. vxor pecuniam dotis nomine conſeruet, ipſa cum marito pudorem amittat. facit huc l.quamuis 75. ff. de iure dotium.

fol.536.*Vt crederes metuere, ne quid habere ex fraude paterna diceretur, homo iuſtus & morum dedit operam, quod malè partum erat, vt male periret.*

Quod locum iſtum Beroaldus ſtigmatiam fecerit,factum non iniuria.vide ſi bene repoſuerim, *homo iuſtus ex more dedit operam.*Infra hac eadem apologia ſimili formula dicitur:*litteras matris Pontianus ex more adſeruauit*. Frequentatæ bonis auctoribus formulæ multę nõ abſimiles.qualis: *More maiorum. ſine more,malo more.nullo more.* de quibus ego alibi, *more Romano.* Cicer.lib. VII. famil.epiſt.v. &epiſt. XVIII.Itidem ſupra apud ſcriptorem hunc,*more perpetuo.contra bonos mores*. apud alios alia.

fol.540.*Ordinem repetiuit eundem, quem ego paullo prius longa viduitate. de remedio valetudinis.de voluntate nubendi.*

Neceſſario ſcribendum,*de longa viduitate.*

fol.541.*Omnes iſti quos nominaui, ſi cum hac vna Rufini fallacia contendantur, machi prorſus & bochones videbuntur.*

Scribo,*macci & buccones*.conuicia ſat nota, vel ex ſolis fabulis,quas plures vtroque illo nomine inſcripſit vetus poëta Pōponius, Afranius,Nonius.etiam Plautum memini vti.ſed quia is ad manum non eſt, verſus nequeo adſcribere.Iteratum ab Apuleio conuiciū repono infra hac eadē oratione: *quid illi exiſtiment nacti nō putabo*. poſſit legi,*nauci nō putabo.* mihi tamē plus arriſit,*quid illi exiſtiment macci, nō putabo.*

fol. 542. *Nemo erat qui pro me ferret ac ſic reſponderet.totam ſodes epiſtolam cedo. ſine omnia inſpiciā,principio ad finē perlegā.*

Scripſerat vxor Apuleij ad Pōtianum filium, imò acriter obiurgarat,quòd eundem, quem paullo ante omnimodo commendaſſet, nunc Rufini impulſu, vt magum diffamaret. has litteras nactus Rufinus, eam partem,quæ de maleficio agebat,cuilibet oſtendit:quæ ſuprà, & infrà adſcripta erant, occultauit. qua re magnam ſibi apud imperitos inuidiam concitatam Apuleius queritur. neque viciſſim fuiſſe, qui eius partes tuerentur. hinc ego ex mente illius putabam ſcribi poſſe,*nemo erat qui pro me ſtaret*, verbo altercationibus percommodo.

fol.

fol. 546. *Numquam matris tuæ litteras attigiſſes, ſi vllas attigiſſes, ad quam auſus es tuam ipſius epiſtolam legendã dare, quàm nimis inreuerenter.*

Non me fugit ſententia, quæ ex verbis iſtis elici poſſit. perplacet nihilominus coniectura, etſi diobolaris, *attigiſſes. at quàm auſus es.* quaſi audaciam & impudentiam iſtius facti reprehendat. D pro T immigraſſe ſuſpicor & loco ſequenti, verbo extremo: *hic qui epiſtolam Pudentillæ Græcatiorem legere non poterat, hanc vt ſuam facilius legit, & aptius commendauit.* nam vt ego ſcriptoris. mentem perſpicio, harum litterarum (quòd ipſemet illas concinnaſſet) non lectorem modò; verùm & interpretem, & quaſi commentatorem probum fuiſſe.

fol. 553. *Longa dote & molli conditione inuitaſſet iuuenem.*

Dubito verius ne ſit, *larga*, vel *lauta dote.* illud mihi pro certo eſt, rectè me emaculaſſe quod ſubſequitur, *ſiue illa morte amiſit maritum, vt ſæui hominis mulier & infauſti coniugij minimè appetenda.* rectè inquam emaculaſſe, *ſcæui ominis mulier.* de quo ego ſupra. & Feſtus in *Scæua.* vel hoc modo, *læui ominis mulier.* omen læuum, numina læua dixiſſe veteres, inter alios, teſtis locuples Arnobius.

fol. 555. *Hæc ab inuita Pudentilla ægrè exauditus, ingentibus precibus, inuitè & iratè extorſi.*

Fallor ne an dixit Apuleius, *inuitè, & ingratè extorſi.*

torſi.id ea ſignificatione, qua Plautus, Terentius, & ipſemet Apuleius ſecundo de aſino pôſuit *ingratIs*. Simili locutione & *ingratus*, pro *inuito*, Apuleius vſurpauit VI. de aſino: *Tunc ingratus ad promptum recurri exitium*. Donatus, *vltronea*, inquit, *grata ſunt, ingrata, quæ ab ingratis fiunt, ac recuſantibus*. Apuleius lib. tertio de aſino: *Euictus tandem neceſſitate ſubcumbo, & ingratus licet, arrepto pallio retexi corpora.*

fol. 558. *Quid poſſes, vel quas quis in iſto negocio accuſare? Pontianus ipſe quod à matre donatum acceperat, meo muneri acceptum ferebat.*

Non me hic extrico. expedire has tricas videbar poſſe hac ratione: *quid poſſes, vel quos quires in iſto negocio accuſare?*

fol. eod. *Litteras plenas honoris, plenas amoris quæſo Maxime paulisper recitari ſinas, vt ſciat frater eius accuſator meus, quàm in omnibus Mineruæ curriculum cum fratre optimæ memoriæ viro currat.*

Diſcrepant hæc, vt ego ſentio, ab iis que de vtroque priuigno Apuleius & narrauit, & narraturus eſt. Pontianus vitricum dominum, magiſtrum appellabat: Pudens vt magum & maleficum accuſabat. ille & Græcè & Latinè bene doctus; hic tertiatis verbis animi ſenſa exprimere vix poterat. ille ad magiſtros frequenter ibat; hic ſæpius in ganeum, & ludũ gladiatorium. quæ de Pudente Apuleius paullo ante recitauit, ea Philippus Beroaldus ſic emẽdare conatus eſt,

eſt,*cum fratre optima memoria vir occurrat.* cæterùm, meo animo,non potitus deſtinato.ſi veteres libri iuuarent, legerem, *quàm infauſtis ominibus Mineruæ curriculum cum fratre optima memoria viro currat.*

fol.559.*Teſtamentum Rufinus neque comparari,neque perfici paſſus, etiam pudore perdita hereditatis,quàm paucorum mẽſium, quibus ſocer Pontiani fuit.*

Qui me audiet,voce diſtracta interpunget, *neque perfici paſſus eſt,tã pudore perdita hereditat.quàm,&c.*

fol.560. *Fauet enim Rufino Aemilianus, & prouentum cupit.*

Elegans is ſermo,nec mirũ,quia Plautinus: apud quem eundem reperias bis terue in vna Truculento. atqui bene prouenïſſe,rectè prouenïſſe dicuntur,qui re, vel liberis aucti. in malam quoque partem ſumi Nonius oſtendit. Apuleius lib.x.de aſino : *at ille nequam vt poſſet de me ſuauè prouenire, lucro ſuo tantum contentus annuit.*

fol.563. *Qui ibi plurimas cõtumelias dixit corã.*

Germana ſcriptura,*qui tibi.* ac nõ multo inferius: *haſce tabulas Maxime, hic ibidem pro pedibus tuis abiicio.*in aliis eſt, *adiicio*. proinde antehac non animaduerſum, quæſtorem publicum diuerſimodè eadem hac pagina nuncupari Coruinum Celerem, & Coruinum Clementem. quod monere debuerant, qui paullo pòſt in maleficio,pro *carminibus*, ſubſtitui volebant *cantaminibus.* immemores forte iſtius Virgiliani quarto Æneid.

Hæc ſe carminibus promittit ſoluere mentes.

Item aliorum eiuſdem poëtæ, ecloga octaua. & alibi. fol. 566. *Lucrum ſectatus es dotis? dotalem accipe, donationẽ recordare, teſtamentũ lege.*

Emendandum cenſui, *lucrum ſectatus es? Dotis tabulam accipe.* in quo rectè & ordine feciſſe me conuincunt ipſa hæc Apuleij, non ita multis abhinc verſibus præmiſſa, *Diuitias ſaltem concupierat? negant tabulæ dotis, negant tabulæ donationis, negant tabulæ teſtamenti.*

Quod ſupereſt, id mihi nunc faciendum video, vt promiſſa ſcilicet appareant de iis, quæ mecũ communicanda putaſti. Quærebas originem vocis in reſponſo Vlpiani. l. cum hic ſtatus. §. ſi diuortium. D. de donat. inter virum & vxorem, his verbis: *quod ſi diuortium nõ interceſſerit, ſed fribuſculum, profectò valebit donatio, ſi fribuſculum quieBit.* in libris m. ſ. modò eſt, friguſculum; modò friuiculum: modò friuuſculũ; vide ſitne germana ſcriptura *friBiuſculum,* quod valet friuiuſculum; voce deriuata à friuo, & friuolo. quo modo pro vnguento, dixiſſe antiquos vnguen, vnctum, vnctulum, & inde porrò diminuiſſe vnctiuſculum, teſtes mihi Apuleius libro III. & Plautus Pſeudulo. Nunc quòd locum ſuſpectabas in conſuetudinibus feudorum. titul. quibus modis feudũ amittatur, id pariter mecũ feciſti. clara enim, & liquida ſententiæ interpretatio; fons verbi obſcurus, in his ſcilicet quæ dicam: *Item ſi ſeruus cucurbitauerit dominum,* id eſt, *cum vxore eius concubuerit.* Certè ad meum ſenſum, iſta cucurbita hic intruſa videtur,

videtur, alia voce eiecta. quam vide quæſo an inuenerim, qui lego, *currucauerit dominũ*. meminiſti ſcio, quæ de curruca aue veteres, & noſtri hodie in emblematis tradant. cuculũ videlicet in nido illius oua parere; hanc illa fouere, incubare, & excluſos inde pullos educare. quinimò coniugem mœchæ poëta Iuuenalis currucam vocat. Satyra VI.

Tu tibi tunc curruca places.——————

Denique currucandi vocabulum abſurdum non videbitur his, qui in memoriam redibunt Varronem & alios dixiſſe: *eunuchare ſeipſum*; *galeare puellam*; *brachium clypeare*. alia mille pari phraſi. Satyras Perſij, in quibus tu reip. cauſſa deſudaſti, legi, relegi. notabam inibi hos verſus ſatyr. ſecunda:

De Ioue quid ſentis? eſtne vt præponere cures
Hunc cuiquam? cui nam? vis Staio? an ſcilicet hæres
Quis potior iudex puerisſue quis aptior orbis?

quos de coniectura interpungere, atque reſcribere conor:

——————*an ſcilicet hæres*
Quis potior? vindex pueriſue quis aptior orbis.

Tutorum munus mihi conſidera, & quæ illis occaſio ex rebus alienis augendi, adipandi res ſuas. tum illud nobis ſtet, *inter bonos bene agier.* Vale, &, ſi quid hæc tibi placeant, reſcribe.

FINIS.

SEQVVNTVR LOCA ALIQVOT L. APVLEI A GODESCALCO STEWECHIO ALIBI EMENDATA.

In Commentario illius ad Fl. Vegetium.

LIB. IIII. de Aſino: *Exanimatum ad debilem mereri cauſſæ remiſſionem.* Emen. *cauſſariam miſſionem.*

Lib. II. de Aſino: *operæ fabrilis egregius ille ſignifer.* Emen. *ſignifex.* hoc eſt, qui ſimulacra, ſigna conficeret.

Lib. II. Floridor. *Interim dies ire, neque Philæmon ad conditum venire.* Emen. *ad condictũ.* ſcilicet tẽpus.

Lib. VI. de Aſino: *his editis inuolat in eam.* Emen. *his edictis*, hoc, eſt, palam pronuntiatis, enarratis.

Lib. II. de Aſino: *Chaldæus quidam hoſpes miris totam ciuitatem reſponſis, turbulenta, & arcana ſtipibus emerendis edicit in vulgum.* Emen. *miris totam ciuitatem reſponſis turbulentat, arcana.*

L. APVLEII EMENDATIONES IN CONIECTANEIS STEWECHII ad Sex. Iulij Frontini Strategemata.

LIB. VIII. de Aſino: *Tinnitu cymbalorum, & ſonitu tympanorum, cantuq́ꝫ Phrygij mulcentibus modulis exercitus, procurrit obuiam.* Emen. *mulcentibus*

modulis excitus, procurrit obuiam.
Lib.II.de Aſino: *Mittit mihi Byrrhena xeniola, porcum optimum.* Emen. *porcum opimum.*
Lib. eodem. *Non paruas ſtipes, imo verò mercedes optimas iam conſecutus.* Iterum emen. *mercedes opimas.*

EMENDATIONES IN APVLEIVM,

QVARVM RATIONEM GODSTEWECHIUS, Deo fauente, aliquando redditurus eſt.

Lib.X.de Aſino: *At vbi completis igne veſano totis præcordiis immodicè bacchatus amor exaſtuabat, ſæuienti Deo iam ſuccubuit. ac langore ſimulato, vulnus animi mentitur in corporis valetudine.* Emen. *mentitur corporis inualetudine.* Vox, inualetudo, ter apud Ciceronem, item apud Tertullianũ, & alios.
Lib. de Deo Socratis. *Vſque ad regni mutabilem ſuggeſtum, & pẽdulum tribunal euectus eſt.* Emen. *nutabilem ſuggeſtum.*
Lib. eodẽ. *Quod cùm omnes facile reſpiciant, nequeo ſatis mecum reputare, & perinde, vt res eſt, admirari.* Emen. *perſpiciant*: *exputare.* adhibe Ciceronem lib.x. epiſtol. xxiv.
Lib.II.de Aſino: *Quàm inuita diſcederet vultu prodidit. denique ſæpè rètrorſà reſpiciens, ſubſtitit. quod bonum, fœlix, & fauſtum ſit, itaq; inſalutare nõ erit.* Gabrieli Rolandio amico adſentio, emendanti, *reſpiciens ſubdidit. Quod bo.*
Lib.IIII.de Aſino: *Veneris & Gratiarum locum illum*

putabam, cuius inter opaca. Emen. *lucum illum.*
Lib.1. Floridorum. *Cum aliquis lucus, aut aliquis locus ſanctus oblatus eſt.* Emen. *aut alius locus.* Ouidius: ——— *ſanctis & verba minantia lucis.* adhibenda l. Sanctum. ff. de rerum diuiſione.
Apologia 11. *Quippe vt ſolitudinis tædium [perpeti] poſſet; tamen ægritudinem corporis ferre non poterat.* Superfluum arbitror, τὸ *perpeti.*
Apol. eadem *epiſtola ad Pudentillam ſcilicet, per aliquem fidelẽ miſſa, vt in re tali [actitari] ſolet.* Adulterinum cenſeo illud *actitari.*
Lib. VIII. de Aſino: *Ergo paſſim proſtrati ſolo, primùm fatigatos animos recuperare, ac dehinc vulneribus medelas varias adhibere feſtinant. hic cruorem præterfluentis aquæ rore diluere; ille ſpongiis madidatis tumores comprimere.* Verbum *feſtinant*, hominibus ineptis reddamus.
Lib. IX. de Aſino: *Summæ prudentiæ virum monſtrare cupiens, multarum ciuitatum obitu, & variorum populorum cognitu, ſummas acceptum virtutes cecinit.* In codicibus vetuſtis fuit, *ſummas aptum virtutes*, à verbo apiſcor, quod in l. 1. ff. de acqui. poſſeſſ.
Lib. eodem: *Eoſq; variis aggreſſi vulneribus diſtrahũt, ac lacerant. nec fugientibus ſaltem compeſcunt, ſed eò magis irritatiores ſequuntur.* Dicta de canibus. neceſſario reſcriben. *comparcunt.*
Lib. IIII. Floridorum: *Cohibent curſum, reuelant gradum, retardant equum.* Fortean, *repedant gradũ.* De repedãdi verbo nos ad Vegetium: & Nonius.
Lib. 11. de Aſino: *Pamphile, magna, primi nominis, &*
omnis

omnis carminis ſepulchralis magiſtra. Emen. *maga primi nominis*.

Lib.IIII.de Aſino: *Victimis & epulis Veneris abſentis nomen propitiatur*. Corrigo, *numen propitiatur*.

Prima apologia: *Non tam purgandi mei gratia*. deleo, *gratia*, vt gloſſema.

Lib.IIII.de Aſino: *Vt nouitas conſueuit ad repentinas viſiones animos hominum pellere*. Malim, *animos hominum impellere*.

Lib.I.de Aſino: *Fabularum quoque ſerie fatigatum, in verba media ſomnolentum deſinere, ac nec quicquam defectum iam incerta verborum ſalebra balbutire*. Emen. *nec quicquam defæcatum iam*. Plaut. Aulul. animum defæcatum appellat.

Lib. eodem: *Ante portam proiecta domo diſcedit*. Emen. *deſedit*.

Lib. II. de Aſino: *Quid cum frequenti ſobole ſpiritus cumulat verticem*. Emen. *Quid? cum fre. ſob.* quæ interpunctio multotiens Apuleio periit.

IVSTI LIPSI IN APVLEIO

EMENDATIONES, QVARVM ipſum memini rationem dediſſe in Epiſtolicis, in Electis, & in Cornelio Tacito.

Lib.III.de Aſino: *Infælicium nauium durantibus clauis, defletorum, ſepultorum etiam cadauerum expoſitis multis admodum membris: hic nares & digiti, illic*

illic carnoſi claudi pendentium. Emen. *infœlicium manium d.caluis: claui pendentium.*

Lib. eodem: *Per iſtas tuas papillas mea mellitula.* Emen. *pupillas.*

Lib. eodem : *Quamq; futilibus tanta res procuretur, Hercules, Aneti modicum.* Emen. *procuretur herbulis, aneti mod.*

Lib. VI. de Aſino: *Siue tu Sami, quæ querulo partu, vagituq;, & alimonia tua gloriatur. Tenes vetuſtas delubra.* Emen. *gloriatur, tenes vetuſta delubra.* Conſulendus Lipſius in Epiſtolicis Quæſtionibus.adhibendus & Lactantius lib.I.cap.XVI.

Lib.eodem: *Huic ſqualido ſemini dabis nauli nomine.* Emen. *huic ſqualido ſenici.* Senex ſenicis apud Priſcianum, Plautum, & alios.

Lib. VIII. *Manum mordicus arreptam pleniſſimè contriui.* Emen. *peniſſimè contriui.*

Lib.eodem: *Iam, iamq; vicinos vndique partientes.* Emen. *vndique arcientes.*

Lib.nono: *Venabulis, imò verò & bipennibus, quæ facile famuli miniſtrabant, membratim compilaſſent.* Emen. *membratim concipilaſſent.*

Lib.primo Florid. *Votum poſtulare, portum apponere, pauliſper adſidere.* Emen. *donum apponere.*

Lib. III. Flor. *Priuſquam vobis occipiam principes Auguſte gratias agere.* Emen. *Principes Africæ.*

Lib. IIII. Flor. *Eorum ego ſermonem ratus & vobis auditu gratiſſimum, mihi compoſitè congruentem, & dedicatur religioſummo in principio libri ratio quendam ex his, qui mihi Athenis condidicêre, percontari à*

ri à Perſio. Reſtituit: *& mihi compoſitu congruentem, & dedicatu religioſum, in principio libri facio quendam.*

Lib.de Deo Socratis: *Nam & iuſiurandum dicitur vt ait Ennius.* Leg.*nam & Iouis iurandum dicitur.*

Lib.eodem: *Per hos eoſdem, vt Plato in ſympoſio autumat, cuncta denunciata & magorum varia miracula reguntur.* Leg. *cuncta Deûm nunciata.*

Lib.eodem: *Annibali ſomnium pingat, vel Flaminio hoſtiam corrodat, vel Accio Nauio cotificet.* Reponit, *Nauio cotim ſicet.*

Lib.eod. *Neque enim in emendis equis phaleras conſideramus, & baltei polimiam.* Leg. *& baltei politiam.*

Lib.II. Flor. *Dextra pſallentis geſtu ſuo ſabulum cithara admouet.* Putat legen. *ſuum ſabulum*, vel *ſubſabulum*, vel *pulſabulum.*

IANI GVLIELMI IN APVLEIO CORRECTIONES, EX ipſius libris Veroſimilium.

Lib.I.de Aſino: *Et tamen Athenis proximè, & antè Pæcilen porticũ.* Corrigit, *ex ante Pœcilen porticum.*

Lib.eodem: *Hic qui meis amoribus ſubterhabitis, non ſolum me diffamat probris.* Leg. *qui meis amoribus inſuper habitis.* Inſuper habere, id eſt, negligere.

Lib.eodem: *Patefactis ædibus: Rogat te, inquit, inutili me.* Emen. *intuli me.*

Lib.II.de Aſino. *Et conuerſa Philodeſpotum requirit actorem.*

actorem. Leg. *requirit actorem*. Actores in ſeruilibus officijs.

Lib.eodem : *Sic in modum ſuperbi iuuenis Adoni, vel muſteluacis peplis laceratus, & diſcerptus.* Leg. *vel miſelli Acis piplis laceratus*. Adonus & Acis ob amorem lacerati, alter à Marte in aprum conuerſus, alter à Polyphemo.

Lib.eod. *Sic ille ſenex lamentabiles queſtus ſingulis inſtrepebat. ſæuire vulgus interdũ, &c.* Corrigit, *queſtus ſingultiens ſtrepebat. ſæ. vulgus incertum.*

Lib. III. de Aſino. *Tu ne vltima non ceſſas ſubinde lectorum iuuenum capillamenta ſubripere.* Leg. *Tune miluina.*

Lib.eodem : *Sic exterminatus animi attonitus in amẽtia vigilans ſomniabam : defrictis adeò diu populis an vigilarem quærebam.* Emen. *defrictis adeò diu pupulis*. & paulò antè, *externatus animi.*

Lib. eodem: *Atque ego rebar, &c. equum illum meum hoſpitiũ, ac loca lauta mihi præbiturũ.* Leg *loca lautia*. Itidem & lib.ix. *nouus dominus loca lautia prolixè præbuit*. malè eſt in libris editis, *loca lauticia.*

Lib. IIII. de Aſino. *Dicere eam ſæuiore vultu iubebat, quod malum fieret*. Leg. *quid malùm fleret.*

Lib. VI. *Erant & falces, & opera meſſoriæ, modus omnis*. Leg. *mundus omnis*. quomodo mundum ruſticum dixit Plautus.

Lib. eodem : *Dei conſcripti Muſarum aluo.* Emen. *conſcripti Muſarum albo.*

Lib. VII. *Tuceta concinnat, apponit ſatulè.* Corrigit, *apponit ſatullè*, id eſt, *copiosè.*

Lib.

Lib.eodem: *Totis ergo prolatis, eruditisq́; rebus.* Leg.*erutisq́; rebus.*

Lib.eodem: *Puerq́; mihi imponitur. omnibus quidem puer ille deterrimus.*Leg.*omnimodis quidẽ ille puer d.*

Lib. eod. *Cum propugnare pedibus, & arcere morſibus miſello puero potueris.*Corrigit, *arcere mordicibus.*

DIVERSORVM IN APVLEIO CORRECTIONES.

LIB. I. de Aſino: *Ab vnico congreſſu anno iam, ac peſtilentem contraho.* Corrigit Io. Scaliger ad Feſtum in Anatem, *annoſam, ac peſtilentem.*

Lib. VIII. *Et illicò me tumida ſpartea deligatum tradidit Philebo.* Idem emen. apud Feſtum in Thomices, *tumicla.*

Lib. III. Flor. *Reliquum tum vanis poſtulantibus ſine intermiſſione, de incipiti die perlecturum.* Idem legit vnica voce, *deincipiti.* apud Feſtum, in Tignum.

Lib. VI. *Quo rurſum itaque, tantis laqueis incluſa, veſtigium porrigam?* Io. Mercerus apud Nonium, reſtituit, *quorſum itaque.*

Apologia prima. *Tamen et ſi videtur, ſuſcipiat doctrinam ſeram planè, & poſt vinum.* Ia. Cuiacius emendauit, *ſeram planè, & poſthumam.* libro 3. Obſer.cap.4.

Lib. I. de Aſino: *Domus infortunium nouarum nuptiarum gaudiis à ſuis ſibi parentibus hilarè compellitur.* Ianus Palmerius repoſuit, *hilarare compellitur.* in Spicilegiis ſuis.

Lib.

Lib.11.de Aſino: *Qua ſine ſummum cacumen capillus adſcendit, mellitiſſimum illud ſauium impreſſi.* Idem emen. *qua fine.*

Lib.quarto: *Scenam denique, quam ſpontè ſumpſerat, cum anima retinens.* Idem & hîc, & reliquis apud ſcriptorem Mileſiarum locis emendandum cenſuit *ſchemam.* Sic Plautus Amphi. *quod ego hîc proceſſi ſic cum ſeruili ſchema.*

EX CATALECTIS
Fran. Modij Brug.

FLORIDORVM LIB. I.

ITIDEM *ſi munera noſtra ſpectaret. Nam illic quoque videret hominem præſidere, hominem depugnare, togam quoque parari & voto funeri. Item pallio cadauera operiri, & philoſophos amiciri. Bono enim ſtudio in theatrum conueniſtis, vt qui ſciatis, non locum auctoritatem derogare orationi, ſed cum primis hoc ſpectaculum eſſe quid in theatro deprehendas. Nam ſi minus eſt, riſeris; funere, plus timueris. Si comœdia eſt, faueris.* Lego, *& voto; & funeri.* itemq;, *Nam ſi mimus eſt, riſeris: funirepus, timueris. Si comœdus eſt, faueris.*

Ibidem: *Nec quod apud illos immenſi dracones cum immanibus elephantis pari periculo in mutuam perniciem concertant.* Lego, *conſertant*, aut *concurrant*, ſeu potius *corruant.*

FLO-

FLORIDORVM LIB. II.

AMPVLLAM *quoq́ olcariam, quam geſtabat, lenticulari forma, tereti ambitu preſſula rotũditate, iuxtaq́ honeſtam ſtrigileculam, recta fatigatione clauſula, flexa tribulatione ligula, &c.* Leg. *recta faſtigatione, ſiue faſtigiatione.*

Ibidem: *Neminem proconſulum, quod ſciã, prouincia Africa magna reuerita eſt.* Leg. *magis reuerita eſt.*

FLORIDORVM LIB. III.

INTERIM *dies ire, neque Philemon ad conditum venire. Quidam tarditatem poëta murmurari, plures defendere. Sed vbi diutius æquo ſedetur, nec Philemon vſpiam comparet, miſſi ex promptioribus qui acciperent, atque eum in ſuo ſibi lectulo mortuũ offendunt.* Lego: *neque Philemon ad condictum venit: itemq́ miſſi ex promptioribus qui accirent.*

Ibidem: *& Philemonis ritu compelleret ante letum abiret quam lectum.* Lego, *ante letum obire vel adire.*

Ibidem: *An non properandum mihi erat, vt pro eo honore multas vobis gratias dicerem, pro quo nullas preces dixeram, non quia magnitudo Carthaginis mereatur etiam à philoſopho precem pro honore.* Lego: *non quin magnitudo Carthaginis, &c.*

Ibidem: *Neq́ enim aut leui mercede emit, qui precatur, aut parum precium accipit qui rogatur.* Lego: *aut paruum precium accipit q. r.*

Ibidem: *Igitur quod difficile factu erat, quodq́ revera arduum nobis exiſtimabatur, gratum eſſe populo,*

placere ordini, probari magiſtratibus & principibus, id præfiſiuè dixerim, iam quodammodo mihi obtigit. Lego: *id, præfiſcinè ſiue præfiſcini dixerim.*

FLORIDORVM LIB. IV.

QVAPROPTER *vt poëtæ ſolent, hic ibidem varias ciuitates ſubſtituere, vt ille tragicus qui in theatro dici ſolet liber, qui auguſta hæc loca citereis colis. Itē ille comicus, qui paruam partem poſtulat Plautus loci, Athenas quos in architectis conſeram.* Lego: *qui in theatro dicere ſolet; Liber qui, &c. itemq́ perparuā partē p. P. l. Athenas quo ſine architectis conſerat.*

Ibidem: *Quo vtinam mihi pro amplitudine auditorij prolixa oratio ſuppeteret, ac non hic maximè clauderetur, vbi me facundiſſimum cuperem.* Lego: *ac non hic maximè clauderet, vbi me, &c.*

Ibidem: *Igitur Euathlus, poſtquam cuncta illa exorabula iudicantium, & decipula aduerſantium, & artificia dicentium, verſutus, alioquin ingenuatus ad aſtutiam facile perdidit, contentusq́, ſcire, quod concupierat, &c.* Lego: *facile perdidicit.*

Ibidem: *Nam ſiue ego vicero inquit, ſoluere mercedem debebis vt condemnatus: ſeu tu viceris, nihilominus reddere debebis vt pactus, quippe qui hanc cauſam primam penes iudices viceris: ita ſi vincis, in conditionem incidiſti; ſi vinceris in damnationem, quod quæris. Ratio concluſa iudicibus acriter & inuincibiliter videbatur.* Lego: *ſi viceris in damnationem. Quid quæris? Ratio, &c.*

Ibidem: *Procul igitur faces abigerent, procul ignes amoliren-*

amolirentur. lego: *Procul igitur faces abiicerent, ſeu more antiquo abicerent.*

Ibidem: *tamẽ honoris eius gratia cohibẽt curſum, reuelant gradũ, retardant equũ.* lego: *relentant gradum.*

Ibidem: *Itaq; expedita dextera adeunt, auſcultant, & ſi diutile ille quippiam percertetur, ambulant diutileq;, & fabulantur.* lego: *& ſi diutile ille quippiam percontetur.*

LIB. DE DOGMATE PLATONIS.

SVNT *qui Platonem anguſtiore conceptu próſatum dicunt.* lego, *auguſtiore conceptu.*

Ibidem: *At huius quæ veluti vmbra & imago eſt ſuperioris, rationes quoque & verba, quæ de ea diſputantur inconſtanti ſunt diſciplina.* lego, *inconſtantis ſunt diſciplinæ.*

Ibidem: *Quæ iſtis euenit, quarũ ſubſtantia multimodá poteſtate, comitione conficitur.* leg. *coitione cõficitur.*

Ibidem: *Idcircóque in igne atque in terra & aqua & aëre eſſe ſitus, & ſicut ignis aëris cognatione coniungitur, ita humor affinitati terrenæ iungatur.* lego, *affinitati terrenæ iugatur.*

LIB. DE PHILOSOPHIA.

AMICITIAM *ait ſociam, eamq; conſenſu conſiſtere, reciprocamq; eſſe, ac dilectionis vicem reddere, quãdo reclamat æqualiter.* lego *quãdo redamat æqualiter.*

Ibidem: *Et eſt ſane melius talẽ regi, nec ipſum in alium habere poteſtatem, nec dominari, ſed ſeruire ipſum aliorum aduci poteſtati, parendi potius quàm iubendi officia ſortitum.* lego, *aliorumq; addici poteſtati.*

Ibidem: *Nam cùm ipſa anima complacita eſt, homo totus adamatur, ſed cùm corpus expetitur, pars eius deterior eſt cordi dure. Igitur putandum eſt, &c.* Lego, *eſt cordi. Iure igitur, &c.*

Ibidem: *Neque aliquid mali paſſum, ac ſi fuerit bona voluntatis etiam melioribus aggregatur.* Lego, *etiam melioribus aggregatum.*

APOLOGIA PRIMA.

THALLVS *pauimentis illuditur, tu tribunalibus.* Lego, *Thallus pauimentis illiditur, tu t.*

Ibid. *puerum nullum habuiſſe, qui pinnas conuerteret.* Lego, *qui pinnas conuerreret.*

APOLOGIA SECVNDA.

MIHI *credite, quod re ab ſe intelligetur.* Lego, *quod reapſe intelligetur.*

Ibidem: *Ita potius faciam, quid illi exiſtiment nacti nō putabo.* Lego, *nauci non putabo.*

Ibidem: *cunctaſq; diuitias in concordia coniugis & multo amore ponētem.* leg. *& mutuo amore ponentē.*

Ibidem: *miſero puero obiicit & obſternit.* lego, *obiicit & ſubſternit.*

LIBRO DE MVNDO.

QVOT *modis aër nubium conditionibus cogitur.* Lego, *nubium coitionibus cogitur.*

Ibidem: *De rectore quippe omnium non, vt ait ille, ſilere melius eſt, ſed vel parum dicere, veti opinio eſt. Atque in cogitationes.* Lego, *dicere. V tus opinio eſt, atque in cogitationes.*

FINIS.

INDEX EORVM QVÆ IN SVMMARIIS SINgulorum librorum præcipuè continentur.

A.

ACCIRE pag. 141
Accuſatores quare ſubſcribere coacti. 178
Ad hoc 109
Ad quo. 191
Adagia, De vmbra aſini, de proſpectu aſini 107
Adclamandi formula, Omnes omnes. 144
Addicere, admittere, verba auſpiciorum. 92
Adigi poteſtatem, adigi iuſiurandum. 161
Adire læthum. 141
Aduláre. 56, 57
AEdiles flagellorum pœnam inferebant. 18
Affatim lignorũ, piſcatuũ. 17
Afuiſſe. 90
Agere ſe intra limen. 51
Ain tu? 76
Alexander Magnus fortunatiſſimus. 113
Aliud inuidia: valet quàm inuidia. 191
Alius, alienus, alter, aliter, de rebus infauſtis dicebãt. 100
Alius, alij, alio. 80. Ali rei, alimodi. ibidem.
Alius huic. 35
Altercari. 20
Alternare ſermonem, pocula. 20
Altrinſecus. 124
Ambire. 141
Ἀναλγησία. 161
Angulatim. 31
Animi partes tres in homine. 157
Anquirere. 183, 184
Antecantamenta. 110, 123
Ἀπεκοπὴ elegans. 169
Aqua mihi hæret, prouerbium. 185
Aræ cur anſæ dictæ. 106
Aram amplexandi mos. ibid.
Arbores felices. 111
Arceſſere, pro accerſere. 66
Arcuamentum lunæ. 110
Aſcalaphus Acherontis filius in noctuam mutatus. 113
Aſini proſpectus, aſini vmbra adagium 107
Aſty. 16
Athenæ ibid.
Au pro o. 152
Auditorium. 146
Aue. 23
Auerſator malis. 170
Aues augurales. 93
Aurem, verò, in oratione cum ornatu. 187

B &

B.

B Et V. vnde confuſa. 149
B pro V. & contra. 44
B. P. R. commutatæ ob ſimilitudinem literæ. 54
Baſia. 17
Bilis. 159
Biles meræ. 58
Bitaie. 152
Bitere. ibid.
Bonæ rei, bono reip. 186
Bono animo es. 24.47
Buccones. 194
Budei error. 128
Buſtum. 149

C.

C Literam ſuperfluè olim inſerebant. 26
C pro G.
C & G promiſcuæ literæ olim, 148
Cætera bonus, 41
Calare vela. 166
Cantamina, carmina. 197
Caperare vela. 166
Capilli quando inſperſi cinere, quando vncti. 101
Capulares ſenes, 84
Capulares rei. ibid.
Capulus. 83
Carmina, cantamina. 197
Carminum inuentor Mercurius. 183
Cata oratio, cati patres. 137
Cato cum tribus tantum ſeruis in Hiſpaniam profectus. 180
Cicero Platonē imitatus. 162
Circumſecus. 124
Clepſydræ in iudicio quales. 185
Commune Siliciæ. 45
Compectō. 112
Compotire 128
Commiles. 104
Commilito. ibid.
Concinnare querelas. 75
Concinnatores cauſarū. ibid.
Concipilare. ibid.
Conſerare. 131
Conteſtus, pro contextus. 65.
Continuari, continuare. 124
Conuiuæ coronati, vncti. 119
Coronati mortui à gentilibus. 120
Cudere, recudere in malam partem. 33
Cuſor, pro cauſor. 33
Cuſtodia, pro eo qui cuſtoditur. 173
Cynici philoſophi quare canes dicti. 138
Cynicorum nuptiæ publicæ. 138

D.

D Pro T. 128, 195
Da ita eſſe. 181
Dæmones vnde dicti. 171
Dedititiorum libertorum cōditio peſſima. 53
Demonſtrare. 182
Demorari. 128
Demutare. 142
Deorum gradus tres. 167
Deſpectio. 114
Deſpectatio. 114

Deſpo-

Deſpoliari, 13
Dextra corporis fortiora. 187
Dicere. 123
Dicis cauſſa, dicis ergo, dicis gratia. 165
Dicta ducum. 123
Die & dij pro diei. 121
Diecula vna. 76
Dies atri & alieni nuptiis. 100
Diffundere & diffindere locū commutarunt. 94, 95
Dios vultus. 122
Diſpectio. 114
Diſtringere contentionē. 29
Doctrina poſthuma. 184
Dos lauta. 195
Dotales tabulæ. 198

E.

ERe, è re nata. 14
Ea propter. 191
Ecce, en. 95, 96
Ecquis. 130
Edere vitam. 173
Educere. 108, 109
Ei pro I. 127
Eimitio pro immitto. 87
Empti de menſa. 88
En, ecce, vſui in rebus ſubitis, magnis, &c. 95, 96
Eo ad. 191
Epona dea. 35
Et, item. que encliticon, valent, *id eſt*. 62
Euigilare. 43
Ex & Re locum commutarunt. 57
Ex eo. 192
Excire 88
Excitus vocis. 64
Exclamare longūm, exertè, ſolidūm. 9
Exdorſuare. 186
Exercitus malis. 94
Exercere manum. 68
Exertè lætitia delibutus. 32
Exertus cachinnus. 9
Exitus. 84
Explere. 182
Explicata l. in Pandectis iuris. 198

F.

FAc intelligas. 167
Facita eſſe. 181
Faces in funere. 148, 149
Faceſſit luctus. 79
Facie pro faciei. 122
Fama hilarior. 72
Faſcinare. 145
Fauete ore, fauete linguis. 125
Ferunt iſta ad vitam beatam. 162
Feſcennini. 144, 145
Feſtinare, properare quid diſtent. 166
Fila corporis. 171
Finge ita eſſe. 181
Fingere. 155
Flores ſerti, 118, 119
Fœminarum cōditio in multis deterior. 70
Forare. 41
Fori ſociorum. ibid.
Forinſecus. 124
Formulæ deprecandi, per te: per vos. 48, 49

Fraus circa dotem. 193
Fructurus. 192

G.

G Pro C. 161
Geminatæ litteræ, ſyllabæ. 20,21,22,23
Genij. 36
Genij ſui ſingulis hominibus. 173
GenEtrix. 155
GenItor. ibid.
Geno, genere. ibid.
Genitur. 172
Gradus Deorum tres. 167
Gradus penſilis. 51
Gratiola. 76

H.

Habeo pro aueo. 149
Habere parentē, Remp. hoc eſt, gerere. 116
Hilarare. 56
Hippona dea. 35
Homines, pro omnes. 103,149
Hominis, pro omnis. 195
Hominibus ſingulis ſui genij. 173
Humanitas prolixa. 184

I.

Iduum dies. 100
Ilicet. 12
Illico, pro in loco. 142
Illico vt lectum eſt. 135
Impudentia, imprudentia, impudicitia, confuſa in libris. 145,146
In coram, in coram omniū. 69
In lapidem ſtetit. 32
In locum filiæ, fratris diligere. 61
In ſpeciem. 117
In tempore lectus vir. 162
Indeicia. 127
Inducere. 99
Inequitare aliis. 83
Inoculare arborem. 133
Inſerere. 69
Inſiſtere aliis. 83
Inſultare aliis. ibid.
Interdum, Interim mutuam ſignificationem ſumūt. 97
Interpretatæ leges.ff. 173
Interſtrepere ſingultibus. 28
Intrimenta. 110
Inuiſus. 123
Ioca pro ioci. 140
Item, que, &, valent, *id eſt.* 62
Iubilare. 73
Iuppiter hoſpitalis. 35
Iuſculum. 23

K.

Kalendarum, Nonarum, Iduum poſteri dies, atri & alieni nuptiis. 100

L.

Laetare. 56
Lancinare. 47
Laruæ. 172
Latiſſimus riſus. 9
Lauere & lauare. 180
Lauſus ſiue leſſus. 28

Lauta dos. 195
Lauta pecunia, lauta opera. 138
Lens,lenticula. 74
Leſſus. 28
Leuigando corpori antiquitas dedita. 179
Libitinarij, veſpillones, triſtiores. 134
Libri antiquitus maioribus typis Romanis deſcribebãtur. 54
Liuidi. 134
Locus ſeſſui. 141
Lorarij,ſerui in dominum nõ torquentur. 147
Luctus quibus cauſis olim Romæ minutus. 82
Lugendi tempus viduis lege præfixum. 81
Luctu pro luctui. ibid.
Lunæ colores diuerſi. 169

M.

MACCI. 194
Magici. 186
Magiſtratus annui. 175
Malæ rei: malo reip. 186
Mali & noxij. 42
Manare. 159
Manus oſculandi mos. 106
Maturare. 27
Maximum exclamare. 61
Mea,blandientis vox. 47
Medioxumi. 36
Mellita edulia. 46,47
Mercurius carminum inuentor. 183
Mi,blandientis vox. 47
Miles. 104
Milito. 104.105
Mineruæ curriculum currere. 196
Molimentum. 162
Monumentum. 149
Mordices aſinini. 55
More maiorum:ex more: ſine more,malo more. 198
More Romano, more perpetuo,cõtra bonos mores. 193
Mortui coronati à gentilibus. 120
Mos antiquus oſculandi hoſpites. 16
Multiiugus. 169
Munia. 170
Mundus muſicè & canore mouetur. 155, 156

N.

NE, nedum, nequidem. 145
Nec mora,cum. 63
Nequicquam. 153
Neutra,neutræ. 80
Nihil quam flet 31
Nobilitatem veram à parentibus non dari. 177
Non,pro non modo. 32
Nonarum dies. 100
Numero,valet cito. 67,68
Nuptialis ritus. 144,145

O.

O Pro au. 152
Obire miniſterium. 171
Obliquare corpus,ceruicẽ. 64

Obtuitio. 27
Omen ſceuum,leuum. 195
Omina infauſta. ibid.
Omne publicum. 45
Omnes, omnes, acclamandi formula. 144
Opimum pro optimo. 24
Opitulator bonis. 170
Opio. 173
Optare. 174
Oratio cata. 137
Oratio prorſa,vorſa. 139
Os alicui ſublinere. 98
Ocula. 17
Oſtendere, explere, demonſtrare; valent probare. 182

P.

P, B, R. commutatæ ob ſimilitudinem literæ. 54
Pæniſſimè. 79
Paniſcus. 64
Pantapolæ. 10
Parentes Vlyſſis. 176
Parentes veram nobilitatem non dant. 177
Partim,ſine iteratione vſitatum. 128
Paſſa verba. 139
Patres cati. 137
Penitus,penita,penitum: penita offa. 52
Penitius. 187
Per te, per vos, formulæ deprecandi. 48
Perducere. 108,109
Perhaurire. 109
Perſcitari. 152
Pherecidis philoſophi patria. 139
Platonẽ Cicero imitatus. 162
Plerus. 101
Pone ita eſſe. 181
Poſthuma doctrina. 184
Poſtliminium. 28,29
Præminari. 55,86
Præfiſcini,feſcẽnini,144,145
Preces dirigere. 142
Primarij. 15
Primores. ibid.
Priuatus. 170
Priuus. ibid.
Probè conſtringere. 75
Profectus domum, rus. 10
Proferre in coram. 109
Profeſſio bonorũ apud Cenſores delata. 182
Properare, feſtinare quid diſtent. 166
Propter ignem adſidere. 84
Proſa oratio. 139
Prorſa,vorſa oratio. ibid.
Protagoras Democriti diſcipulus:eius diſceptatio cum Euathlo. 147,148
Prouectus. 9
Prouenire rectè,malè,&c.197
Pumilus,pumilio. 53
Putare pro æſtimare. 180
Pyra. 149

Q.

QVAM auſus es. 195
Quantulũ quantulũ.102
Quantum poteſt. 187
Quaqua. 21
Quaqua verſus. 41
Que,& item,valent,*id eſt*. 62
Qui pro cui. 130

Quid

Quid me fiet. 11
Quid malum, quid bonũ. 45
Quidni. 53, 133
Quippini. 133, 188
Quiritare. 73

R.

R, P, B, commutatæ. 54
Re & Ex locum commutarunt. 57
Recudere. 33
Recula à res. 23
Reſerare. 131
Retegere caput. 25
Reuenire. 44, 45
Ritus nuptiarum. 111, 112
Rogus. 149
Roſæ ſolutæ. 119
Roſæ ſparſæ in conuiuiis, in funere. ibidem.

S.

S Literam ſuperfluè olim inſerebant. 26
S & X, promiſcuè olim librariis vſurpata. 65
Sabazius Deus. 87
Saccarij. 11
Salue. 23
Sancus Deus. 87
Satyriſcus. 64
Saucius vino. 91
Sauia. 17
Scæuum & læuum omen. 195
Scindulæ. 34
Scis pro ſcieris. 142
Semones, medioxumi, dij præſides locorum. 36
Senticeta. 136
Sepimen. 131
Sepulcrum. 149
Sequior ſexus. 69, 70
Sequius ſuſpicari. ibid.
Sermonem interficere. 28
Serta. 119
Serti flores. 118. 119
Sexus virilis præſtantior. 70
Simulacra Deûm olim vngui ſolita. 132
Simulare è re. 105
Sinis, pro ſiueris. 142
Sis, pro ſi vis. ibid.
Sodes, pro ſi audes. ibid.
Solere verbum non caſtum. 192, 193
Solutæ roſæ. 119
Somniorum euentus contrarij. 46. In ſomniis nuptiæ & mors ſeſe repræſentant. 46
Sparſæ roſæ. 119
Specula à ſpes. 23
Speculatores diligere. 174
Spinæ. 136
Stare pro aliquo. 194
Stata ratio. 23
Stata tempora. 188
Stat' homini quare erectus 40
Succedere. 158. 159
Succeſſus. 159
Succeſſio hæreditatis, triſtis, ſcelerata, ordine turbato. 114
Summare vela. 166
Summates. 15
Suppetit mihi, ſuppeditat mihi, promiſcuè olim dicebant. 126
Suprema. 62
Suſpicioſus. 98

T pro

T.

T Pro D. 13
Tabulæ dotales. 198
Ter anteferre. 42
Terẽtij ex Plauto mimeſis. 175
Threces temulenti. 41,42
Tibiarum figura. 123
Titio. 111
Tonitrus. 171
Tornare. 179
Totus, toti, toto. 80
Totus pro omnis. 152
Tranſadiit pectus. 103
Tres Deorum gradus. 167
Triumphator cluet. 103
Triumphatum eas. ibid.
Turbauerat παθητικῶς. 15

V.

V Pro au. 153
V pro B. 48
V pro B & contrà. 44
Vale. 25
Vbi, vnde, aduerbia loco relatiuorum pronominũ, 147
Vegere. 174
Vela ſummare, chalare, capere. 166
Venarum pulſus in morbo inconditi. 148
Venis pro veneris. 142
Verba deuorare. 28
Verba paſſa. 139
Vereor tui. 25
Verò, autem, in oratione cum ornatu. 187
Viare. 152
Vicem alterius eſſe. 112,113
Virtutis viam graditur. 162
Vitator. 173
Viuere vitam. 127
Vlciſcere. 57
Vlla, vllæ. 80
Vlmea. 34
Vlyſſis parentes. 176
Vna, vnæ. 80,81
Vnde aduerbium loco relatiui pronominis. 147
Vnica ſepultura. 84
Vnicum contubernium. ibid.
Vnguen, vnctum, vnctulum, vnctiuſculum. 132
Vox ſimilis in fine præcedentis abſumpta. 182
Voces blandientium, mi Herilis, mea mater. 47
Voces integræ non geminatæ à librariis. 163
Voces binæ geminandæ. 175
Voluntas in maleficiis ſpectanda. 151
Vorſa oratio. 139
Votum, in velo nauis expreſſum. 125
Vtra, vtræ. 80
Vtrimque ſecus. 124
Vrigo. 10,11
Vredo. ibid.
Vri amore. ibid.
Vultu fraudem tegere: vultu ſimulationẽ ſuſtinere. 54,55

X.

X Et S promiſcuè olim librariis vſurpata. 65

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. VITT. EMANUELE ROMA

VARII AVCTORES

EMENDATI.

ACCIVS tentatus & emaculatus. pag. 27, 176
Apuleius emendatus. 20, 21, 22, 23, 32, 45, 48, 52, 64, 65, 69, 79, 92, 95, 96, 99, 102, 103, 113, 116, 124, 127, 157, 187.
Arnobius 128, 132, 137, 187.
Cæſar 34
Caſſiodorus. 44
Cato 172
Cenſorinus 62, 172
Cicero 12, 23, 66
Curtius 133
Ennius 12, 91
Feſtus 124, 172
Iuuenalis 184
Liuius 53, 54
Lucillius 99
Minutius Fœlix 118, 119
Nonius 73, 92, 152
Panegyricus 192
Perſius 199
Petronius 13, 49, 66, 96, 150
Plautus 85, 115, 167, 168
Propertius 61
Salluſtius 47, 158, 169, 172, 181.
Solinus 14
Suetonius 112, 129
Varro 36, 54, 99, 111, 150
Varus poëta 150
Vegetius 117
Vlpian. Pandect. Cod. Lib. Feud. 80, 97, 134, 137, 168, 198.

FINIS.

ANTVERPIÆ EXCVDEBAT CHRISTOPHORVS PLANTINVS. ANNO M. D. LXXXVI.